

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

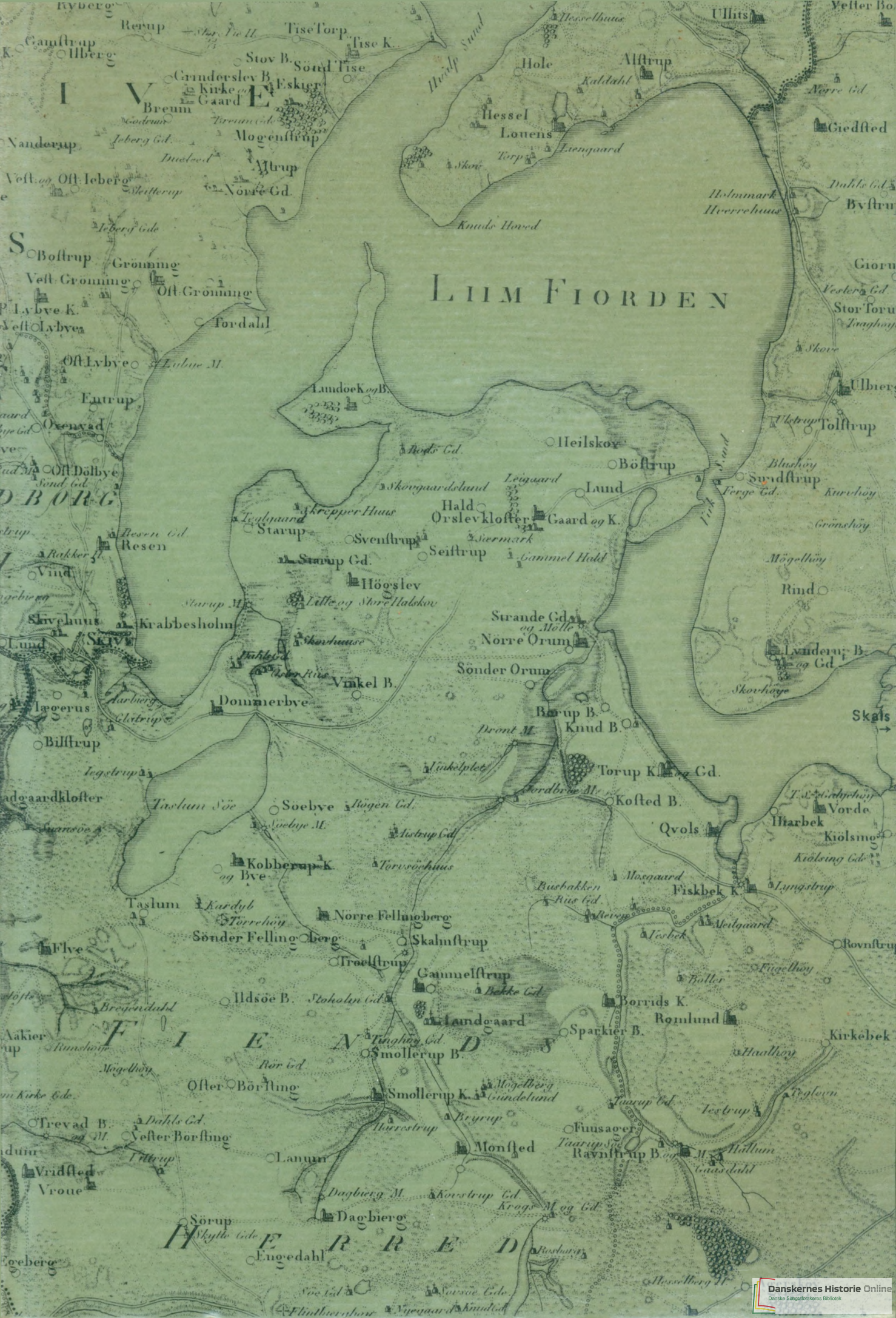
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

S L Æ G T S B O G

OM

NIELS CHRISTIAN PEDERSEN OG KAREN MARIE ANDERSENS
FORFÆDRE OG EFTERKOMMERE

INDLEDNING

Palmesøndag den tiende april 1870 kom et ungt par kørende med hest og vogn over Haslevgårds Bakke sønden for Øster Hurup ved Kattegats kyst. Fra denne bakke havde de en storslået udsigt over det flade land ved Hurupbugten - ja, helt op til Mulbjergene og Aså Bakker norden for Limfjorden. Herfra så de ud over det lille fiskerleje og den egn, der skulle blive deres fremtidige hjem.

Manden var Niels Christian Pedersen. Han var født i Hald i Ørslevkloster Sogn ved Viborg. For nogle dage siden havde han holdt bryllup med Karen Marie Andersen. Hun var datter af kromanden i Skals ved Hjarbækfjorden. Det havde været et stort bryllup med mange gæster, og det havde varet i tre dage.

Niels Christian, der for nylig var blevet lærer fra Ranum Seminarium, havde en kort tid vikarieret som lærer i Skals. Lønnen havde været beskeden: 15 rigsdaler om måneden foruden kost og logi på Skals Kro. Til gengæld tog han krodatteren med sig, da han, efter at have aftjent sin værnepligt i Viborg, blev kaldet til lærer i Hurup.

Med udgangspunkt i dette bryllup skal der her fortælles om deres liv og virke i Hurup, om deres aner, så langt som de kan spores i kirkebøgerne, og endelig lidt om deres efterkommere.

Det unge par, som nu forlod deres fødeegn, havde begge deres rod i gamle bondeslægter, der så langt, som vi kan følge dem, har levet i de sogne, der grupperer sig om de to landsbyer Hald og Skals. De ældste af deres aner er fødte i 1600-tallet. Før den tid var der ingen kirkebøger, men jeg tror, at de har levet der i meget lang tid - måske i tre tusinde år - ingen ved det.

Men lad os gøre et tankeeksperiment, inspireret af forfatteren Martin A. Hansen. Lad os tænke os, at vi en dag fik besøg her i vores stue af Niels Christian og hans far, hans bedstefar, hans oldefar o.s.v., en ubrudt direkte mandslinie gennem tre tusinde år. Det ville være en mærkelig forsamling, og måske kunne de ikke være i vores stue, for der ville nok være mere end 100 mand. De ville stå og se på hverandre i vidt forskellige klæde- dragter, og mange af dem ville ikke forstå hinandens tale, så meget er sproget forandret i tidens løb. Men stillede man dem op på række med Niels Christian på den ene fløj, og ved siden af ham hans far og derefter hans bedstefar o.s.v., lige til den allerældste, så kunne de tale sammen fra den ene ende til den anden. Sådan er erindrungen gået i den lange række fra slægt til slægt, og det kan hände, at vi har enkelte historier, som synes at stamme fra de ældste.

Men hvor mange af denne række kunne vi, deres efterkommere, tale med? Vores bedsteforældre har vi måske kendt, og måske har vi hørt lidt om vore oldeforældre, men om vore tipoldeforældre ved vi meget lidt. Vi ved ikke, hvad de gik og tænkte på, og

hvad de talte med deres familie og naboer om, og vi ville nok have meget vanskeligt ved at forstå deres sprog.

Rundt om i Danmark finder vi deres gravhøje. Der er flere tusinde af dem, og nogle af dem er mere end tre tusinde år gamle. Tænk på, at alle de glemte mennesker, hvis rester jorden skjuler, gerne ville fortælle os om sig selv, de ville gerne hviske os i øret, hvad de tænkte og følte; det er glemt, det er borte alt sammen. Men vi stammer jo fra de glemte folk. Vi har noget af deres sjæl i vor sjæl, og når vi opdager noget om deres sjæl, så er det, som om vi har opdaget noget i vort eget hjerte og sind.

Efter et langt livs virke er lærerparret nu begravet på kirkegården i Hurup. En stor mindesten pryder gravstedet, hvor de hviler sammen med to af deres døtre. På kirkegården i Ørslev-kloster fandtes indtil 1978 N. C. Pedersens forældres gravsted. Faderen, Peder Nielsen blev født i 1809, og han døde i 1912. Jeg, hans oldebarn, var dengang seks år, men jeg mindes endnu, at min far fortalte om dette dødsfald.

Vor egen dag er kort, men slægtens lang,
læg øret ydmygt til dens rod forneden;
årtusind toner op i gråd og sang,
mens toppen higer imod evigheden!

Aakjær

NOTER

En del af oplysningerne om Niels Christian Pedersens forfædre skyldes arkivarbejde udført af Knud Mørk Hansen hvis oldefar var N. C. Pedersens broder Mathis.

En væsentlig del af de mange oplysninger, som er medtaget i beretningen om Karen Marie Andersens forfædre, skyldes fru Anne Hørup, som er en sønneatter af Karen Maries broder, Christen Andersen.

For disse oplysninger er vi meget taknemmelige.

I afsnittet om Efterslægten er første generation efter N. C. Pedersen nummererede med romertal, anden generation med store bogstaver, tredje generation med små bogstaver og fjerde generation med almindelige tal.

Denne bog er, med bidrag fra min kone, Bodil, redigeret af Helge Pedersen, sønnesøn af N. C. Pedersen (se under Carls efterkommere) i samarbejde med Kirsten Sejrsgaard-Jacobsen (se under Haralds efterkommere).

Redaktionen er afsluttet 1-1-79.

Ordrup, St. Merløse, april 1979

Helge Pedersen

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning	3
Om Hald-slægten	7
Om Skals-slægten	21
Om Efterslægten	35
Maries beretning	77
N. C. Pedersens Levnetsbeskrivelse	85
Breve fra N. C. Pedersen	116
Billedmateriale	145

H A L D - S L Æ G T E N

NIELS CHRISTIAN PEDERSEN OG HANS FORFÆDRE

TIP-TIP-OLDE-FORELDRE	32 HANS PEDERSEN NURMSTER 33 ELSB NIELS DATTER 34 LAURITS JENSEN 35 ANNE POUUSDATTER 36 NIELS ESPERSEN SKREDDER 37 INGER JAKOBS DATTER 38 39 40 CHRISTEN CLEMENSEN PEDERSEN 41 ZIOSEL ANDERSDATTER 42 ESPER ANDERSEN 43 MAREN JENS DATTER 44 PEDER JENSEN KOLDING 45 DORTHE JENS DATTER 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63	16 NIELS HANSEN 17 INGER LAURSDATTER 18 PEDER NIELSEN SKREDDER 19 METTE PEDERSDATTER 20 JENS CHRISTENSEN CLEMENSEN 21 ANNE JESPERSDATTER 22 LILLE JENS KOLDING 23 INGEBORG JESPERSD. 24 PEDER NIELSEN SKREDDER 30. 11. 18 25 METTE PEDERSDATTER 30. 11. 19 26 JENS NIELSEN 27 BOOIL HANSDATTER 28 PEDER CHRISTENSEN 29 ZIOSEL LAURSDATTER 30 JENS MORTENSEN 31 MAREN CHRISTENS.	8 POUL NIELSEN KUDAL 9 ANNE PEDERSDATTER 10 JESPER JENSEN CLEMENSEN 11 DORTHE JENS DATTER KOLDING 12 PEDER PEDERSEN SKREDDER 13 ANNE JENS DATTER 14 CHRISTEN PEDERSEN. 15 KIRSTEN JENS DATTER	4 NIELS POULSEN 5 MAREN JESPERSDATTER 6 JACOB PEDERSEN SKOU 7 KIRSTEN CHRISTENS DATTER	2 PEDER NIELSEN 3 JOMANNE JAKOBSD. SKOU	1 NIELS CHRISTIAN PEDERSEN
-----------------------	--	--	--	---	--	-------------------------------

NIELS CHRISTIAN PEDERSEN OG HANS FORFÆDRE - HALD-SLÆGTEN

1 Niels Christian Pedersen blev født 25. januar 1843 i Hald, Ørslevkloster Sogn, Fjends Herred.

Den 5. februar s. å. blev han båret til dåben i Ørslevkloster Kirke af sin faster, Mariane Nielsdatter, gift med gårdmand og smed Peder Bach. Fadderne var hans to farbrødre, Poul og Jens Nielsen af Hald, hans morbror, Christian Jacobsen på Lundø samt hans 15-årige moster Anne Jacobsdatter.

Den 5. april 1870 blev han i Skals Kirke, Rinds Herred viet til Karen Marie Andersen (se side 24).

I sine Memoirer fortæller N. C. Pedersen om sit hjem, om sin opvækst og ungdom, samt om sin gerning som lærer i Hurup (se side 85). Om forældrenes liv og virke fortæller desuden datteren Marie (side 77).

Han døde i Østerhurup 25. april 1941, 98 $\frac{1}{4}$ år gammel.

Hans forældre:

2 Peder Nielsen, gårdmand i Hald, er født i Hald 17. juni 1809 og hjemmedøbt samme dag. Den 6. august blev han fremstillet i Ørslevkloster Kirke, båret af sin faster Inger Pouldatter fra Viborg. Fadderne var morbroder Jens Jespersen af Hald, farbroder Thyge Poulsen af Lund, moster Mette Cathrine Jespersdatter og faster Lene Poulsdatter, begge af Lund, samt Christen Jensen af Hald.

Den 27. april 1819 blev han vaccineret af Krigsraad Bagger i Viborg og 1824 blev han konfirmeret sammen med 8 andre drenge. Dommen angående kundskab og opførsel lyder på mg i Lærebog, Catechismus, Indenadslæsning samt Opførsel.

Den 29. oktober 1841 blev han viet i Lundø Kirke til ungpige 21 år gammel Johanne Jacobsdatter, datter af gårdmand Jacob Pedersen, Lundø. Forlovere var de respektive fædre.

Han døde i Hald 5. januar 1912, 102 $\frac{1}{2}$ år gammel.

For hans efterkommere blev Peder Nielsen en næsten legenda-

darisk skikkelse, ofte omtalt af dem, som havde kendt ham. Særdeles tydeligt træder han frem, som han er skildret i sønnen Niels Christians levnedbeskrivelse. Han var i besiddelse af en arbejdsevne og et helbred, som kun er meget få beskåret, og som rakte helt op i hans høje alderdom. Det fortælles at han endnu som 90-årig havde kræfter til at pløje markerne. Han havde aldrig fra sin tidligste barndom kendt til lediggang endsige til fritid. Desuden havde han et større udsyn og mere interesse for tidens rørelser end de fleste af hans stand. I 13 år var han medlem af Ørslevkloster Sogneråd og var iøvrigt foregangsmand på sin egn på så mange områder. Lige til hans sidste år mærkede man livskraften hos ham.

Da han i 1841 blev gift med Johanne overtog han fra sin fader gården Kragelund, hvor de levede i hele deres 63-årige ægteskab, først som ejere og siden fra 1875 som aftægtsfolk. Her blev deres 4 sønner og 2 døtre født.

Mange lovord er blevet udtalt om den gode og kærlige pleje, som blev ydet dem under deres lange aftægt hos sønnen Mathis og hans kone Marianne. "Marianne er en god kvinde, Gud lad hende lukke mine øjne", og dette ønske fik Peder Nielsen opfyldt.

I folketællingen 1860 finder man på Kragelund:

Peder Nielsen	51	g	her	Gaardejer Huusfader
Johanne Jacobsdatter	40	g	Lundø	Hans Kone
Niels Christian Pedersen	18	u	her	} deres børn
Jacob Pedersen	15	u	"	
Mathias "	13	u	"	
Christine "	11	u	"	
Kjerstine "	6	u	"	
Jens Nielsen	45	g	"	Innsidder, Daglejer
Ane Kathrine Pedersen	42	g	"	hans kone

Jens Nielsen var Peder Nielsens broder, omtalt i N. C. Pe-

dersens memoirer.

Foruden ovennævnte 5 børn fik de en søn, Peter født 1860.

Han og broderen Jacob var svage på legeme og sjæl.

Da den ældste søn, Niels Christian valgte at blive lærer, og den næstældste, Jacob, var evnesvag, blev det Mathis, der omkring 1875 overtog Kragelund. Han drev den indtil han i 1913 overdrog den til sønnen Evald. Både Mathis og Evald var stærkt optagne af egnens anliggender, og gennem årene havde de en række tillidshverv indenfor forskellige landbrugsorganisationer, bankvæsen m.m.

I 1957 blev Kragelund solgt til fremmede efter at have været i slægtens eje i mere end 150 år.

På folketællingslisten for 1-2-1880 ser man, at der har fundet et generationsskifte sted på Kragelund siden tællingen i 1860:

1 Mathias Pedersen	32	g	her	Husfader Gdejer
2 Mariane Christensen	31	g	"	hans Kone
3 Johanne Pedersen	3	u	"	} deres børn
4 Kristine Marie Pedersen	4	u	"	
5 Udøbt drengbarn under 1 år	u	"	"	
6 Jacob Pedersen	34	u	"	} Husfaderens brødre
7 Peder "	19	u	"	
8 Peder Nielsen	70	g	"	Aftægtsmand
9 Johanne Jacobsen	59	g	Højslev	hans Kone
10 Kristine Pedersen	25	u	"	Tjenestepige
11 Jens Nielsen	66	E	"	Inderste Kapitalist*

Det udøbte drengbarn fik navnet Per Christian. Som ung udvandrede han til Californien, hvor han har mange efterkommere. I årene efter krigen og til sin død omkring 1969 besøgte han gentagne gange sit hjemland.

*Inderste betyder, at han sidder inderst ved bordet, Kapitalist at han har lidt penge, måske indestående på en bankbog.

3 Johanne Jakobsdatter Skou blev født på Lundø (Lunø) 30. juni 1820. Iflg. kirkebogen er hun født 1. juli 1821, men denne dato er næppe rigtig. På ægteparrets gravsten på Ørslevkloster Kirkegård står der, at hun er født 30. juni 1820, og da denne dato er i overensstemmelse med nummereringen i kirkebogen, må man anse denne (30-6-1820) for at være den rigtige. Hun blev døbt 1. juli 1820 og fadderne var: Jens Pedersen Skou og hustru, Peder Jensen, Jens Nielsen og Niels Pedersen Skou, bønderfolk af Lundø. (På den tid var det almindeligt at børn blev døbt umiddelbart efter fødselen.)

Deres børn: I Niels Christian f. 25-1-1843
 II Jacob f. 8-4-1845
 III Mathis f. 5-5-1847
 IV Chrestine f. 28-8-1850, g. Heilskov
 V Kirstine f. 18-4-1854, g. Kjærgård
 VI Peter f. 22-4-1860

Niels Christian, Mathis, Chrestine og Kirstine har tilsammen mange hundrede efterkommere.

På folketællingslisten 1834 for Lundø i Højslev Sogn får vi et overblik over Johanne Jakobsdatters familie. Hun er da 14 år og stadig hjemmeboende.

Jacob Skou	46	g	Gårdmand
Kirsten Christensdatter	40	"	Hans Kone
Johanne Jakobsdatter	14	}	u deres Børn
Jens Jacobsen	12		
Christen Jacobsen	9		
Ane Jakobsdatter	6		
Kierstine Jakobsdatter	4		
Peder Jacobsen	16		
Johanne Jensdatter	80	E	Aftægtskone

Sidstnævnte er formentlig Husbondens moster. Iflg. folketællingen for 1840 er familien blevet forøget med en pige,

som nu er 6 år og et par drenge, tvillinger på 3 år. Man har ikke været særlig opfindsomme med hensyn til navngivning. Pigen hedder Johanne ligesom sin søster, der nu er 29 år. Den ene af tvillingerne hedder Jens ligesom sin ældre broder. Den anden hedder Jacob. Den gamle moster er stadig i live og betegnes som Inderste og aftægtskone.

- o -

NIELS CHRISTIAN PEDERSENS BEDSTEFØRELDRE NUMRENE 4-7

4 Niels Poulsen, gårdmand i Lund, født i Lund, Ørslevkloster Sogn 1. januar 1775. Han døde i Hald 24. januar 1848. Han giftede sig gården (Kragelund) til, efter at den var blevet købt af herskabet på Ørslevkloster i slutningen af det attende århundrede. Ved udskiftningen, hvorefter det gamle markfællesskab ophørte, fik gården sin samlede mark så langt borte fra byen, at en udflytning af bygningerne var nødvendig, og dette besværlige arbejde udførte han i året 1801. Den 30. december 1801 blev han i Ørslevkloster Kirke viet til:

5 Maren Jespersdatter født 1776 i Hald. Hun blev døbt i Ørslevkloster 7. juli, båret af Johanne, Jens Schulzes hustru i Hald. Faddere Christen ? , Jens Jensen, Thomas Jensen og Ane Pedersdatter, alle af Hald. Hun døde sammesteds 30. december 1847, 73 år gammel, på sin 46 års bryllupsdag. Vi finder dette ægtepar i folketællingen af 1834:

Niels Poulsen	60	g	Gaardmand
Maren Jespersdatter	59	"	Hans Kone
Marianne Nielsdatter	23	}	u Deres Børn
Peder Nielsen	25		
Jens Nielsen	20		
Mette Kathrine Jespersd.	55	"	Huusfaderens Kones Søster, der af ham forsørges.
Sara Pedersdatter	68	E	der af Huusf. forsørges

6 Jacob Pedersen Skou, bonde på Lundø, født i Heilskov, døbt 23. november 1788 i Ørslevkloster. Han døde 19. september 1852 på Lundø af apopleksi.

Den 7. november 1817 blev han i Lundø viet til:

7 Kirsten Christensdatter født i Bøstrup 1795, døbt 22. februar i Ørslevkloster. Konfirmeret 1811 i Højslev Kirke. Hun døde 5. maj 1872 som aftægtskone hos sønnen Jacob Jacobsen, Lundø, 77 år gammel.

- o -

NIELS CHRISTIAN PEDERSENS OLDEFORÆLDRE NUMRENE 8-15

8 Poul Nielsen Kudal, gårdmand i Hald, blev født 6. september 1744 i Lund, hvor han også blev begravet 16. september 1804. Navnet Kudal har han formentlig erhvervet sig, fordi han har tjent på en gård af dette navn.

Den 3. december 1773 blev han i Ørslevkloster viet til:

9 Anne Pedersdatter, (ved vielsen kaldet Nielsdatter). Hun var født 1751 i Heilskov og døbt 14. november i Ørslevkloster. Hun blev begravet sammesteds 9. februar 1812, 61 år gammel.

Vi finder dette ægtepar på folketællingen 1787 for Lund Bye, Ørslevkloster Sogn:

Poul Nielsen er 46 og Anne er 32 år, begge i første ægteskab. Deres børn: Niels 12, Hans 10, Jakob 9, Tyge 6, Inger 5, og Ane 1 år. Desuden en ugift tjenestepige, Bodil Jensdatter 25 år og Husbondens fader, enkemand Niels Hansen 76 år. (nr. 16 i dette register).

10 Jesper Jensen (Clemmensen), gårdmand i Hald, blev født 1733 i Hald og døbt i Ørslevkloster 20. december, og her blev han begravet 11. marts 1804.

Den 29. september 1761 blev han i Ørslevkloster viet til:

11 Dorthé Jensdatter Kolding, født i Hald 1734 og døbt i Ørslevkloster 14. februar. Hun blev begravet sammesteds 11. november 1810, 74 år gammel.

12 Peder Pedersen Skrædder, gårdmand i Heilskov og senere i Bøstrup. Han blev døbt 19. april 1756 i Ørslevkloster og blev begravet 27. november 1815 i Bøstrup. Den 23. juni 1786 blev han i Ørslevkloster viet til:

13 Ane Jensdatter, født i Loigård, Ørslevkloster, hvor hun blev døbt 7. februar 1762. Begravet i Bøstrup 24. februar 1833, 71 år gammel.

I folketællingen 1-2-1801 er de opført med 5 børn:

Jacob 13, Marte 10, Peder 8, Bodil 5, og Frederik 3 år. Desuden bor der hos dem Bodil Jensdatter, Inderste, 64 år.

14 Christen Pedersen af Bøstrup, født 1746 i Bøstrup, døbt 19. marts i Ørslevkloster. Han blev gift første gang i 1775 med Kristine Nielsdatter, som døde 1789, 40 år gammel. Han døde 1807 i Bøstrup, hvor han blev begravet 27. april, 62 år gammel. Den 11. november 1789 blev han i Ørslevkloster viet til:

15 Kirsten Jensdatter af Bøstrup, døbt 3. september 1769 i Ørslevkloster. Hun blev begravet 31. juli 1796 i Ørslevkloster kun 27 år gammel.

Vi finder Christen Pedersen i folketællingen 1-7-1787 for Bøstrup Bye i ægteskab med sin første kone. De er opført med 3 børn: Peder 12, Maren 10, og Jørgen 7 år. Desuden har de en ugift tjenestekarl Peder Poulsen, 28 år. Mormoderen, Maren Sørensdatter, som er enke, 74 år, bor også i familien.

I folketællingen 1-2-1801 finder vi igen Chresten Pedersen. Han er nu enkemand for anden gang. Hos ham bor sønnen Peder fra første ægteskab, 25 år og ugift, og Jens fra andet ægteskab, 9 år, samt tjenestepigen Anne Jensdatter, 28 år og ugift. Datteren Kirsten, knap 6 år, som blev Niels Christian Pedersens mormoder er ikke opført her. Den lille pige, som

kun var godt 1 år, da moderen døde, er vel blevet anbragt hos slægtninge.

- o -

NIÉLS CHRISTIAN PEDERSENS TIPOLDEFORÆLDRE NUMRENE 16-31

- 16 Niels Hansen var gårdmand i Lund. Han blev døbt 21. juni 1714 i Ørslevkloster og begravet sammesteds 5. december 1790, 76 år gammel. Den 25. februar 1741 blev han i Ørslevkloster viet til:
- 17 Inger Laursdatter af Nr. Ørum, døbt sammesteds 23. oktober 1718. Mette Poulsdatter af Druntmølle bar barnet. Fadderne: Povel Aris af Nør-Ørum, Christen Thomæsen af Ørumgård, Jens Christensøn af Lund, Margrethe Christensdatter af Nør-Ørum og Kirsten Jensdatter af Sønder-Ørum. Hun blev begravet 11. august 1793, 52 år gammel.
- 18 Peder Nielsen Skrædder af Heilskov, blev døbt 20. juni 1717 i Ørslevkloster. Den 10. juli 1793 blev han begravet i Heilskov 76 år gammel. 15. april 1744 blev han i Ørslevkloster viet til:
- 19 Mette Pedersdatter, født ca. 1709. Hun blev begravet 26. december 1784, 75 år gammel.
- 20 Jens Christensen (Clemmensen) i Hald blev døbt 18. juni 1702. Han døde i 1760 i Hald, begravet 1. januar 1761 i Ørslevkloster, 58 år og 6 md. gammel. Hans kone:
- 21 Ane Jespersdatter blev døbt 15. februar 1703. Hun blev båret af Jens Koldings hustru. Faddere: Knud Vestergård, Niels Skjoldgård, Mette Nielsdatter, Karen Pedersdatter og Mette Simonsdatter. Han blev begravet 26. december 1793 i Ørslevkloster 89½ år gammel.

- 22 Lille Jens Kolding i Hald blev født ca. 1706 i Særmark. (Hans moder havde sin første kirkegang efter fødslen 31. maj 1706). Han døde i Hald, begravet 31. juli i Ørslevkloster 69 år gammel. Hans kone:
- 23 Ingeborg Jespersdatter, blev født ca. 1708. 24. august 1788 blev hun begravet i Ørslevkloster, 80 år gammel.
- 24 Peder Nielsen Skrædder i Heilskov, se nr. 18.
- 25 Mette Pedersdatter, se nr. 19.
- 26 Jens Nielsen i Loigård blev døbt 6. januar 1722, Hellig tre Kongersdag i Ørslevkloster. Fadderne var: Inger Jensdatter, Johanne Christensdatter, Peder Jensen, Christen Christensen og Niels Jensen. Han blev begravet i Heilskov 14. februar 1790, 68 år gammel. Hans kone:
- 27 Bodil Hansdatter blev født ca. 1728 og begravet i Heilskov 19. november 1800, 72 år gammel.
- 28 Peder Christensen. Om ham ved vi kun, at han 23. marts 1776 i Ørslevkloster blev viet til:
- 29 Zidsel Laursdatter.
- 30 Jens Mortensen blev 23. november 1765 viet til:
- 31 Karen Christensdatter af Heilskov, døbt 2. juli 1742, båret af Jens Skrædders datter af Heilskov Anne Jensdatter, Dorthe Sørens datter ibidem (sammesteds), Niels Jensen, Jørgen Loigård, Poul Borup af Heilskov. 26. maj 1772 blev hun begravet i Ørslevkloster knap 30 år gammel. Fem måneder senere, 24. oktober giftede han sig igen med Ane Andersdatter, født ca. 1742 og begravet 1. maj 1800, 62 år gammel.

NIELS CHRISTIAN PEDERSENS TIP-TIPOLDEFORÆLDRE NUMRENE 32-63

- 32 Hans Pedersen Murmester blev født ca. 1669 og begravet 13. juni 1717, 47 år gammel. Han blev gift 1. gang 9. oktober 1692 med Anne Andersdatter af Lund. Hun blev begravet 16. juli 1693. Den 12. april 1694 blev han viet til:
- 33 Else Nielsdatter af Bøstrup.
- 34 Lauritz Jensen i Kirkegård, Nr. Ørum, født ca. 1668 og begravet 14. juni 1719 i Nr. Ørum, 51 år gammel. 18. maj 1704 blev han i Ørum viet til:
- 35 Anne Poulsdatter af Ørumgård født ca. 1670. Hun blev gift anden gang 27. december 1726 med Anders Christensen. Den 6. oktober 1754 blev hun begravet i Nr. Ørum, 84 år gammel.
- 36 Niels Espersen Skrædder af Hald, født ca. 1665 og begravet i Hald 1744, 79 år gammel. Den 23. april 1702 blev han viet til:
- 37 Inger Jacobsdatter, Nørreriis, født 1683. Hun blev begravet i Heilskov 22. maj 1757, 74 år - 3 uger.
- 40 Christen (Clemmensen) Pedersen, Romslund i Hald, født ca. 1663, begravet i Hald 24. april 1758, 95 år gammel. Den 21. april 1690 blev han viet til:
- 41 Zidsel Andersdatter i Hald, som blev begravet 12. juni 1735 (uden aldersangivelse).
- 42 Esper Andersen, Skjoldgård i Hald, blev 7. maj 1693 viet i Hald til:
- 43 Karen Jensdatter, født ca. 1671 og begravet i Hald 17. oktober 1723, 52 år gammel.
- 44 Peder Jensen Kolding, født ca. 1681, begravet i Særmærk 18. november 1759, 78½ år gammel. 28. marts 1701 blev han viet til:

45 Dorthé Jensdatter af Hald.

48 se nr. 36.

49 se nr. 37.

52 Niels Jensen i Loigård, født ca. 1685 og begravet 26. december 1762. 30. juni 1709 blev han iflg. kgl. brev af 9. marts 1709, fordi de var beslægtet i tredje led, viet i Ørslevkloster til:

53 Dorethe Christensdatter.

62 Christen Andersen, født ca. 1693, begravet i Heilskov 10. oktober 1773, 80 år gammel. Han var fæster under Ørslevkloster af en gård i Heilskov, hvoraf han skulle svare i årlig landgilde 3 Rigsdaler, 2 Mark. Den 17. maj, 2. pinsedag 1723, blev han i Ørslevkloster viet til:

63 Kirsten Jensdatter, født i 1697 i Heilskov. Hun blev døbt i Ørslevkloster 11. juli 1697. Hendes gudmor var Jens Christensens hustru. Begravet 7. februar 1779.

- o -

NIELS CHRISTIAN PEDERSENS TIP-TIP-TIPOLDEFORÆLDRE

64 Peder Murmester i Lund, født ca. 1627, begravet 15. september 1715 i Lund, 88 år gammel. Om hans kone, vores stammoder, ved vi kun, at hun blev begravet 11. februar 1691 i Lund. Han blev gift anden gang 3. december 1693 med Maren Christensdatter.

88 Jens Pedersen Kolding. Hans kone, hvis navn vi ikke kender, blev begravet 16. december 1708.

- o -

S K A L S - S L Æ G T E N

KAREN MARIE ANDERSEN OG HENDES FORFÆDRE

ANEOVERSIGT

TIP-TIP- OLDE- FORELDRE				38a HENRIK 39a BIRGITTE PEDERSDATTER		40a MORTEN KRAG	41a NIELS KNUDSEN	42a BIRGITTE PEDERSDATTER	43a PEDER LAURIDSEN	44a BOJIL JØRGENSEN DATTER										
TIP-OLDE- FORELDRE	16a JENS ANDERSEN GIVERSEN	17a	18a PEDER JØRGENSEN WORRE	19a JOHANNES HENRIKSD.	20a JACOB THOMSEN	21a DORTHE MORTENS D. KRAG	22a JØRGEN NIELSEN KNUDSEN	23a ANNE PEDERSDATTER	24a CHRISTEN MELDGÅRD	25a	26a CHRISTEN	27a	28a KNUD	29a	30a CHRISTEN	31a				
OLDE- FORELDRE	8a ANDERS JENSEN GIVERSEN		9a BIRTHE PEDERSDATTER WORRE		10a PEDER JAKOBSEN		11a INGER JØRGENSEN D.		12a NIELS CHRISTENSEN MELDGÅRD		13a ANNE CHRISTENSEN DATTER		14a POUL KNUDSEN		15a ANNE CHRISTENSEN DATTER					
BESTE- FORELDRE	4a ANDERS LIND ANDER- SEN GIVERSEN				5a DORTHE PEDER- DATTER				6a CHRISTEN NIELSEN MELDGÅRD				7a KAREN MARIE POULS DATTER							
FORELDRE	2a ANDERS ANDERSEN GIVERSEN								3a METTE CHRISTENSEN D. MELDGÅRD											
	1a. KAREN MARIE ANDERSEN																			

KAREN MARIE ANDERSEN OG HENDES FORFÆDRE - SKALS-SLÆGTEN

1a Karen Marie Andersen blev født 19. juli 1847 i Skals, Rinds Herred, døbt 12. september. Hun blev viet 5. april 1870 i Skals Kirke til tidligere omtalte lærer Niels Christian Pedersen fra Hald, og hun døde i Østerhurup 13. december 1924. Hendes forældre:

2a Anders Andersen Giversen, gård- og kroejer i Skals, er født i Skals i 1803. Han blev hjemmedøbt 13. marts og fremstillet i kirken 17. april samme år. Han døde i Skals 28. juni 1848 af vattersot og blev begravet 6. juli. Den 25. juni 1843 blev han viet til:

3a Mette Christensdatter Kieldgaard, født i Nr. Rind, Lynderup Sogn 27. april 1814, døbt 30. maj. Hun døde i Skals af en ukendt sygdom 2. juni 1880, begravet 10. juni samme år, 66 år gammel.

I kirkebogen står der: "1843 - 25 juni viet Pige Mette Christensdatter, 29 Aar gl. (hjemme hos Faderen Gaardmand Christen Kieldgaard i Rind) og Gaardmand Anders Andersen eller Giversen i Skals - første Gang Enkemand. Forlovere var Jens Giversen i Skals og Christen Poulsen, Smed i Rind."

Efter overleveringen skulle dette ægteskab være blevet aftalt allerede ved Anders Giversens første hustrus begravelse tre måneder tidligere.

Deres børn: 1 Christen Andersen, født 3. marts 1844
2 Karen Andersdatter, født 19. maj 1845
3 Karen Marie Andersdatter, født 19. juli 1847

Anders Giversen overtog kro og gård efter sine forældre, og disse kom på aftægt på gården i 1833.

Han blev gift første gang 15. november 1829 med Karen Nielsdatter af Skals, og hun døde 29. marts 1843.

I dette ægteskab var der 5 børn:

- I Anders Lund Andersen
- II Niels Andersen
- III Jørgen Andersen
- IV Jens Andersen
- V Dorte Marie Andersdatter

Knap 5 måneder efter Anders Giversens død giftede Mette Christensdatter sig igen. Man forstår det så godt. Hun havde kroen og gården at passe. Foruden sine egne tre små, havde hun fem stedbørn, af hvilke den ældste vel var omkring 18 år. Hendes svigersøn, lærer Niels Chr. Pedersen, omtaler hende som en dygtig, men skrap madam. Den 17. november 1848 blev hun i Skals Kirke viet til Jens Jensen Præstgaard, som altså blev stedfader til Karen Marie, der da kun var $1\frac{1}{2}$ år gammel. Jens J. Præstgaard omtales som et ualmindelig godt og rart menneske. Derfor kan det godt undre én, at han, da han efter Mettes død i 1880 fik tilladelse til at sidde i uskiftet bo, derefter sagde til ovennævnte svigersøn: "Ja, nu kan a så give jer noget eller lade være", hvilket sidste han gjorde. Mette og Jens Præstgaard fik to sønner:

- I Anders Jensen, født i Skals 9. oktober 1852
- II Jens Jensen, født i Skals 28. juni 1854

Den 18. juni 1887 tilskøder Jens Præstgaard sin søn Anders kroen og gården. Samtidig oprettes en meget detaljeret aftægtskontrakt, som skal sikre J. P. resten af hans levetid. Købesummen er fastsat til 28.000 kr., deri medregnet løsøre for 6.000 kr., samt de rettigheder, som kontrakten giver, ansat til 4.800 kr. Kontrakten fik dog kun en kort varighed. Den 16. februar 1891 døde Anders Jensen, og i 1894 døde Jens Præstgaard.

Efter Anders Jensens død antog hans enke, Ane Marie, født Sørensens, Kristian Worsøe som gårdbestyrer, med hvem hun blev gift i 1892. Worsøe overtog gården, som var på 70 td. land,

men kroen blev bortforpagtet. I 1894 blev den nuværende kro bygget, og den gamle er forlængst nedrevet.

Lærerparret i Hurup vedblev at holde forbindelse med Worsø's. På en tur til Skals, som jeg foretog omkring 1950 med min faster (Thora Pedersen), besøgte vi Worsø. Han var da syg og sengeliggende, og ved den lejlighed gav han mig et antal gamle dokumenter. Foruden ovennævnte skøde og kontrakt var der skifteretsdokumenter fra tre dødsfald m.m., samt Mette Christensdatter og Jens Præstgaards vielsesattest.

- o -

KAREN MARIE ANDERSENS BEDSTEFORÆLDRE NUMRENE 4a - 7a

4a Anders Lund Andersen Giversen, selvejergårdmand og sognefoged

i Skals er født i 1761. Om hans dåb læser man følgende:

"1761 den 19. April havde Anders Jensen Giversen et Barn til Daaben, som blef kaldet Anders Lund, baaret af velærværdige Hrr. Jacob Schellerups Hustru i Laastrup. Testes: Jomfru Wilhelmine Frederica Schellerup, Søren Willumsen, Jens Smid og ?'s Hustru."

Han døde 28. februar 1841 i Skals, begravet 7. marts, 80 år.

5a Dorthe Pedersdatter, født i Estrup, døbt 25. juli 1773. Hun

døde i Skals 18. januar 1841, begravet 24. januar, 67 år gammel. De døde begge som aftægtsfolk hos sønnen Anders Andersen Giversen, Skals.

Om deres trolovelse og vielse følgende: "1799 - 5. Oktober havde unge Anders Giversen Ja-ord med Peder Jacobsens Datter i Estrup. Forlovere: Jens Gade og Henrik Pedersen begge af Schalz Bye.

1. November 1799 havde forbemeldte Anders af Schaltz Brøllup med Dorthe Pedersdatter af Estrup."

I 1833 sælger Anders Lund Andersen Giversen til sin søn, An-

ders Andersen en huslod på Skals Mark stående for hartkorn 7 skp. tillige med en toft for 200 Rbd-sedler. Denne huslod var han blevet ejer af ved skøde i 1814 og toften i 1831.

Deres børn: 1. Anders, født 1803, hjemmedøbt 13. marts
 2. Ane, født i 1807
 3. Peder, født i 1809, blev bosat i Hjarbæk
 4. Inger Marie, født i 1812

Skoleholderen Anders Lund i Skals døde i 1760, og det er sikkert ham vor forfader er opkaldt efter. Anders Lund - omtales som Monsieur - og hans hustru var faddere ved flere af de ældre søskendes dåb.

Ved købekontrakt af 8. april 1801 købte Anders Lund Andersen Giversen den gård, hans fader Anders Jensen Giversen havde haft i fæste, og som han havde bestyret siden faderens død. Hartkorn: 5 td. 3 skp. 2 fj. Hvornår der er blevet kro i gården vides ikke.

6a Christen Nielsen Kieldgaard, gårdejer og sognefoged i Rind, Lynderup Sogn, født 1776. Fra kirkebogen: "1776 - 27 Oct. var Niels Kieldgaards Søn i Lynderup Christen, der forhen var inddøbt, til Daabens Publication, blev baaret af Jomfru Frederica Friis. Fadderne vare Jomfru Juliane Friis paa Lynderupgaard, Niels Tømmermand, Niels Juul og Ole Agger alle af Lynderup."

Han døde i Rind 29. august 1853 og blev begravet på Lynderup kirkegård 4. september, 77 år gammel. "Han laa paa fjerde Aar af Rørelse."

Hans hustru:

7a Karen Marie Poulsdatter blev døbt i Tostrup Kirke 24. juli 1785 og døde i Rind hos sønnen Poul Kieldgaard 13. januar 1859, begravet på Lynderup kirkegård 23. januar, 74 år gammel. De blev viet i Lynderup Kirke 4. november 1803. Forlovere: Jacob Christensen og Poul Knudsen Smed.

I dette ægteskab var der 10 børn:

1. Ingeborg, døbt i Lynderup 28. oktober 1804
2. Ane, døbt 10. august 1806
3. Ane Kathrine, døbt 14. april 1808
4. Niels, døbt 20. januar 1811
5. Mette, døbt i hjemmet 27. april 1814
6. Poul, født 23. juni 1815
7. Anders Christian, født 25. februar 1818
8. Ane, døbt i hjemmet 16. april 1821
9. Karen, døbt 9. november 1824
10. Maren, døbt i hjemmet 21. januar 1827

- o -

KAREN MARIE ANDERSENS OLDEFORÆLDRE NUMRENE 8a - 15a

8a Anders Jensen Giversen, gårdmand og sognefoged i Skals, født i 1724. Fra Skals kirkebog: "1724 - Dom. 1. Advent var til Daaben Jens Andersøns Barn i Skals blef kaldet Anders, den som bar det var Christen Glarmesters Hustru i Wiborg, Faddere Anders Jørgensen i Ejstrup, Jens Præstegaard, Jens Støfring og Hustru." Han blev begravet på Skals kirkegård 17. december 1797, 73 år gammel. Hans hustru:

9a Birthe Pedersdatter Worre, døbt i Skals Kirke 8. marts 1722. Hun blev begravet i Skals 18. maj 1800, 79½ år gammel. De holdt troløvelse 16. oktober 1746 og ægteviedes i Skals Kirke 27. november 1746.

Deres børn:

1. Jens, født i 1747, døde 15 år gammel
2. Gertrud, født i 1750
3. Anne, født i 1751
4. Peder, født i 1753
5. Anne, født i 1755, døde som barn
6. Johanne, født i 1756
7. Anders Lund, døbt 19. april 1761

8. Anne, døbt 5. december 1763, døde 1786
9. Jens, født i 1769
En søn, Jørgen, udvandrede omkring 1782

Blandt de faddere, der hyppigt har været brugt, er der, foruden Anders Lund og hans hustru Anne Jensdatter, skoleholderen Søren Præstegaard, Monsieur Anders Brasch, Jomfru Margrethe Brasch, Monsieur Lauritz Astrup og Anne Giversdatter. Anders Jensen Giversen var gårdfæster i Skals, gården ejedes af Lynderupgård. I fæstebrev af 24. april 1756 fæster han den gård sammesteds han påbor. Hartkorn 5 td. 3 skp. 2 fj. (Lynderupgård fæsteprotokol).

I godsarkivets skifteprotokol findes der skifte efter begge ægtefæller.

10a Peder Jacobsen, gårdmand i Estrup, Skals Sogn, døbt 17. december 1741 i Haderup. Han døde i Estrup 8. marts 1816, begravet i Skals 15. marts.

11a Inger Jørgensdatter, født i Skals, døbt 16. marts 1749, båret af moderens søster, Maren Pedersdatter i Estrup. Døde i Estrup 25. oktober 1820, begravet i Skals 3. november, 72 år gammel. Fra kirkebogen: "Den 22. Oktober 1769 havde Peder Jacobsen af Estrup Trolovelse med Jørgen Knudsens Datter Inger Jørgensdatter af Schaltz. Forlovere Anders Giversen og Søren Willumsen, begge af Schaltz."

De blev viiede 3. december 1769 i Skals.

- Deres børn:
1. Jørgen, døbt 9. december 1770. Han døde.
 2. Dorthe, døbt 25. juli 1773, båret af Jens Gades hustru i Skals, blandt fadderne Jørgen Knudsen.
 3. "Den 23. Januar 1776 havde Peder Jacobsen i Estrup udi Schaltz Sogn 1 Datter til Daaben kaldt (navnet har præsten glemt at skrive) baaret af Jacob Jensens Hustru i Skringstrup".

4. Jacob, døbt 14. marts 1779, død 22 uger gl.
5. Jørgen, døbt 8. juli 1781, død 17 uger gl.
6. Jacob, døbt 9. februar 1783, død 13 dage gl.
7. Jacob, døbt 2. juli 1786
8. Anne, døbt 7. december 1788

Fra folketællingen i 1787:

Peder Jacobsen	- husbonde	- 46 år	- begge gift	- bonde
Inger Jørgens-	- madm.	- 39 år	- 1. gang	- og
datter				gård-
Jacob Pedersen		2 år		beboer
Dorthe Pedersdatter		14 år		
En tjenestepige		15 år		

Ved folketællingen i 1801 har de børnene Jacob og Anne, samt en tjenestedreng på 17 år.

12a Niels Christensen Kieldgaard blev født omkring 1739. (Lynderup kirkebog begynder 1769.) Han blev begravet i Lynderup 11. august 1782, 43 år gammel. Den 2. maj 1776 fæster han den gård i Lynderup, som han påbor.

Hans hustru var:

13a Ane Christensdatter, født ca. 1739, døde i Lynderup 80 år gammel, hun blev begravet 7. november 1819. Hun blev et par måneder efter Niels Kieldgaards død trolovet med Niels Knudsen fra Lynderup og viet 3. januar 1783. Niels Knudsen blev begravet 23. september 1818, 73 år gammel.

Niels Kieldgaard og Anes børn:

1. Mette, døbt 12. april 1770
2. Karen, døbt 11. oktober 1772
3. Anne Kirstine, døbt 16. juli 1775
4. Christen, dåbs publ., 27. oktober 1776

14a Poul Knudsen, husmand og smed i Tostrup, senere i Rind. Født

ca. 1739, begravet i Lynderup 4. august 1816, 68 år gammel.
Den 31. december 1809 fæster han det hus med tilliggende toft
i Rind, som Christen Sørensen Smed hidtil har haft.

Hans Hustru:

15a Anne Christensdatter, blev født ca. 1749. Hun døde i Rind 15.
februar 1819 og blev begravet 21. februar på Lynderup kirke-
gård.

- Deres børn:
1. Anders, var 6 år gl. ved folketællingen 1787.
Ved skiftet efter forældrene var han bort-
rejst for ca. 6 år siden. Ingen kunne oply-
se, hvor han opholdt sig.
 2. Karen Marie, døbt 24. juli 1785 i Tostrup
 3. Christen, døbt 10. oktober 1789 i Tostrup

- o -

KAREN MARIE ANDERSENS TIP-OLDEFORÆLDRE NUMRENE 16a - 24a

16a Jens Andersen (Giversen) er født ca. 1690. Han blev begravet
på Skals kirkegård 21. august 1746, 56 år gammel.

17a Om hans hustru ved vi kun, at hun er født ca. 1686, hun blev
begravet i Skals 4. juli 1741, 54 år og 10 måneder gammel.

Deres børn: Anders Jensen, døbt Dom. 1. Advent 1724
Søren, født i 1728
Kjerstin, født i 1732
En datter, Anne Jensdatter, optræder som
fadder i 1751. Der er muligvis flere børn.
Kirkebogen er meget slidt og mangelfuld.

18a Peder Jørgensen Worre, gårdmand i Skals er født ca. 1684. Han
blev begravet i Skals 19. juli 1763, 79 år gammel.

Hans hustru:

19a Johanne Henriksdatter af Skals, født ca. 1697, begravet i

Skals 31. maj 1773, 76 år gammel. De blev viet i Skals 22. søndag efter Trinitatis 1719. Ægteparret må have været ret anset, Peder Worres hustru optræder mange gange som fadder, også udover hvad man kan skønne er den nærmeste slægt. Der er flere børn i ægteskabet.

20a Jacob Thomsen, også kaldet Jacob Møller, gårdmand i Neder Feldborg, Haderup Sogn er født ca. 1698. Han blev begravet 5. august 1781 i Haderup, 83 år gammel.
Hans hustru hed:

21a Dorthe Mortensdatter Krag, født ca. 1706 og begravet 19. november 1758 i Haderup; 52 år gammel.

22a Jørgen Nielsen, kaldet Knudsen, var gårdmand i Skals, hvor han blev døbt 26. august 1708; begravet sammesteds 31. juli 1774, 66 år gammel.
Hans hustru var:

23a Anne Pedersdatter, som blev døbt i Skals 16. maj 1717, båret af Inger Jørgensdatter. Hun blev begravet i Skals 22. oktober 1755. De blev viet 10. juni 1744.

Det ser ud, som om der har været en epidemi på egnen vinteren 1755-56; en overgang har der været begravelse daglig.

Deres børn:

1. Birgitte, født i 1745
2. Peder, født i 1746, død i 1756
3. Inger Jørgensdatter, døbt 16. marts 1749
4. Niels, født 1751, døbt 8. august
5. Bodil, født 1754, død 1762

Jørgen Nielsen var gårdfæster i Skals. Gården, som ejedes af Hald gods, var beliggende i vestre ende af byen. Hartkorn: 5 td. 6 skp. 3 fj. Han blev gift 2. gang 17. oktober 1756 med Anne Nielsdatter af Skals. Fæstet overgik til sønnen Niels, fæstebrev 25. september 1718 (Hald godsarkiv).

24a Christen Kildgaard, født ca. 1706, begravet 28. oktober 1776
i Lynderup, 70 år gammel.

- o -

KAREN MARIE ANDERSENS TIP-TIP-OLDEFORÆLDRE NUMRENE 38a - 47a

38a Henrik, mere vides ikke.

39a Birgitte Pedersdatter. I første ægteskab havde hun datteren
Johanne Henriksdatter, se nr. 19a. Gift anden gang med Niels
Knudsøn, se nr. 44a.

42a Morten Kragh.

44a Niels Knudsøn er født ca. 1661 og blev begravet i Skals 15.
april 1742, 81 år gammel.

45a Birgitte Pedersdatter, som blev begravet i Skals 18. februar
1748, 82 år og 10 måneder gammel. Se iøvrigt 39a.

46a Peder Lauridsen fra Skals blev 12. december 1706 viet til:

47a Bodil Jørgensdatter af Estrup.

- o -

E F T E R S L Æ G T E N

NIELS CHRISTIAN PEDERSENS BØRN MED KAREN MARIE ANDERSEN

I	Carl Vincent	37
II	Metha Andrea Johanne	44
III	Marie Thora Frederikke	45
IV	Peter Harald	48
V	Emilie Alvilda	58
VI	Anna Camilla	63
VII	Clara Augusta	68
VIII	Jens Otto	69
IX	Alma Eleonora	71
X	Thorvald Andreas	72

I CARL VINCENT

Den ældste af ægteparrets 10 børn var Carl Vincent. Han blev født 21. januar 1871 i den gamle skole i Hurup, hvor faderen virkede de første 8 år af sin lærergerning. Sin første skolelærdom fik både han og hans søskende hos faderen. Som 14-årig blev Carl optaget på Hals private Realskole, hvor han i 1888 fik præliminæreksamen. En kort tid herefter bistod han sin fader med undervisningen af de mange elever i Hurup Skole.

I 1889 blev han ansat som elev ved postkontoret i Nibe. For denne oplæring, som varede et år, måtte hans fader betale 400 kr. til postmesteren for kost og logi, og derforuden fik han 200 kr. til tøj og lommepege. Men trods en fin anbefaling var det ikke muligt at få en stilling.

I et brev til en ven, som var udvandret til U.S.A., skrev han i januar 1891: "- - - Jeg har gået hjemme siden oktober, uden at der er den mindste udsigt til, at jeg kan få nogen plads. - - - jeg har tænkt på at rejse til Amerika til foråret."

Den 14. april rejste han til New York med et Thingvalla skib og derfra videre til vennen i Atlantic City i Iowa. Hans ophold her blev ikke nogen succes. I en række breve fortæller han om sine vanskeligheder, om skiftende pladser som landarbejder, mælkekemand og som arbejdsløs. Når han havde godt arbejde kunne han tjene 25 dollars om måneden. I december 1894 rejste han hjem til Danmark igen.

Forinden havde han opnået "Certification of Naturalization". I det højtidelige dokument hedder det bl.a. at det er: - - his intention to become A Citizen of the United States, and to renounce and abjure forever all allegiance and fidelity to every Foreign Power, Prince, Potentate or Sovereignty whatsoever, and particularly to Christian Ninth, King of Denmark.

Efter en kort genoptræning lykkedes det Carl at få fodfæste

inden for postvæsenet. Han var ansat bl.a. i tre år ved postkontoret i Fredericia. Her lærte han Agnes Hermann at kende. I 1903 blev han forflyttet til Esbjerg med en årlig lønning af 1100 kr., dog mod en kaution på det tilsvarende beløb.

I 1912 fik han kongelig udnævnelse:

Vi Christian den Tiende,
af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders
og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn,
Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg,

Gøre vitterligt: Vi meddele herved allernaadigst
Postekspedient
Carl Vincent Pedersen,

som har de i Indfødsretten fastsatte Egenskaber, allerhøjeste Udnævnelse i 13. Lønningsklasse under Postvæsenet fra den 1. September 1912 at regne.

Thi skal han være Os som sin rette Konge tro, holde Rigets Grundlov og med Troskab og Nidkærhed opfylde de Pligter, som den ham betroede Bestilling paalægger ham, alt i Overensstemmelse med den Ed, han derom har aflagt.

Givet paa Sorgenfri, den 24. September 1912.
Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Christian R.

Den 7. november 1904 blev Carl og Agnes Vilhelmine Hermann viiede i St. Knuds Kirke (katolsk) i Fredericia. Agnes var født i Fredericia 20. oktober 1878 og døbt i samme kirke. Hendes fader var skomagermester og af ren reformert slægt. Moderen, Emilie f. Schlüter var katolik, og Agnes havde fået en streng katolsk opdragelse. Ved ægteskabet måtte Carl love, at børnene skulle opdrages i den katolske tro. Men kort før Carls død frigjorde Agnes sig fra katolicismen til stor sorg for sin moder. Carl døde

i Esbjerg 29. februar 1916 (Vor Frelsers Kirke) af perniciøs anæmi, kun 45 år gammel. Deres fire børn var da 5-10 år gamle.

Efter sin svigermoders død i 1924 styrede Agnes huset i Hurup i nogle år. Den 11. maj 1932 blev Agnes gift igen i Frederiksværk med pens. skibsfører Harry v. Holstein, som var født i Nr. Alslev 7. april 1873. Han døde i Frederiksværk 4. december 1952. Agnes døde 15. januar 1964 og ligger begravet på kirkegården i Als.

CARL PEDERSEN OG AGNES HERMANN'S EFTERKOMMERE

Deres børn: A. Helge
 B. Olaf
 C. Else
 D. Erik

A Helge Ansgar Pedersen, født i Esbjerg 28. december 1905, døbt 1. januar 1906 i St. Nikolaj Kirke (katolsk). Mellemskoleeksamen, udlært maskinarbejder, første og anden del af maskinisteksamen i Århus samt elektroinstallatørprøven. Sejlet i marinen, D.F.D.S. og Ø.K. Var ansat i 2 år ved Gothersgades El-værk. Blev 24. august 1932 viet på Frederiksberg Rådhus til sin kusine Bodil Hedevig Pedersen, født 3. marts 1905 (se under Harald Pedersens efterkommere).

Ægteparret grundlagde i 1932 bageriet "Bodil", som nu videreføres af sønnen Nils Armand. De bor nu på landet i Ordrup, St. Merløse, men deltager stadig i bageriet som afløsere (1979).

Deres børn: a. Carl Erik
 b. Anne Marie
 c. Nils Armand
 d. Ingerlise Armand

a Carl Erik Gylling (navneforandring) er født 2. april 1934 på Frederiksberg; nysproglig student. Uddannet som pædagog ved forskellige institutioner i Sverige, Tyskland, Schweiz og Sydafrika. Viet 19. december 1959 i Arlesheim, Schweiz til Kirsten Gylling, der er født 29. januar 1938 i Helsingør. Nysproglig student, børnehavelærerinde ved Rudolf Steiner børnehaven. De bor nu i Bagsværd.

Deres børn: 1. Michala, f. 11-2-62 i København
 2. Nina Marie, f. 8-6-66 i Holbæk

b Anne Marie Pedersen, født 26. maj 1938 på Frederiksberg. Realeksamen, tre år som au pair pige i Paris og U.S.A., børnehavelærerinde fra Frøbel Seminariet i København. Den 19.

august 1961 viet på Frederiksberg Rådhus til Erik Lennart Lundström, ingeniør, født 30. juni 1927 i Västerås, Sverige. De bor nu i Järna nær Södertälje i Sverige.

Deres børn: 1. Kristina Torbjörk f. 26-2-63 i Södertälje
2. Vidar Johannes f. 21-1-66 i Södertälje
3. Nanna Maria f. 28-7-68 i Södertälje

c Nils Armand Pedersen, født 16. april 1942 på Frederiksberg. Realeksamen, uddannet som bager og driver nu bageriet "Bodil" (biodynamisk brød). Viet på Frederiksberg Rådhus 20. maj 1961 til Annelise Larsen, født 8. februar 1942 i København. Efter realeksamen arbejdede hun to år som kontorassistent og deltager nu særdeles aktivt i bageriets drift.

Deres børn: 1. Lisbeth Armand f. 13-8-61 i København
2. Susanne Armand f. 21-8-66 i København

d Ingerlise Armand Pedersen, født 31. marts 1946 på Frederiksberg. Præliminæreksamen fra Vidar Skolen i Hellerup. Viet 7. februar 1966 i Jerusalem til Jan Husted Madsen, kranfører og træskærer, født 25. februar 1939 i København. De boede et år i Israel, derefter tre år i Australien og bor nu i Ry.

Deres børn: 1. Ari Husted f. 4-11-68 i Wakroonga, Australien
2. Tor Husted f. 27-11-70 i Cambelltown, " "
3. Mia Jeanette Husted f. 3-2-72 i Holbæk

- o -

B Olaf Gunnar Pedersen, født 25. juli 1907 i Esbjerg (katolsk kirke). Realeksamen, 18 måneder som cyklebud for D.S.B., 6 måneder radiotelegrafskole med certifikat. 1925-29 mesterlære i Ø.K. eksportafdeling. 1929-31 Ø.K. i Kuala Lumpur, 1931-34 Ø.K. i Singapore. Volontør ved Novos filial i Berlin, 1934-67 Novo, København. Viet 12. august 1934 i Cottbus, Tyskland, til Charlotte Bondy, født 18. juni 1912 i Forst Lou-sites, Tyskland. De lever nu som pensionister i Fredensborg.

Deres barn:

a Sonja Pedersen er født 8. februar 1935 i København, Sions Sogn. Realeksamen og uddannet fotograf, ansat ved forskningen på Rigshospitalet. Viet 21. december 1957 i København til Karl Leopold Vincent, født 8. juni 1933 i Wien, overingeniør ved L.K.-N.E.S. De bor i Søllerød.

Deres børn: 1. Marianne f. 14-5-60 i Gentofte
2. Gert f. 21-1-66 i Søllerød

- o -

C Else Emilie Pedersen, født 17. august 1909 i Esbjerg, viet 16. november 1930 i Ansgar Kirke i Ålborg til Kristen Frederiksen, født 8. august 1905 i Als ved Hadsund. Han er murer og har bygget en væsentlig del af husene i Als, hvor de har boet hele deres liv. Han er meget musikinteressert, en arv efter faderen, landsbyspillemand Jens Frederiksen, og har været med i flere orkestre, mest som hornblæser. Desuden har han været bibliotekar, og han er stadig kordegn og kirkesanger i Als og Hurup. De er nu pensionister i Als.

Deres børn: a. Grete
b. Hans
c. Agnete

a Grete Frederiksen, født 22. juli 1931 i Als, uddannet sygeplejerske. Viet i Bjernede kirke 25. april 1953 til Peter Nielsen, født 3. februar 1930 i Ulstrup, Gørlev Sogn. Han er chauffør og de bor i Røsted ved Slagelse.

Deres børn: 1. Poul Erik f. 25-7-54 i Stenlille
2. Anne Lise f. 11-11-55 i Fjenneslev
3. Arne f. 12-6-59 i Havrebjerg

Poul Eriks barn med Lissie Bennedsen: Joan Bennedsen er født 14. juni 1975 i Skælskør. Det er Niels Christian Pedersens første tip-tipoldebarn. Anne Lises barn med Per Rønnow Andersen: Thomas Rønnow Andersen født 17. oktober 1977.

b Hans Frederiksen, født 26. februar 1938 i Terndrup. Real-eksamen og udlært som maskinarbejder på Novo. Uddannelse som maskiningeniør fra Københavns Teknikum. Driftsingeniør hos Superfos Glasuld i København. Nu ansat på Novo. Viet 27. august 1960 i Lyngø Kirke ved Sorø til Jytte Lydia Jensen, født 15. marts 1940. De bor på Amager.

Deres børn: 1. Hanne f. 29-5-64 i København
2. Henrik f. 17-7-67 i København

c Agnete Frederiksen, født 15. februar 1945 i Als, er uddannet som barneplejerske. Viet i Als Kirke 17. april 1965 til Egon Christensen, født 4. juli 1944 i Vorup. Han er maskinarbejder, og de bor i Randers.

Deres børn: 1. Poul Aage f. 30-10-65 i Randers
2. Erik f. 28-11-66 i Spentrup
3. Niels Henri f. 6-6-72 i Randers

- o -

D Erik Vincent Pedersen, født 11. januar 1911 i Esbjerg. Efter realeksamen i 1927 tog han ud at sejle. Bestod skibsførereksamen i København 1937. Blev samme år ansat som styrmand på én af Store Nordiske Telegrafsekskabs kabeldampere i Shanghai. Ved krigsudbruddet i 1940 forlod skibet Shanghai under engelsk flag. Efter mange farefulde sejlads, tilsidst som skibsfører, forlod han Store Nordiske under et ophold i Cape Town. Han sejlede derefter som skibsfører i et sydafrikansk selskab, indtil han i 1953 blev stevedore i samme selskab. Blev senere stevedore superintendent i Port Elizabeth.

Blev 12. oktober 1948 gift i Cape Town med Iris Megatta, kaldet Meg, født i Melbourne, Australien 26. november 1909..

Deres barn: Niels Erik blev født i Cape Town 9. april 1949, men døde sammesteds 3. maj 1953.

Megs datter af første ægteskab: Louise Stephen blev født i Sydney 2. december 1942. Erik og Meg bor nu i Cape Town som pensionister.

II METHA ANDREA JOHANNE

Metha blev født 17. januar 1873. Fra sin tidlige ungdom led hun af tungsind, som i 20-års alderen udviklede sig til sindssyge, der ytrede sig periodevis. En tid var hun på sindssygeanstalten ved Århus, men kom hjem igen, fordi hendes forældre fandt, at hun ikke havde det godt på anstalten. Men de kunne ikke klare den store opgave, det er at have en sindssyg datter i huset. Hun blev anbragt på anstalten i Mariager. Herfra blev hun udskrevet omkring 1898 som helbredt og var derefter hjemme til omkring 1920, da hun igen blev sindssyg. Medvirkende hertil kan have været, at hun ved to lejligheder ydede hjælp ved dødsfald i familien. Først da hendes broder Haralds kone døde i barselseng i 1915, og han stod alene med 4 små børn. Året efter var hun hjælper for sin svigerinde i Esbjerg, da broderen Carl døde, ligeledes fra 4 børn. For hendes følsomme sind har disse to dødsfald været en stor belastning.

Nu kom hun igen til anstalten ved Århus. Hendes tilstand var dog således, at hun ret snart kunne anbringes i privat pleje. Hun fandt en god og omsorgsfuld plejemoder i sadelmager Offerensens hustru i Vejlbj. Fru Offerensen havde i mange år været tilknyttet anstalten.

I årene hos Offerensens var hun mild og venlig og i en ligevægtig tilstand. Ved enkelte lejligheder har hun besøgt nogle af sine søskende, og hun kunne genkende de af sine søskendebørn, som hun havde set i sine yngre år.

Metha døde i denne pleje 27. juni 1957, og hun ligger begravet på Vejlbj Kirkegård i Risskov.

III MARIE THORA FREDERIKKE

Marie Thora Frederikke blev født 21. oktober 1875, som nr. 3 i flokken. Det var ikke tilfældigt valgte navne, hun fik i dåben. Marie fik hun efter sin moder, og Thora Frederikke, fordi hun kom til verden natten mellem torsdag og fredag. I familien hed hun altid Marie, men iblandt kolleger og i sin offentlige fremtræden hed hun Thora Pedersen, og blandt venner blev hun kaldt Tor.

Som det var almindeligt dengang i et patriarkalsk hjem, blev kønsrollemønsteret holdt i hævd: pigerne til husvæsen, medens drengene fik en uddannelse efter deres evner. Men Mariés evner lå ikke på det huslige. Hun var så absolut egnet for boglige studier, og hun ville gerne være lærer, hvilket hendes moder ved sin stilfærdige ihærdighed fik faderen til at indse, skønt han kom med den ikke særlig logiske bemærkning: En lærer skal kunne regne, og kvinder kan ikke regne. Hun kom på N. Zahles Seminarium og forstod allerede dengang at hævde sig trods sine ringe forkundskaber. Hun havde mod til at vedgå sin uvidenhed, da matematiklæreren i første time for igennem de vigtigste grundsætninger og derefter spurgte: "Forstår De det, mine damer?" Ingen vovede at ryste på hovedet, men Marie sagde nej, hvilket resulterede i en grundigere gennemgang til benefice for dem alle. Hun blev én af de dygtigste i matematik.

Efter endt uddannelse blev hun i 1900 ansat i Grenå og i 1901 ved Ålborg Skolevæsen. Inden længe blev hun optaget af politik og organisationsarbejde, var aktiv i Det radikale Venstre, holdt taler om ligeret med begejstret, men dog saglig omtale af den engelske Suffragettebevægelse, deltog i Dansk Kvindesamfunds arbejde, hvor hun blev medlem af hovedstyrelsen og senere æresmedlem. Det blev hun også i Danmarks Lærerforening for sit store arbejde i hovedstyrelsen i mange år. Som medlem af Danske kvinders Nationalråd var hun udsending til forskellige internationa-

le stævner både i Europa og i U.S.A.

Men Thoras særlige indsats var som eneste kvindelige medlem af Den store Lønningskommission i 1917-19, hvor hun stred tappert for lige løn for lige arbejde. For lærerinderne blev det en sejr, idet de endelig fra 1920 fik samme lønstatus som lærerne. De belønnede hende med en pengegave på 10.000 kr.

En morsom historie fortalte Marie omkring det tidspunkt, da ægteskabsritualet blev ændret: Ved et selskab, hvor dette emne blev diskuteret, udtalte en tilstedeværende præst sin mening om den sag: "Nu har min kone været mig underdanig i 30 år, og det har jeg befundet mig godt ved." hvortil Marie tillod sig at spørge: "Men hvad med Deres frue, hr. pastor?" Jo, hun kunne være sarkastisk, og hun var altid skarp og klar i sin argumentation. Hendes varme humor slog igennem i de mange beretninger, hun havde om mennesker, hun havde mødt i sit liv.

Først som 54-årig blev hun skoleinspektør på Østermarkens Skole i Ålborg. Her kom hendes evner som pædagog og organisator til udfoldelse. Mange nye tanker indenfor undervisning og opdragelse (Montesorri-Enhedsskolen) fik hun mulighed for at realisere. Ved en indsamling blandt børnenes forældre, private interesserede og Carlsbergfonden, samt Novo blev skolen udsmykket med malerier af Valdemar Secher, som her har gengivet motiver fra Ålborg og omegn.

Sin slægt - sine søskende og deres børn - omfattede hun med en levende interesse. Alle vi - hendes mange søskendebørn - har oplevet hende og mærket hendes personlighed og hendes kærlighed. Hun besøgte ofte sine søskende, og der var altid feststemning, når hun kom. Ganske vist blev vi altid spurgt, om vi huskede at børste tænder, og hun så efter, om vi havde rene negle og erkyndigede sig om vores standpunkt i regning (Hvad er mest, en tredjedel eller en fjerdedel, f.eks.). Men ingen kunne som hun fortælle eventyr, og da vi blev større, fortalte hun om sine rejser til udlandet.

Men bedst husker vi hende vel fra ferierne i Hurup, hvor slægten mødtes i mange år. Jo, Maries navn er nært knyttet til Hurup, til havet, til Kræn Kraglunds Lyng, til Tofte Skov og til Als og Dokkedal, ja, til hele den særprægede natur, som her mødte os bybørn.

Senere, da vi blev voksne, har mange af os kunnet glæde os over hendes gode råd og hendes venskab, og ofte har hun hjulpet os på forskellig måde. Hun var altid en velset gæst ved familiens fester, det være sig konfirmation, bryllup eller en rund fødselsdag, og hendes taler var blandt de bedste - var nogle, som man huskede. Ofte hjalp hun økonomisk, når nogen trængte. Dette mærkede Novo ved en bestemt lejlighed i de første vanskelige år, hvor hun lånte dem et betydeligt beløb.

Sine forfædre har Marie også interesseret sig for. Hun har været en direkte inspiration til denne bog og væsentlige oplysninger skyldes hende. Afsnittet om N. C. Pedersen og hans hustrus liv og virke er skrevet af hende. For os, som har kendt hende, står hun som familiens Grand Old Lady.

Hun døde i Ålborg 29. oktober 19⁵⁴65, og hun ligger begravet på familiegravstedet i Hurup.

Biografi: Se Dansk biografisk Leksikon ved Povl Engelstoft.

IV PETER HARALD

Peter Harald Pedersen blev født 13. februar 1878. På det tidspunkt var lærerparret flyttet ind i den nye skolebygning - en væsentlig forbedring af levevilkårene for familien, der nu havde fire børn. Sin skolegang fik Harald hos faderen. Til konfirmationsforberedelsen måtte han, ligesom de andre børn fra Hurup, gå den fem km. lange vej til præsten, som boede i Als. Harald har ofte fortalt, hvor plagsom han fandt de kedelige timer hos præsten med udenadslæring af salmer og religionsundervisning.

Efter konfirmationen kom han i maskinlære på Bælum Jernstøberi og Maskinfabrik. Den 1. december 1897 fik han sit lærebrev, hvori der står, at han har udvist en sjælden dygtighed, flid og arbejdsomhed, og at han ved sin gode og ordentlige opførsel har erhvervet sin læremesters fulde tilfredshed.

Men Haralds mål var højere end at arbejde som landsbysmed. Han rejste til København, hvor han fik arbejde på maskinfabrikken Rannie. Samtidig læste han om aftenen og bestod i løbet af to år første og anden del af maskinisteksamen, endda med fine resultater. En betydelig præstation, for dengang arbejdede man 10 timer om dagen.

I årene 1901 til -07 var Harald sømineassistent i flåden. Han arbejdede især med torpedoer, og han var med på et togt til Middelhavet, hvor de anløb Spanien, Grækenland og Ægypten. I 1907 blev Harald ansat som maskinmester på Frederiksberg El-værk. I 1917 fik han ved en ulykke det ene øje ødelagt og blev pensioneret kun 40 år gammel. I disse år havde han et nært samarbejde med dyrefysiologen, nobelpristageren prof. Aug. Krogh. Men Haralds interesser var af mange slags. I de vanskelige år under og lige efter første verdenskrig, hvor man oplevede den første energikrise, konstruerede han et apparat, der kunne bestemme indholdet af kulilte og kultveilte i røggassen fra kulfyrede dampkraftanlæg. Dette apparat, som kaldtes Co Coo, vakte stor interesse og vandt nogen udbredelse, men blev senere erstattet

af andre apparater, som var lettere at betjene.

I 1925 grundlagde de to brødre Harald og Thorvald firmaet Novo. De begyndte under meget beskedne forhold i kælderen i Haralds villa på Fuglebakkevej på Frederiksberg, hvor de udførte deres forsøg med fremstilling af insulin. Dette blev første gang fremstillet i 1922 af de to canadiske læger Banting og Best og i 1923 blev det introduceret i Danmark af professor August Krogh. Hidtil var det kun fremstillet i tabletform, som patienterne selv skulle opløse i vand før injektionen. Men nu var det lykkedes for de to brødre at fremstille en stabil, steril opløsning af insulin i ampuller.

Den 16. februar 1925 blev Insulin Novo første gang averteret i "Ugeskrift for Læger", og denne dato markerer således den officielle begyndelse af Novo. Brødrene begyndte deres virksomhed under vanskelige forhold næsten uden kapital, og de stod overfor en overlegen konkurrence, der med en stærk kapital allerede var etableret i forskning og produktion. Men brødrenes dygtighed forenet med deres jyske stædighed overvandt vanskelighederne, så det lykkedes snart at få fodfæste, og det viste sig, at samarbejdet mellem ingeniøren og kemikeren gav gode resultater.

Haralds betydelige evner som opfinder og konstruktør var afgørende omstændigheder i opbygningen af Novos tekniske afdeling. Næsten alt, hvad der fandtes af apparater og maskiner i de første mange år, var opfundet eller præget af Harald. Der var f. eks. skæremaskinen til de frosne kirtler, destillationsapparatet til inddampning af insulinet, transportspande til nedfrysning af kirtler, samt den specielle sprøjte til injektion af insulinet.

På det kemiske og farmaceutiske område blev det broderen Thorvald, der ydede sin betydelige indsats. Hans mangeårige erfaring fra apoteker og forskellige virksomheder var et godt grundlag for fremstilling af insulinet, der lige fra begyndelsen blev kendt som et produkt af høj og konstant kvalitet.

I de første 15 år fremstillede Novo udelukkende insulin, og

med eksport til 40 lande var det allerede ved krigsudbruddet på vej til at udvikle sig til et firma af store dimensioner. Kri- gen standsede mange aktiviteter på Novo, men den forhindrede ikke, at det grundlæggende arbejde med udvikling af nye produkter: Trypsin, Di-Insulin og Penicillin blev gennemført. Ved en bety- delig handelsmæssig indsats i efterkrigsårene generobredes og udvidedes eksportmarkederne.

I 1951 stiftedes Novo's Fond, en meget betydningsfuld begi- venhed i Novo's historie. Herom skriver adm. dir. K. Hallas- Møller i Novobladet nr. 3, 1958: "Fabrikanterne glædede sig o- ver Novo's udvikling, og de lagde ikke skjul på deres beundring for den indsats, som blev gjort af Novo's mange medarbejdere, hvilket også kom til udtryk i form af mere materielle goder. I følelsen af ansvaret for den efterhånden store medarbejderstabs ve og vel gryede tanken om at sikre Novo's fremtid gennem en u- afhængig institution, der kunne overvåge, at Novo altid havde en dygtig ledelse. Samtidig skulle en sådan institution have en vis andel i Novo's overskud, der bl.a. kunne anvendes til sam- fundsnyttige formål. - - - med opretholdelsen af "Fonden" afgav fabrikanterne deres absolutte myndighed over Novo - - - . Vi er alle Harald og Thorvald Pedersen megen tak skyldig," slutter ar- tiklen.

Af Fondens vedtægter skal her fremhæves: "Fondens formål er ved hjælp af Fondens disponible midler at yde bistand til socia- le, humanitære eller videnskabelige formål, alt efter indstil- ling fra selskabets ledelse. Fonden vil også kunne yde hjælp til nuværende eller tidligere medarbejdere, samt til efterkomme- re efter fabrikanterne."

Blandt den første fondsbestyrelses 10 medlemmer var fabrikan- ternes broder Otto Pedersen.

Som et resultat af en udstrakt forskning er Novo i stadig vækst. Mange nye emner er taget op og sat i produktion. Nye fabrikker er bygget såvel i Danmark som i udlandet, dattersel-

skaber er dannet flere steder, og mere end 2500 mennesker er ansatte i koncernen.

En af grundene til Novo's succes er nok brødrenes evne til at søge gode medarbejdere. En anden at de til enhver tid har bestræbt sig på at gøre deres firma til en god arbejdsplads. Deres bedste år har de haft i Novo's første tid, medens de endnu kunne overskue det hele og havde kendskab til hver enkelt medarbejder. Både Harald og Thorvald var i høj grad besjælet af slægtsfølelse, og for mange af deres store familie har dette haft sin betydning. Adskillige er i årenes løb blevet knyttet til Novo, enten ved direkte ansættelse eller på forskellig anden måde.

Medens Novo udviklede sig fra den lille kældervirksomhed til det store firma med verdensry, fulgte Harald med i udviklingen især på det tekniske område. Han levede dog ikke udelukkende i teknikkens verden. Det sociale og menneskelige i tilværelsen havde altid optaget ham meget. Han protesterede mod uretfærdighederne i samfundet, og sammen med sin broder Thorvald, hvis radikale indstilling han delte, var de foregangsmænd for en mere familievenlig lovgivning, idet Novo indførte en børnetilskudsordning for alle medarbejdere.

Den 29. oktober 1902 blev han i Holmens Kirke viet til Ane Marie Nielsen, som var født 2. november 1878 i Hylkehuset i Ravnkilde Sogn ved Hadsund. Hendes forældre var jævne husmandsfolk, og ægteskabet var nok ikke helt i overensstemmelse med lærerfamiliens ambitioner. Men Ane Marie var dygtig og retsindig, så hun vandt snart sin families tillid og agtelse.

Det var et hårdt slag for Harald og deres fire børn, da hun d. 29. april 1915 døde i barselseng på Rigshospitalet. Deres femte barn var en dødfødt dreng. Hun ligger begravet på Solbjerg Kirkegård på Frederiksberg. I juni 1917 skiftede han med sine børn. Boet ansattes til 1500 kr. og på en sparekassebog indestod 500 kr.

Den 26. juni 1917 blev Harald i Mariendalskirken på Frederiksberg viet til Ane Thomine Knudsen, som var født i Øster Hurup 31. oktober 1882. Hendes forældre var gårdmandsfolk og naboer til lærerparret i Hurup. Mine, som hun kaldtes, gik ind til en stor og opofrende gerning som mor til fire børn, men det blev en gerning som lykkedes i fuldt mål. Hun blev den gode Stedmoder, og desuden blev hun selv mor til to børn.

Omsorgen for slægten, som var et overvejende træk i lærerhjemmet i Hurup, blev ført videre i Haralds og Mines hjem, først på Fuglebakken og derefter i Holte. Deres økonomiske baggrund, som de rundhåndet lod så mange få del i, var naturligvis medvirkende til, at de formåede at holde sammen på den store slægt. Gennem en ubrudt årrække på 100 år var først lærerhjemmet og derefter Haralds og Mines hjem meget ofte det naturlige samlingspunkt for slægten.

Harald døde påskedag d. 10. april 1966, og Mine døde d. 19. januar 1976. De ligger begravede på Søllerød Kirkegård.

HARALD PEDERSEN OG ANE MARIE NIELSENS EFTERKOMMERE:

- Deres børn: A. Karen
 B. Bodil
 C. Robert
 D. Eigil

A Karen Marie Pedersen, født 10. juli 1902, døbt i Holmens Kirke, matematisk student, kemiingeniør, cand. polyt. 1930. Viet 19. oktober 1929 til cand. polyt Nicolaj Carl Janholm, født 27. september 1897. I årene 1930-32 boede de i New York og var ansatte ved F. L. Schmidt. Efter hjemkomsten blev Karen ansat ved Novo. Nicolaj døde 31. oktober 1952. De boede i Virum, hvor Karen stadig bor.

Deres datter:

a Elsie Janholm blev født i New Brunswick, New Jersey, U.S.A. 26. juli 1931. Uddannet som laboratorieassistent på Novo, exam. pharm. 1955. Viet 10. september 1955 på Rådhuset i Lyngby til Nils Arvid Bruce Björklund, født 27. juni 1929 i Teluk Anson, Federated Malay States. Uddannet som planter på Sumatra. Senere frugtavl i Roneklint, hvor de stadig bor. Nu konsulent i tropisk landbrug, Sumatra. De boede i Indonesien fra 1956 til -62.

- Deres børn: 1. Anne f. 22-9-57 på Sumatra
 2. Christina f. 3-12-58 på Sumatra
 3. Helene f. 28-4-63 i Fakse
 4. Margrethe f. 13-3-65 i Fakse

- o -

B Bodil Hedevidg Pedersen, født 3. marts 1905 i Nyboder. Lærerekamen fra Zahles Seminarium i 1926. Skolekøkkenlærerindeeksamen 1928, 1½ års ophold i Canada og U.S.A., hvor hun studerede Home Economics. Gift 24. august 1932 med sin fætter Helge Pedersen. Om deres fire børn se under Carl Pedersens efterkommere.

C Robert August Pedersen, født 29. juni 1907 i Sundby Sogn, døbt i Mariendalskirken, Frederiksberg. Realeksamen, maskinarbejderlærling på Atlas, teknikumingeniør fra Mittweida, Tyskland i 1930. Opholdt sig i Canada og U.S.A. 1930-31. Ansat på Novo 1932-62. Nu pensionist på Frederiksberg. Gift 1. gang i Greve Kirke 1932 med sin kusine Agnete Juul-Møller (se under Emilies efterkommere). Ægteskabet blev opløst i 1939.

Deres barn:

a Jens Ulrich Pedersen, født 18. januar 1935 i Hellerup. Student 1953, kemiingeniør 1960. 10 år i U.S.A., Ph.D. fra University of Michigan 1977. Rejste 1971 til Israel, ansat ved Hebraisk Universitet, Jerusalem. Konverteret til jødedommen. Israelsk statsborger 1974 (men stadig også dansk statsborger). Viet 31. januar 1963 i Zion Temple, St. Paul, Minnesota til Rachel Leah Tomchin, født 8. marts 1941 i Princeton, West Virginia, uddannet i historie ved University of Michigan.

Deres børn: 1. Daniel f. 12-4-67 i Ann Arbor, Michigan, U.S.A.
2. Joshua f. 18-6-70 sammested
3. Michael f. 18-2-76 i Jerusalem, Israel
4. Naomi Brejna f. 18-12-77 sammested

Robert Pedersen gift 2. gang 20. maj 1943 med Gerda Johanne Skjoldholm, født 21. april 1922, død 6. juni 1962.

Deres børn: b. Kirsten Gro
c. Marianne Gro

b Kirsten Gro Pedersen, født 4. juni 1946 i Hellerup, døbt 22. september 1946 i Søllerød Kirke. Realeksamen, 2½ år i U.S.A., gift 2. august 1966 på Århus Rådhus med Arne Sejrgaard-Jacobsen, født 18. april 1945 i Hammel, uddannet ved landbruget. De har en gård i Vinkel ved Viborg.

Deres børn: 1. Harald f. 18-8-68 i Borre, Vejerslev Sogn
2. Karen f. 6-2-70 i Viborg søndre Sogn
3. Jacob f. 1-4-75 i Kjellerup, Hørup Sogn
4. Marie f. 29-6-76 i Kjellerup, Hørup Sogn

c Marianne Gro Pedersen, født 16. januar 1949 i Solbjerg Sogn, Frederiksberg. Student 1968, et års studier i Frankrig, bifagseksamen i fransk 1971, B.A. i historie fra Londons Universitet 1977. Viet 1. januar 1972 i Frederiksberg Slotskirke til Peter Gjedboe Felter, født 1. juli 1949 i Horsens. Cand. jur. 1972, Ph. D. i jura fra Cambridge Universitet 1977.

Deres børn:

1. Helene Gjedboe f. 1-12-72 på Frederiksberg
2. Andreas Gjedboe f. 13-7-74 på Frederiksberg, død 23-2-76 i Cambridge, England
3. Elisabeth Gjedboe f. 26-11-76 i Hobro
4. Margrethe Gjedboe f. 27-11-78 i Cambridge, England.

- o -

D Eigil Georg Pedersen, født 15. december 1912 i Solbjerg Sogn, Frederiksberg. Realeksamen, udlært som maskinarbejder på Atlas. Maskiningeniør fra Odense Teknikum i 1938. Emigrerede i 1939 til U.S.A., blev ansat ved F. L. Schmidths New York kontor, hvor han i mange år var knyttet til reservedelsafdelingen, de sidste 5 år som leder af denne afdeling, til han blev pensioneret i 1974. Viet 14. marts 1943 i Our Saviours Danish Church i Brooklyn til Britta Holmer, født 6. september 1921 i København. De bor nu som pensionister i Adamstown i Pennsylvania.

Deres børn:

- a. Carl George
- b. Linda Karen

a Carl George Pedersen, født i Englewood, New Jersey 12. november 1951. Studentereksamen i U.S.A., studerer nu russisk med historie som bifag ved Københavns Universitet. Bor i Nyboder sammen med sin kusine Anne-Merete (se under Haralds og Ane Thomines efterkommere) med hvem han har datteren Nadja Karina, født 7. juli 1978.

b Linda Karen Pedersen, født i Englewood, New Jersey 3. september 1955. Kontoruddannet, ansat ved F. L. Schmith i New York.

HARALD PEDERSEN OG ANE THOMINE KNUDSENS EFTERKOMMERE
(ANDET ÆGTESKAB)

Deres børn: E. Gudrun
F. Henning

E Gudrun Ingeborg Pedersen, født 8. november 1918 på Frederiksberg, døbt i Mariendalskirken. Skolegang i Duevejens Skole, student 1937 fra Nørre Gymnasium. Viet 19. januar 1940 i Søllerød Kirke til Knud Hallas-Møller, født 23. juni 1914 i Ringkøbing, dr. phil., adm. direktør i Novo. (Se Blå Bog). De bor i Holte.

Deres børn: a. Lise
b. Birte
c. Mette

a Lise Hallas-Møller, født 12. juni 1942 i Hellerup, student 1960, studeret kunsthistorie ved Københavns Universitet. Viet 27. september 1963 i Søllerød Kirke til Mads Øvlisen, født 9. marts 1940 i København, advokat, direktør på Novo. Bor i Holte.

Deres børn: 1. Annemette f. 26-4-67 i Charlottenlund
2. Kirstine f. 6-5-72 i Californien, U.S.A.
3. Thomas Hallas f. 16-11-74 i Gentofte

b Birte Hallas-Møller, født 18. december 1944 i Hellerup, cand. jur. 1971 og har siden været ansat i skatteministeriet. Viet i Søllerød Kirke 28. maj 1971 til cand. jur. Jan Henningsen, født 14. januar 1942 i Hellerup. Ægteskabet opløst 1978.

Deres børn: 1. Sara f. 5-12-73 på Rigshospitalet
2. Signe f. 19-5-77 sammested

c Mette Hallas-Møller, født 28. april 1950 i Hellerup. Student fra Holte Gymnasium 1968. Studeret semitisk filologi på Københavns Universitet, arabisk på det amerikanske Universitet i Cairo. Eksamen i arabisk sprog og islamisk kultur fra Køben-

havns Universitet 1974. M.A. i islamisk kunst og arkæologi
London 1975.

- o -

F Niels Knud Henning Pedersen, født 28. august 1923 på Frederiksberg, Mariendals Sogn. Student 1943, udlært som maskinarbejder på Novo og Atlas. Maskiningeniør fra Københavns Teknikum. Ansat hos firmaet Haldor Topsøe. Nu projekteringschef på Novo. Viet 17. juli 1951 på Søllerød Rådhus til Birte Alma Hansen, født 5. maj 1927 i København, St. Anna Sogn. Kontoruddannet. De bor i Holte.

Deres børn: A. Anne-Merete

b. Ellen-Birgitte

a Anne-Merete Pedersen, født 2. januar 1952 i Søborggård Sogn, Sokkelund Herred. Hun er seminarieelev på Jonstrup Seminarium. Om hendes barn med Carl George Pedersen, se under Haralds og Ane Maries efterkommere.

b Ellen-Birgitte Pedersen, født 3. marts 1954 i København, Bethlehem Sogn. Receptionsassistent på Copenhagen Admiral Hotel. Viet 20. maj 1977 i Søllerød Kirke til Jens-Jørgen Mathiesen, født 27. april 1952 i Virum. Assistent hos A. P. Møller.

- o -

V EMILIE

Emilie Alvilda Pedersen blev født 27. april 1879, og hun blev konfirmeret i Als Kirke 1. april 1893.

Hendes datter Anna Cathrine fortæller om sin moder:

"Mor var husholdningselev i to år hos forpagter Callisen på en stor gård: Østerågård beliggende nord for Vildmosen, syd for Limfjorden. Fra sit hjem var hun blevet udstyret med mere end et dusin forklæder - hvide og brogede - som efter den tids skik nåede til jorden. Lønnen var det første år ti kroner, kaldet frimærkepenge. Disse to år har præget hende for hele livet. Hendes herskab stod højt for hende.

Mor havde med sine medfødte evner - ikke mindst i praktisk henseende - en kolossal arbejdsevne, som hun bevarede gennem hele sit liv. I de følgende to år havde hun en betroet stilling i Asferg Præstegård ved Randers. Det næste år var hun i sit hjem, beskæftiget med at sy brudeudstyr. Som 16-årig var hun blevet forlovet med andenlæreren i Hurup, Michael Christensen Møller, som var født i Vejstrup ved Kolding 10. juli 1873. Den 28. juni 1900 blev de viet i den nyopførte kirke i Hurup. Han var dimitteret fra Jelling Seminarium. Efter to år som andenlærer i Hurup blev han førstelærer i Skørping i årene 1896-1912, og derefter fik han stillingen som førstelærer og degn i Greve."

Da han blev pensioneret i 1940, bosatte de sig ved Greve Strand, hvor han døde d. 11. december 1954. Emilie tilbragte sine sidste år på et hjem i Bagsværd, til hun døde 12. september 1968.

MICHAEL MØLLER OG EMILIE PEDERSENS EFTERKOMMERE

Deres børn: A. Karen Margrethe
 B. Anna Cathrine
 C. Clara
 D. Poul
 E. Agnete
 F. Ove
 G. Evald

A Karen Margrethe Juul-Møller, født 17. april 1901 i Skørping. Husholdningslærerinde fra seminariet Ankerhus, Sorø. Fra 1928 lærerinde på Århusegnens Husholdningsskole i Vejlbj. Viet 26. oktober 1929 i Greve Kirke til Niels Toftegaard Madsen, født 25. januar 1898 i Skellingsted, Skamstrup Sogn. Landbrugskandidat i 1923 fra Landbohøjskolen. Efter 7 års lærergerning og konsulentvirksomhed blev han forstander for Vejlbj Landbrugsskole, hvor ægteparret virkede til 1951. De levede som pensionister i Brabrand, hvor han døde 26. maj 1977.

Deres børn: a. Bente
 b. Ulla

a Bente Toftegaard, født 22. september 1930 i Århus, 4-årig uddannelse på Håndværkerskolen i tilskæring og syning, viet 2. august 1952 på Århus Rådhus til arkitekt Erik Korshagen, København. Ægteskabet er opløst.

Deres børn: 1. Trine f. 21-5-56
 2. Malene f. 16-7-57

b Ulla Toftegaard, født 7. december 1936 i Århus, ergoterapeut, viet 13. februar 1970 i Tanzania til Carl Georgeson fra Edinburgh, Skotland. Lærer for "Mellempøkeligt Samvirke" ved den danske U-landsskole i Arusha, Tanzania.

Deres børn: 1. Hans Jain f. 14-12-71
 2. Hannah f. 21-12-75 (adoptivbarn fra Thailand)

B Anna Cathrine Juul-Møller, født 8. februar 1903 i Skørping.

Uddannet som tandlæge. Skoletandlæge i Norge i to år. Tandlægeassistent i København og derefter selvstændig tandlæge i København i 29 år. Viet 8. september 1933 i Tårnby Kirke på Amager til billedhuggeren Johannes Christian Hansen, født på Nørrebro 22. oktober 1903. Uddannet på det Kgl. Akademi under professor Utzon Frank. Johannes Hansen er Charlottenborgudstillere, medlem af Akademiet, i nogle år i Censurkomiteen for Charlottenborg og er stadig (1979) aktiv kunstner. De bor i Bjergene pr. Fårevejle.

Deres børn: a. Kirsten
b. Helle

a Kirsten Møller-Hansen, født 26. oktober 1934 i Kgs. Lyngby, børnehavelærerinde 1956, viet 26. marts 1956 i Lyngby Kirke til Ian Kjær, født 9. juli 1934 i Holte, direktør i et tobaksfirma. De bor ved Hadsund.

Deres børn: 1. Johan Christian f. 12-9-56
2. Jens Jacob f. 7-8-58
3. Peter Ian Nicolaj f. 15-5-64
4. Niels Oliver f. 7-12-69

b Helle Møller-Hansen, født 23. februar 1939 i Kgs. Lyngby. Uddannet på Kunsthåndværkerskolens keramiske afdeling, viet 16. september 1959 i Christianskirken i Lyngby til læge Svend Nybo Rasmussen, født 6. juni 1939. Ægteskabet er ophævet.

Deres børn: 1. Peter f. 29-2-60
2. Thomas f. 12-10-61
3. Thobias f. 1-9-70

- o -

C Clara Elisabeth Juul-Møller, født 25. december 1906 i Skørping.

Fysioterapeut 1928. Viet 20. april 1932 i Greve Kirke til Erik Helge Bjørn Christensen, født 6. marts 1903 i Tårnbæk, Lyngby Sogn. Student 1921, cand. polyt. januar 1928, afde-

lingsingeniør i K.T.A.S. De lever nu som pensionister på Frederiksberg.

- Deres børn: a. Ole Bjørn
b. Niels Otto Bjørn

a Ole Bjørn Christensen, født 16. april 1934 på Frederiksberg. Kunstmaler, akademiuddannet. Flere stipendiater og talrige udstillinger. Viet 27. oktober 1957 i Hellerup Kirke til sygeplejerske Nanny Olsen, født 16. maj 1934 i København. De bor i Lumsås. Ingen efterkommere.

b Niels Otto Bjørn Christensen, født 18. maj 1938 på Rigshospitalet. Handelsuddannet i Ø.K. Rejste i 1960 til England, ansat i firmaet Sperry Remington, indtil han startede eget firma i 1979. Viet 27. juli 1968 i Church of the Ascension i Kenton, Middlesex, England til Joan Patricia Hedley, født 4. juli 1940 i London. født 4. juli 1940 i London.

- Deres børn: 1. Karen f. 18-9-67 i Peterborough, England
2. Ian f. 28-4-70 i Köln, Tyskland
3. Annette f. 15-5-72 i Hatfield, England

- o -

D Poul Oluf Juul-Møller, født 11. maj 1908 i Skørping. Uddannet som elektriker, mange år som formand på Novo. Pensionist. Ugift.

- o -

E Agnete Juul-Møller, født 6. marts 1910 i Skørping, kontoruddannet. Gift 1. gang 1932 med sin fætter Robert Pedersen (se under Haralds efterkommere). Ægteskabet opløst 1939. Gift 2. gang på Århus Rådhus 23. oktober 1940 med Niels Lindegård, dyrlæge, født 8. februar 1913 i Aunslev.

- Deres børn: a. Niels Christian
b. Karen

a Niels Christian Lindegård, født 15. juli 1944 i Horreby, Stubbekøbing kommune, læge. Gift 1966 med Bodil Langkilde. Ægteskabet opløst.

Deres barn: 1. Thomas Lindegård f. 8-3-67 på Frederiksberg.

b Karen Lindegård, født 3. marts 1947 i Nykøbing F. Børnehavelærerinde fra Frøbelseminariet 1970, viet 29. december 1976 på Helsingør Rådhus til cand. phil. Frans Gregersen, født 7. april 1949 i Godthåb Sogn, Frederiksberg.

Deres børn: 1. Andreas Lindegård Gregersen f. 3-10-73
2. Lars Lindegård Gregersen f. 13-9-77

- o -

F Ove Juul-Møller, født 18. januar 1915 i Greve. Student fra Sorø Akademi, medicinsk embedseksamen 1942, praktiserende læge i Neksø 1949-64, speciallæge i Tripolis, Libyen 1964-66, læge i Ljungby og Markaryd, Sverige 1966-70. Praksis i Ølgod fra 1970, skolelæge fra 1973. Viet på Århus Rådhus 26. januar 1946 til Tove Trærup, født i Højslev 3. december 1925; lægesekretær.

Deres børn: a. Steen
b. Ole

a Steen Juul-Møller, født 13. august 1946 i Holstebro. Læge i Borås, Sverige, viet i oktober 1972 i Billum Kirke til Ruth Østergård Jensen, født 30. august 1942.

Deres børn: 1. Niels f. 10-1-74 i København
2. Michael f. 8-7-75 i Skövde, Sverige.

b Ole Juul-Møller, født 2. januar 1953 i Nexø. Radiotekniker, konstabel i hæren.

- o -

G Evald Juul-Møller, født 14. november 1917 i Greve, død samme sted 1918, ca. 4 måneder gammel.

VI ANNA CAMILLA

Anna Camilla Pedersen blev født 19. maj 1881 i Hurup. Hendes søn Niels Høgh meddeler:

Søsteren Marie har fortalt om lille Annas meget kærlige væsen og om hendes rørende og yndefulde optagethed af sine dukker.

I 17-årsalderen kom hun i huset hos en søn og svigerdatter af kromand Wested i Hurup: Købmand Frederik Wested og hustru i Melholt i Vendsyssel. I en række breve til søsteren fortæller hun blandt andet, at der var meget at bestille: " - - ; men ellers er jeg godt fornøjet her. Westeds er forfærdelig flinke imod mig. I Aftes (20-12-1898) var der indbudt nogle unge Damer og Herrer for min Skyld!" - Under fruens fravær påtog Anna sig med sine 17 år undertiden husførelsen på egen hånd. F. eks. julemiddag m.m.

Fra maj 1899 fik Anna stilling som "Ung Pige i Huset" på en proprietærgård "Bøgelund" ved Mariager. Forholdene her var så strenge, at hun ind imellem overvejede at sige pladsen op; men hun satte en ære i at holde ud, og af brevene fremgår det, at hun igen og igen søgte kræfter hertil gennem sin kristentro, som hun især på den tid gik meget stærkt op i. Faktisk handler det meste af brevene fra denne periode herom - og hun slutter med at takke Gud for de to år på "Bøgelund".

I et brev fra 3-3-1901 skriver hun: "Det er nu bestemt, at jeg kommer på Nørre Nissum Højskole." Anna levede stærkt med i alt, hvad der foregik på højskolen. Opholdet her var en stor oplevelse for hende.

Fra februar 1902 kom Anna - atter som "Ung Pige i Huset" - til Holstebro hos en grosserer fru Thorup " - - som er en meget rar og troende Kvinde. Jeg er meget glad for Pladsen - ogsaa af den Grund - -." Hun længes dog ind imellem: "Hvordan har du det, kære Marie? Jeg længes saa meget efter at tale med Dig - - og faa lov til at være sammen med dem, der er en kærest."

I 1903 blev Anna sygeplejeelev på Ålborg Amtssygehus, hvorved hun kom til at bo i nærheden af sin søster, som nylig var blevet lærerinde her. Samværet var til glæde for dem begge. De var jo nært knyttet til hinanden. Anna satte sygeplejegeringen meget højt; men arbejdet på hospitalet var hårdt, og tit måtte hun hvile sig, når hun besøgte sin søster.

Det sidste år som sygeplejerske (1907) blev hun forlovet med andenlærer i Hurup, Anders Høgh Petersen, og de blev viede 17. maj 1908 i Hurup Kirke. I oktober 1907 var han blevet førstelærer i Hvilsum, Viborg Amt. Som lærerpar gik de begge stærkt ind for sognets anliggender. Anna var i mange år stedets ulønnede, men omsorgsfulde syge- og sundhedsplejerske. Desuden var hun grundlægger af et stedligt folkebibliotek under vanskelige, primitive forhold.

Under indtryk af begivenheder under 1. verdenskrig, hvor mange præster nedbad Guds straf over fjenden og tilsvarende velsignede egne landes våben - og da mange af Annas religiøse venner forekom hende inkonsekvente og overfladiske, reagerede hun stærkt og ubønhørligt og meldte fra samtidig med, at hun tilsluttede sig nedrustning og en udtalt socialt orienteret politik. Det sidste ikke mindst under indtryk af en ret udbredt fattigdom blandt den jævne befolkning.

Dette "fracald" tillod en ung præst sig mange år senere at fremdrage i sin tale ved hendes bære, hvilken taktløshed han dog på foranledning af hendes brødre - Harald og Thorvald - ad tjenstlig vej kom til at give en undskyldning for. Forøvrigt fortrød han senere oprigtigt.

Ved hendes død skrev hendes gamle far:

" Ja, Anna tog hjerterne - - -."

Hun døde 10. oktober 1928 i Hvilsum.

Hendes mand, Anders Høgh Petersen blev født 3. marts 1877 på Voel Østergård nordøst for Silkeborg. Da han var 11 år solgte forældrene - foranlediget af den store kornkrise - gården, og

faderen overgik til mejerivirksomhed, hvor sønnen arbejdede med, indtil han som 17-årig begyndte at læse til lærer. Han tog lærereksamen fra Silkeborg Seminarium i 1898 med en anbefaling, hvori hans helt specielle evner i matematik og naturfag fremhæves.

Efter en kort tid som lærer ved Kvissel Højskole og et vikariat i Svejbjerg ved Herning, fik han i 1900 ansættelse som andenlærer i Hurup, hvor han virkede til 1907, og hvor han lærte sin hustru at kende.

Sin største indsats ydede han som førstelærer i Hvilsum, hvor han gik stærkt ind for egnens trivsel på enhver måde. Han var primus motor og ulønnet regnskabsfører i adskillige andelsforetagender. Men først og sidst lå børnene og skolen, inklusive aftenskolen ham meget på sinde. Den lokale presse skrev: "Det er en dygtig Skolemand, der er gaaet bort med Høgh Petersen. Han gik stærkt op i sin Gerning; og han forstod at vinde baade Børnenes og Forældrenes Tillid. Han var afholdt af dem alle, og han var i særlig grad Smaafolks Ven. De vidste, at de altid hos ham kunne hente Raad og Hjælp."

Hans kones søster Marie udtalte: "Den mand, der hviler her, var en begavet mand - en tænker langt ud over det almindelige; men også en mand med hjertet på rette sted. Uden hensyn til høj eller lav gik han i brechen for ret og sandhed. Det var jo min søster og ham, som skabte dette hjem. Vi syntes, der var godt at være. Der var harmoni, fred og hygge."

Han døde 9. september 1930 i Hvilsum, hvor de begge ligger begravede.

ANDERS HØGH PETERSEN OG ANNA PEDERSENS EFTERKOMMERE

Deres børn: A. Niels
B. Nicoline

A Niels Høgh Petersen, født 14. februar 1910 i Hvilsum. Skolegang: Landsbyskole hos faderen, Aalestrup Realskole, Viborg Katedralskole og efter sygdom studentereksamen fra Schneekloths Skole. Efter nogle få års universitetsstudium var han en tid ansat som assistent ved Københavns Hospitalsvæsen. Uddannet som lærer, nu overlærer ved Københavns Kommune. Viet november 1934 til Ruth Silberstein, datter af berlinsk forretningsmand. Ægteskabet opløst august 1952.

Deres barn: a. Jytte Ruth Høgh Petersen, født 13. januar 1938. Student fra Gentofte Statsskole, lærerinde ved Søllerød Kommune. Viet 11. april 1959 til adjunkt Carsten Clante, født september 1934.

Deres børn: 1. Malene f. 20-4-61
2. Martin f. 1-5-64

Viet (andet ægteskab) 16. juni 1956 til Ellen Gudrun Petersen, født 11. april 1924.

- o -

B Nicoline Marie Høgh Petersen (kaldet Tutte), født 8. juni 1911 i Hvilsum. Uddannet som sygeplejerske på sygehuset i Nykøbing Mors 1935. Viet 1. december 1935 i Lødderup Kirke til købmand Niels Christian Pedersen Meelsen, født 5. maj 1909 i Nykøbing Mors. Han var af gammel købmandsslægt og havde nylig overtaget faderens købmandsgård. Da han døde i 1958 havde de 5 børn:

- a. Anders
- b. Knud
- c. Steen
- d. Kirsten
- e. Ove

a Anders Christian Meelsen, født 7. december 1936 i Nykøbing M., uddannet i kolonial og bl. landhandel, højere handelseksamen, merkonom, salgsassistent. Viet 15. juni 1968 på Roskilde Rådhus til Gertrud Petersen, født 29. december 1938 i Flensborg. Kontorassistent, nu husmor. De er bosat i Roskilde.

Deres barn: 1. Karen f. 14-4-69 i Roskilde

b Knud Meelsen, født 13. februar 1939 i Nykøbing M., uddannet som købmand i faderens forretning, som han videreførte med stor dygtighed i mange år efter faderens død i 1958. Nu er han salgskonsulent i et byggevarefirma. Viet 1961 i Middelfart Kirke til Karen Margrethe Petersen, født 1. august 1936 i Augustenborg.

Deres børn: 1. Michael (adopteret) f. 31-5-57 i Middelfart
2. Helle f. 5-3-62 i Vojens
3. Christian f. 16-3-65 i Nykøbing M.

c Steen Høgh Meelsen, født 9. december 1940 i Nykøbing M. Uddannet maskinarbejder, Morsø Støberi, maskinist. Ansat i Mellemfolkeligt Samvirke på Grønland, i Indien og Bangladesh. Ugift.

d Kirsten Elisabeth Meelsen, født 16. marts 1944 i Nykøbing M. Uddannet på sy- og tilskærerskole i Odense. Nu medhjælpende hustru og husmor. Viet 5. august 1967 i Nykøbing til tømrermester Erik Rasmussen, født 11. august 1944 i Nykøbing M.

Deres barn: 1. Marianne f. 21-8-77 i Nykøbing M.

e Ove Høgh Meelsen, født 17. maj 1946 i Nykøbing M. Udlært som tømrer, nu tømrermester i kompagni med ovennævnte svoger Erik Rasmussen. Ugift.

VII CLARA AUGUSTA

Clara Augusta blev født 9. august 1882. I familien blev hun altid omtalt som en livsglad og smuk ung pige. Nogle breve, som hun som 18-20-årig har skrevet til sin søster Marie, tegner for os en pige af en rank holdning og med en fin, men næsten ydmyg følelse overfor livets tilskikkelser. På det tidspunkt var hun pige i huset hos en indremissionsk fabrikant i Varde. Fruen var usædvanlig kold og helt blottet for venlige følelser overfor sin unge pige, af hvem hun krævede utrolig meget. Clara, som selv var stærkt grebet af indremissionen, prøvede af al sin evne at leve op til de krav, der stilledes til hende. Hun holdt ud i omtrent to år.

Måske blev der i den strenge plads lagt grunden til den gigtfeber, der senere medførte koldbrand med amputation af den ene fod til følge. Hun led meget i de få ungdomsår, hun levede. Hun døde i Hurup 30. juni 1906 knap 24 år gammel. Det var hjertet, der svigtede. Hun ligger begravet i det gravsted, hvor senere hendes forældre og Marie også blev begravede.

VIII JENS OTTO

Jens Otto Pedersen, født 14. februar 1885 i Hurup. Han var først ved landbruget hos sin morbroder Jens ^{Jenssen} ~~Andersen~~, ejer af gården "Holmsgård" i Hvam, men i 1906 dimitteredes han som lærer fra Jelling Seminarium. Efter en kort ansættelse ved skolevæsenet i Ålborg kom han til Århus, hvor han fik sin gerning gennem mere end 40 år, en stor del heraf som viceinspektør.

Den 1. november 1912 blev han i St. Pouls Kirke i Århus viet til Agnes Juul, født 18. marts 1891 i Viby ved Århus. Hun er datter af lærer Søren Juul og hustru Caroline Petersen. Otto døde af et hjerteslag under et besøg hos slægtinge i København 19. oktober 1952.

En ven og kollega udtaler om ham: "Han var en usædvanlig dygtig og afholdt lærer, der i sin gerning som pædagog altid havde et klart blik for, hvad der var sandt og ægte. Han gav ikke børnene "stene for brød". Han var tilhænger af, at børnene fik det bedst mulige resultat af deres skolegang, ikke alene i erhvervelsen af kundskaber, men også kunne forlade skolen med en god etik ballast. Han var utrættelig i at yde børnene det bedste. Otto Pedersen var en personlighed, der aldrig gik på akkord med uretten. Han var et fredsommeligt og elskeligt menneske, men fik han farten af, at nogen led uret, var han der straks, selvom han derved pådrog sig en eller anden myndigheds mishag, og han gav ikke op, før uretten var fjernet. Han var i usædvanlig grad afholdt, æret og agtet af kollegerne ved skolen. Som viceinspektør var planlægningen betroet ham, og her udførte han et stort og dygtigt arbejde. Når han havde lagt sidste hånd på værket, kunne han det hele udenad, og så kunne det simpelthen ikke gøres bedre."

Også jeg, der redigerer denne bog, vil gerne sige, at jeg mindes onkel Otto som et af de mest opofrende og redelige mennesker, jeg har mødt. Da min far døde i 1916, og min mor stod al-

ene med fire børn, påtog han sig ekstra arbejde ved aftenskolen og ydede sammen med andre af sine søskende gennem flere år min mor en betydelig hjælp, så hun derved blev i stand til at give sine børn en uddannelse. I 2½ år opholdt jeg mig i dette gode hjem som en søn af huset og modtog derved en uvurderlig støtte fra såvel onkel Otto som tante Agnes under min læsning til maskinist. Datteren Inger blev for mig min lillesøster.

Gennem en årrække lige til sin død var Otto medlem af Novos bestyrelse.

Agnes bor stadig i Århus. Deres eneste barn, Inger, blev født 23. august 1913. Efter realeksamen blev hun uddannet ved postvæsenet som assistent. Hun var ansat ved forskellige kontorer i Jylland. I flere år var hun ved kontoret i Nr. Sundby. I 1957 blev hun forflyttet til Århus, hvor hun var, indtil hun døde 22. november 1970. Hun var et ualmindeligt sødt og elskeligt menneske, pligtro og opofrende som sine forældre, og hun havde mange gode venner.

IX ALMA ELEONORA

Alma blev født 20. maj 1886. Om hende fortæller Marie:

"Hun var åndssvag fra fødselen, eller skal jeg sige evnesvag. Hun lærte at læse og skrive, som hun nu kunne det, men regne kunne hun ikke. En tid, fra hun var 10 til 14 år, var hun anbragt på åndssvageanstalten Brejninge. Hun kom hjem og var så dygtig, at hun kunne gå mor til hånde og være barnepige for børnebørnene, når de kom i besøg, og hun var glad for børnene, men hun brød sig ikke om at passe dem i "timmervis og timmervis". Alma var en glad pige, og, især som barn, før hun kom på anstalten, glad af sind. Men hun blev i 30-årsalderen også sindssyg. Og - dette var det værste for min mor - med magt måtte hun føres bort fra hjemmet til anstalten i Vodskov. Efter at denne blev til en skole for evnesvage børn, blev hun overført til anstalten i Mariager. Hun henlevede sine år i en apatisk tilstand fremkaldt af sorgen over at blive taget bort fra sit hjem.

Hun døde den 11. april 1960 og ligger begravet på kirkegården i Mariager."

X THORVALD ANDREAS

Thorvald Andreas Pedersen blev født 5. august 1887 som den yngste af de 10 søskende, og ligesom disse gik han i skole hos faderen. Han var en meget foretagsom dreng, der interesserede sig stærkt for den særprægede natur, der omgav hans fødeby: Kattegats østkyst mellem Mariagerfjord og Limfjorden, med Mulbjergene, der rejste sig af havet mod nord. Her var Tofteskoven, og her var moser og enge og åløb - et eventyrland for en opvakt dreng.

Men da han som 14-årig blev konfirmeret og udskrevet af skolen, stod han med det beskedne forråd af kundskaber, som en landsbyskole kunne give, og skulle nu vælge sin vej ud i livet. Han kom i Hobro Realskole, hvor han i løbet af tre år skulle tage realeksamen. Men det viste sig efter en prøvetid, at han stod så langt tilbage i kundskaber, at det næppe lod sig gøre. Da tog hans to år ældre broder Otto, der var elev på Jelling Seminarium, sig af sagen. I en hel sommerferie læste han algebra og geometri med sin broder, og resultatet blev så godt, at Thorvald fik lov til at fortsætte i klassen med det resultat, at han fik sin realeksamen på tre år.

Med denne eksamen blev han elev på Hobro Apotek. Det blev strenge år for Thorvald, især fordi lærlingene næsten ingen fritid havde. Arbejdstiden var fra 7 morgen til 9 aften, med korte spisepauser sammen med apotekeren og hans familie. En ugentlig fridag, dog først fra kl. 3 eftermiddag. Hveranden søndag var fridag, og hveranden var vagtdag.

I foråret 1909 tog han medhjælpereksamen med 1. karakter. Han fortsatte sin uddannelse på Farmaceutisk Lærestalt og blev cand. pharm. i 1910, igen med 1. karakter.

I de følgende år var han ansat ved forskellige apoteker i Jylland. Han var ansat et par år som kemiker på Otto Mønstedes Margarinefabrik i Århus og to år på Steins Laboratorium i Køben-

havn, hvor han lærte analysemetoder. Senere var han på Soyakagefabriken som kemiker, og herfra blev han sendt til Finland for at inspicere en margarinefabrik i Hangö. Han indrettede en margarinefabrik i Helsingborg og en anden i Ålborg.

I 1925 grundlagde han sammen med sin broder Harald medicinalfirmaet Novo. Se herom under Harald Pedersen side 48. Ved samme tid blev Thorvald ansat som laboratorieforsker i Medicinalco, og denne stilling beholdt han til 1934. På det tidspunkt var Novo blevet så stort, at det krævede hans fulde arbejdskraft. Se desuden Blå Bog 1961.

Den 28. marts 1923 blev han i Frederiksborg Slotskirke viet til sygeplejerske Elisa Lyngbye Aggerholm, født i Løgstør 24. januar 1898.

Thorvald døde 19. september 1961, og han blev begravet fra Ordrup Kirke 23. september.

THORVALD PEDERSEN OG ELISA AGGERHOLMS EFTERKOMMERE

- Deres børn: A. Ole
 B. Niels Jørgen
 C. Hans Otto
 D. Else Marie

A. Ole Aggerholm Pedersen, født i København, Sct. Johannes Sogn 26. januar 1924. Efter realeksamen og et år på Vejlbj Landbrugsskole var han et år hos Evald og Line Pedersen på slægtsgården Kragelund i Hald pr. Højslev, men måtte opgive af helbredsmæssige grunde. Højere handelseksamen fra Niels Brock. På handelsskole i England og ansat på Novo fra 1948. Viet i Ordrup Kirke 19. oktober 1950 til børnehavelærerinde Elisabeth Egger, født i Bern, Schweiz 4. februar 1923.

- Deres børn: a. Niels Rudi Egger f. 29-1-52
 b. Susanne Egger f. 14-2-55
 c. Jean Michel Egger f. 1-6-56

Niels Rudi og Jean Michel driver forældrenes gård ved Maria-ger fjord. Susanne er p.t. telefonistinde.

- o -

B. Niels Jørgen Lyngbye Pedersen, født 6. december 1927 i København, Sct. Johannes Sogn. Hoteluddannet i Lausanne, Schweiz 1948-51, arbejdet på hoteller i Spanien og Frankrig. Ansat som korrespondent på Novo 1953. Nu Travel Manager. Viet 2. april 1953 i Ordrup Kirke, Charlottenlund, til Kirsten Nyborg, født 15. februar 1928 i Sct. Jacobs Sogn, København.

- Deres børn: a. Anne Lyngbye
 b. Lars Lyngbye

a. Anne Lyngbye Pedersen, født 16. juli 1954 i Terndrup. Uddannet laborant på Novo, viet 17. juli 1976 på Dragsholm til Roland Thorsen, født i Skagen.

- Deres børn: 1. Marie Louise f. 15-1-77 i Rungsted
 2. Charlotte f. 21-7-78 i Rungsted

b. Lars Lyngbye Pedersen, født 1. juli 1956 på Rigshospitalet. Mat. student 1976, studerer til civilingeniør.

- o -

C. Hans Otto Lyngbye Pedersen, født 5. november 1931. Handelsuddannet, Niels Brock 1959. Afdelingsleder på Novo. Viet 2. marts 1957 i Klosterneburg, Østrig til Therese Hepp (Therry), født 15. april 1932 i Palanca, Jugoslavien.

Deres børn: a. Henrik Lyngbye f. 23-9-57 i København, sproglig student 1976

b. Birgit Lyngbye f. 13-6-1961 i København

- o -

D. Else Marie Lyngbye Pedersen, født 29. september 1935 på Lukasstiftelsen, Hellerup. Student, tresproglig korrespondent 1956. 6 mdr. ved universitetet i Lausanne. To år som korrespondent på Novo. Uddannet som gymnastiklærer hos Institut Bjarnov 1976. Viet 12. april 1957 i Ordrup Kirke, Charlottenlund til Sven Hecht-Johansen, født 28. marts 1929 på Frederiksberg. Har startet egen virksomhed i boligtekstiler en gros.

Deres børn: a. Peter f. 9-5-59 i København

b. Claus f. 22-3-65 i København

- o -

M A R I E S B E R E T N I N G

OM

S I N E F O R Æ L D R E S L I V O G V I R K E

MARIES BERETNING OM SINE FORÆLDRE

Om lærerparrets liv og virke i Hurup fortæller deres datter Marie:

Mine forældre blev gift den 5. april 1870 i Skals Kirke. Om dette bryllup har de ofte fortalt; det varede i 3 dage og bryllupsgæsterne var mange. På 5. dagen efter brylluppet forlod de Skals. Med hestevogn kørte de de 75 km. til Hurup. Min mor har fortalt, at da de kom til Haslevgaardsbakke, blev hun betaget af det skønne syn, som udsigten fra bakken udover Hurupbugten er. Men fik min mor et løfte ved at se ud over den egn, der i 54 år skulle blive hendes hjemsted, var det næppe opløftende for hende at tage sit hjem i Hurup Skole i besiddelse. Skolen var en gammel forfalden bindingsværksbygning, og min fars bohøve bestod af en slagbænk, et simpelt bord og en træstol, hvis ene bagben var revnet og derfor omvundet med sejl garn. Nå, der blev vel mere hygge, da min mor kom til huse; men skolestuen var mere end kummerlig, hvilket fremgår af en beskrivelse, som far har skrevet i Hurup Skoles embedsbog:

"Skolen, jeg begyndte i, var en halvgammel Bindingsværksbygning, der nu efter en grundig Reparation og Omforandring beboes af Fisker og Barber N. P. Jensen. Beboelseslejligheden var nogenlunde. Skolestuen var nærmest utaalelig: Cir. 100 kvadrat Alen ujævnt Murstensgulv, fremtrædende Stolper og Løsholte, fordi de var tykkere end Muren, grimme, violette Vinduesruder, en Bilæggerovn sammenskruet med Jernbaand, to brede, flade Bordplader afpasset efter Stuens Længde, hver hvilende paa 6 nedrammede Pæle, 2 Bænke ligeledes fastgjorte til Gulvet, 2 løse Bænke som stundom væltede med Børnene, Inventaret højest mangelfuldt, Børnenes Kundskabstrin i Niveau med Skolens Udstyrelse."

I 7 år boede mine forældre i denne skole. Bygningen ligger endnu, hvor den dengang lå. Den blev købt af skovfoged Christen Nielsen fra Tofte skov og tildels ombygget, idet facaden mod syd fik grundmur. Den lå i min barndom meget hyggeligt ved siden af Johannes Hansens Boelsted. I forening udgjorde de to bygninger med haverne omkring en idyl. Fra det sted, hvor brugsforeningen nu ligger, har jeg mangen gang stået og glædet mig over denne idyl, i godt vejr med det blå Kattegat som baggrund var udsigten fortryllende.

Johannes Hansens Boelsted findes ikke mere, en moderne bygning, i mine øjne grim, er opført i stedet. De høje træer om Johannes Hansens have, Hurups vartegn, er fældede, og den gamle skole, ja den er nu ikke mindre end et monstrum af hæslihed.

Den nye skole blev opført 1877. Min far gav tegningen til den, og entreprenøren var snedkermester Sørensen, Hadsund. Den

var vel efter den tid og efter egnens forhold en ret anseelig bygning; men hvad det indre angår, blev der sparet. Skillemurene var af rå ubrændte mursten, der over dørene til tider faldt ned. De udvendige mure i stuerne var fugtige, og der var foddoldt.

Den temmelig store have mod syd har min far anlagt. Om denne var der i min barndom et tæt pilehegn. Mange slags træer var der i den: Bøg og birk, elm og ask og sirbuske. Om foråret strøede kirsebærtræerne deres hvide bløstre ud over haven, pinseliljer og gyldenlak duftede. Og der var fuglesang. Denne have var tumleplads for de lo børn mine forældre efterhånden fik.

Uden for lå skolens mark, 13 tdr. land, en jordlod, der måtte være en landmand til fortvivelse, men for børn et eldorado. Man tumlede sig i lyngen, spiste blåbær og revling, når den tid var. Om vinteren gled vi på slæde ned ad Kirkeleddet, den bakke, der nu er kørt ud i havet for at danne vej til havnen. Fra Kirkeleddet skuede man vidt ud. Mod vest sås højskoven, Toftebakke og imellem disse Bælum Mølle. Mod øst lå havet, det blå hav, som jeg mindes det, før byen mødte for udsigten. På skolemærket nord for skolen opførtes en ny skole, centralskole for Hurup og opland.

Der kom mange folk i vort hjem. Ikke fordi vor omgangskreds var stor, men mange havde ærinde til skolen. Der var langt til Als, og far hjemmedøbte derfor ofte syge børn. Han skrev gravskrift over de døde, mindeord som siden kom i glas og ramme. Og så i vanskelige anliggender kom folk til far, mange skrivelser er udgået fra hans hånd, ja endog for at være mægler mellem stridende ægtefæller har man haft bud efter ham.

Fra 1869 til 1888 var far enelærer i Hurup, lærer i en to-klassedelt skole med et børnetal, der i flere år var over 100. Hvad kunne en lærer udrette med så mange elever? - Heldigvis var det dengang skik, at forældre selv lærte børnene begyndelsesgrundene. De kunne som regel læse og regne lidt, når de kom i skole. Alligevel var det et besværligt arbejde med så stor en flok børn. Dygtige børn lærte imidlertid at skrive deres modersmål nogenlunde rigtigt og at skrive pænt, undertiden smukt. De lærte også at regne. Regnetimerne var en fest. Man kappedes om at nå gennem regnebøgerne. Chr. Hansens trediedel regnet ud var målet for de dygtigste.

Religionstimerne i 1. klasse, når far fortalte bibelhistorie, var nærmest spændende. Fortællingerne om Abraham, Isak og Jacob, Josefs historie, David og Goliath, Davids flugt fra Saul, oplevelser der aldrig glemmes. - Lærebogen, der dannede grundlaget for undervisningen i ældste klasse, skulle læres udenad, rub og stub. Det var vistnok en drøj kost for mange, men det krævedes; at kunne lære bogen udenad ansås næsten for at være en betingelse for at blive konfirmeret.

Far var som mange af den tids lærere en dygtig kateket. Ud fra dagliglivets foreteelser søgte han at gøre det foreliggende emne forståeligt. Først efter at have ledet børnene på sporet stillede han sine spørgsmål og fik som regel de svar, han ønske-

de. Gennem hans undervisning fik eleverne de gamle leveregler, de 10 Guds bud, indprentet, så de næppe har kunnet glemme dem. - Også bibelhistorien skulle læres udenad i øverste klasse. Da far var så god en fortæller, har det undret mig, at han lod børnene holde sig slavisk til bogen; det var måske dog den eneste måde, hvorpå han kunne sikre sig, at de havde lært deres lektie. En overhøring af 50 børn tog lang tid, og skulle alle børn høres i hver religionstime, hvilket var regelen, måtte det ske på den hurtigste måde. Ved den påfølgende gennemgang af stoffet, ved samtale med eleverne blev de bibelske fortællinger gjort levende og forståelige. Hvorom alting er, børnene i Hurup gik ud af skolen med en sikrere viden om den jødiske historie i den kristelige religion, end flertallet af nutidens børn gør det.

Kun i lærebog og bibelhistorie havde børnene hjemmelektier. I historie og geografi måtte der hænge ved, hvad der kunne ved gennemgangen på skolen og den påfølgende overhøring. Jeg tror iøvrigt, at en del hang ved, særlig i historie, for far var som sagt en god fortæller. Nu afdøde provst Chr. Wested, som var fra Hurup og havde gået i skole hos far, sagde engang til mig, da jeg tilfældigvis traf ham: "Jeg gik op til studentereksamen i danmarkshistorie med det, jeg havde lært gennem Deres fars undervisning!"

Som bekendt var lærernes løn i forrige århundrede kummerlig. Fars embede hørte til de dårligst aflagte, navnlig fordi den jordlod, som hørte til embedet, var ringe. På de 13 tdr. land kunne der med nød og næppe holdes 2 køer og nogle får. Det meste af jordlodden var bevokset med lyng, dværgvier og lav og lå udyrket hen. I pengeløn var der 35 tdr. byg og 6 tdr. rug efter kapitelstakst, desuden fribolig og brændsel og et bestemt kvantum foder, leveret in natura. Det foder, der blev leveret, var ikke altid lige godt, dog vistnok oftest upåklageligt. "Er det den slags foder, jeres heste i søndersognet blir så fede af?"; sagde far til en, som leverede ham muggent foder.

Kapitelstaksten var i firserne meget lav, så den faste løn var vigende. - Læreren i Tofte fik 700 kr. i løn, husker jeg. "700 kr. i klingende mønt", mindes jeg min far sagde ved en eller anden lejlighed. Fars pengeløn var på den tid næppe 400 kr., offer og accidenser undtaget. Føden iøvrigt måtte bjerges fra mark og fra ko. Jeg forstår derfor godt min fars udbrud: "Klingende mønt", for det var et ikke ringe arbejde, han og min mor måtte udføre ved pasningen af den jordlod, som gav så bitte et udbytte. Om sommeren stod mine forældre op kl. 5, malkningen skulle besørges, køerne trækkes ud, og stalden skulle muges, før skolen begyndte. Da sønnerne blev store nok, forrettede de dette arbejde, men køerne trak far selv ud i marken, for børnene skulle have lov til at sove til skoletid.

Om foråret såede far sit korn, om høsten mejede han det, om efteråret tog han kartofler op. Man måtte næsten antage, at skolen var en biting for ham. Det var den imidlertid ikke. Dog kunne det nok hænde, at han måtte lade skolebørnene regne eller skrive, mens han foretog nødvendigt arbejde i mark eller stald.

- En dag kom pastor Bech på besøg i skolen, og læreren var ikke til stede. "De er ikke i skolen", sa' præsten, da far kom. "Nej, hr. pastor", svarede far, "jeg skal tjene min løn også ved at passe min bedrift, og kørerne bejsede".

Det var en gammeldags husholdning vi førte i min barndom, den var imidlertid som i landmandshjemmene på den tid. Min mor bagte vort brød og bryggede vort øl. Om efteråret forestod hun slagtingen af får og lam og ved juletid af grisen, d.v.s. tilberedningen. Af fårenes talg støbte vi lys og af ulden kærtede og spandt vi, af garnet strikkede vi strømper. Mor var fra sit hjem fortrolig med den slags arbejde, så det faldt hende naturligt; men hvad har hun ikke udrettet. Ved siden af fødte og opdrog hun sin store børneflokk, ti børn, og jeg tør sige med en aldrig svigtende omsorg.

Mine forældre var ikke blot flittige, men nøjsomme og sparsommelige folk, så indtægterne slog til. - "Havde vi ikke kunnet få al den dejlige fisk til så billig en pris, havde vi ikke kunnet opføde de mange børn", har jeg ofte hørt far sige.

Ja, fisk spiste vi, og mælk fik vi. Maden var både rigelig og god, klæder fik vi til husbehov. Og fattigfolk var vi ikke. Ved arv havde mine forældre fået en lille kapital, nogle få tusinde kroner, men disse penge måtte ikke bruges, ikke renterne heller, til det daglige behov. De var til børnenes uddannelse og udstyr, når den tid kom. Og dertil blev de brugt. Dog havde mine forældre råd til at bygge hus, da far tog sin afsked, og helt uden penge var far ikke, da han døde, men de rygter, der gik om min fars rigdom, havde intet steds hjemme.

Ferierne i Hurup er et kapitel for sig. Fra skolen drog vi ud, og til skolen kom vi tilbage i ferierne år efter år, fars og mors mange børn. Hjemmet i Hurup blev det midtpunkt, der holdt os søskende sammen som unge, som midaldrende og som gamle.

Også børnebørnene kom, de kom sammen med forældrene eller de kom alene. Sommerferierne i Hurup skole står den dag i dag, mange år efter, i eventyrets glans for de ældste børnebørn.

Da far efter 45 års skolegerning i Hurup tog sin afsked, 72 år gammel på 25 dage nær, flyttede mine forældre ind i det hus, som de i sommeren forud i 1914 havde bygget vesten for skolens have. Det blev et rummeligt hus med sollyse stuer. Rummeligt skulle det være, for at børn og børnebørn kunne få plads også her.

I dette hus boede min far og mor deres sidste tid, min mor kun i 9 år, min far i 26. De elskede dette hjem, som var deres på anden vis, end skolen havde været. Men megen sorg og modgang måtte de døje. Min søster Clara, en livsglad og smuk ung pige, døde i 1906, knap 24 år gammel som en følge af gigtfeber. Min ældste broder Carl døde i 1916 i Esbjerg 45 år gammel af perniciosøs anæmi. Året forud var min broder Haralds kone død efter en fødsel.

Disse sorger tog på mine forældre, særlig på min mor. Hun grublede over livets tilskikkelser, der til tider tyngede hende meget. Helt tabte hun dog ikke modet; hendes energi og hendes

arbejdsevne forlod hende ikke, så lidt som hendes interesse for livet og dets foreteelser. Også sin læselyst bevarede hun op under sine grå hår.

Hendes svigersøn, lærer M. C. Juul-Møller, Greve, skrev disse ord med en krans til hendes bære:

Stille, bly af væsen var dit hjerte,
ikkun lidet gran af andre du begærte,
men til dem du ødsled' af dit ædle sind,
indtil du i døden blunded ind.

Også min far gik sorgerne til hjerte, men han bar dem ved sig selv. Efter mors død i 1924 havde han endnu den sorg at miste sin datter Anna Camilla, gift med lærer Høgh Petersen i Hvilsom, der døde 2 år efter i 1930. Jeg tror ikke, far med Job kunne sige: "Herren gav, Herren tog, Herrens navn være lovet"; men han bar livets tilskikkelser uden at anklage Gud; han trøstede sig vel også ved, at han tilbage havde endnu fem raske børn, og at det gik disse børn godt. Far blev boende i Hurup til sin død. Han holdt af sit hjem der, og han følte sig knyttet til den egn, hvor han i 45 år havde haft sin virksomhed. Alligevel blev han en ensom mand i sine sidste år; hans gamle venner og gamle naboer var alle døde, også de ældre af hans elever gik bort efterhånden. Far vidste, at ensomhed er de gamles lod, og han fandt sig i sin skæbne.

Helt ene var han jo desuden ikke. Med mellemrum kom hans børn og deres pårørende og besøgte ham. Børn, svigerbørn og børnebørn, ja, også oldebørnene kom. Fars døre stod som forhen åbne for dem, som hørte ham til. Nogle trofaste venner havde far også i Hurup til sin død, venner, som besøgte ham og tog ham med i deres samlag, så længe han kunne være med.

Far var i mange år tunghør, til sidst var det vanskeligt at råbe ham op. Det pinte ham, at han ikke kunne deltage i almindelig samtale. Blind, næsten blind blev han også; men til det sidste var han åndsfrisk. Han lå til sengs et par måneder; han var træt. Den 25. april 1941 døde han, 98 år gammel.

I påsken forud, da jeg besøgte ham og var hjemme nogle dage, sagde han til mig flere gange: "Var det i 45 år, jeg var lærer i Hurup? - Det var i grunden en dejlig tid. Det var dengang, børnene var små, og vi opdrog dem."

Skrevet i december 1950

OM LEVNETS BESKRIVELSE

I begyndelsen af tyverne skrev N. C. Pedersen i en alder af 80 år, på opfordring af sine børn en skildring af sit liv. Heri fortæller han om sine forældre og om sin opvækst i barndomshjemmet i Hald i midten af forrige århundrede; han fortæller om sin tid som elev på Ranum Seminarium og om sine mange år som lærer i Østerhurup.

Igennem denne skildring af et langt og virksomt liv oplever man at blive ført lige ind i det, som man søger, når man beskæftiger sig med sine forfædre. Her møder man en mand: bedstefar, oldefar eller hvad han nu er for os, som med sine egne ord hvisker os det i øret, som han så gerne vil fortælle os. Han har lagt hele sin sjæl og sine fremragende evner som stilist ind i sit arbejde, og så er det spørgsmålet, om vi, hans efterkommere, ejer den evne at kunne leve os ind i henfarne slægters tale.

- - -

Vil selv du fatte
dit væsens rod,
skøn på de skatte,
de efterlod!

Johs. V. Jensen

LEVNETSBEKRIVELSE, MEMOIRE

Jeg er født i Hald, Ørslevkloster Sogn, Fjends Herred, Viborg Amt d. 25. Januar 1843, Fader, Peder Nielsen, var Gaardmand. Farfader, Niels Poulsen, som var opfødt i Kudal, samme Sogn, "giftede sig Gaarden til" i Hald; han købte den af Herskabet paa Ørslevkloster i Slutningen af det attende Aarhundrede paa samme Tid, som mange andre ogsaa købte, en stor Begivenhed! de havde længe nok været Fæstere og Hoveribønder, hvor skjønt at være Selvejere! flere af dem magtede dog ikke Opgaven, gik fallit, deres Ejendomme blev solgt ved Auktion og kom paa fremmede Hænder; men Bedstefader holdt Stand. Ved Udskiftningen, hvorefter det gamle Markfællesskab ophørte, fik Gaarden sin samlede Mark saa langt borte fra Byen, at en Udflytning af Bygningerne var nødvendig, og Bedstefader udførte dette besværlige Arbejde i Aaret 1801. Der var de sædvanlige fire Fløje, som bar Spor af Tidens Armod, kun smaa Huse, sammenflikket af mest gammelt og lidt nyt (de tre husker jeg saa godt), dels 9 Alens Vidde, dels derunder og Højde i Forhold, med lerklinede Vægge, der skulde restaureres hver Sommer baade ud- og indvendig.

Aar 1841 overtog Fader Gaarden, hvorpaa der hvilede Gjæld, jeg tror nok, 800 Rigsdaler, hvorfor hans 2 Brødre og 1 Søster kun fik 50 Rigsdaler eller Værdi i Stedet derfor hver i Arv. Fader, som da var 32 Aar gl., giftede sig samme Tid med Moder Johanne Jakobsdatter, 21 Aar gl., fra Nabobyen Lundø. 1846 byggede han, sagtens af stor Nødvendighed, et nyt Stuehus ("Sals", som det den Gang kaldtes der paa Egnen); lerklinede Vægge, især for Stuehuses Vedkommende, var nu et overlevet Stadium, det blev Helstensmur paa Gaardsiden og begge Ender, Halvstensmur, hvori Stolper, paa den udvendige Side; men ellers meget tarveligt, snævert og lavloftet. Pengeknapheden vedvarede, Kommune- og Statsafgifter var rigtignok smaa, men Indtægterne var ogsaa smaa. Gaarden havde for største Delen god Jord, men tung, sur, bakket, hist og her leret, derfor streng at behandle med Datidens daarlige Avlsredskaber. Vi avlede for lidt, Kreaturbesætningen stod i Forhold dertil; vi havde 6 Køer, 3 á 4 Ungnødder, en snes Faar, i Reglen kun et Svin, en Julegris. Hestebesætningen var forholdvis bedre, altid 2 kraftige Heste, 2 mindre kraftige (Følhoppe og Plag) dertil endnu et ungt Dyr eller et Føl. Hestene blev plejede og fodrede med større Omhu end de øvrige Husdyr; maaske laa det i, at Fader fulgte Bedstefaders Eksempel og lod sig leje til korte og lange Kjøreture, særlig kørte han i flere Aar næsten regelmæssig til Viborg (3¼ Mil) hver Lørdag med Fiskere, som saa solgte Fisk fra Vogn paa Torvet, somme Tider medbragte og solgte Fader af egen Avl lidt Smør og Æg, hvilken Indtægt forøgede Vognlejen. Hovedindtægten var ellers aarligt Salg af en Hest, et Par Fæhøveder, Uld og Skind, Kornsalg var ubetydeligt. Efterhaanden bedredes Forholdene, vi merglede Marken; som 11-12 aarig Dreng kørte jeg Mergelvognene, medens Fader og

Tjenestekarlen læssede; vi fik bedre Avlsredskaber, nemlig Plov og Harve af nyere Konstruktion; den aarlige Afgrøde øgedes Aar for Aar, dermed ogsaa Besætningen, ny Huse afløste de gamle faldefærdige, Restgjælden, som var svunden til 300 RgdL., blev udbetalt omkring ved 1852. Nu sad Fader lunt inden Døre, tilvandt som han var at føre et arbejdsomt Liv og en sparsommelig Husholdning, hvorfor han ogsaa sluttede som en velhavende for ikke at sige rig Mand. Han arbejdede vedholdende og strengt hele sit Liv; han kunde ikke lade være, en 8 Timers Arbejdsdag vilde for ham været Livslede, aldrig træt, aldrig kjed af nogen helst Bestilling. Men hvilket Helbred! han har neppe været syg eller sengeliggende en eneste Dag i sit lange Liv, han blev 102½ Aar gl.; den sidste Halvsnes Aar formaaede han ikke meget, skjønt han var paa Benene hver Dag; men i 90-Aars Alderen var han endnu hel arbejdsdygtig. Moder var ogsaa frist af Helbred, hun blev 87 Aar; de havde det begge godt i deres Alderdom, plejet omhyggelig lige til det sidste af min Broder og hans særdeles flinke og retskafne Hustru.

Grunden til Landmændenes strenge Slid i Faders Virketid var ved siden af det daarlige Arbejdsredskab ogsaa den, at der efter nedarvet Skik blev udført meget overflødig og unyttigt Arbejde baade paa Mark og i Lade. Der gaves ingen Landbrugsskrifter, og havde saadanne eksisteret, saa kunde eller gad Datidens Landmænd heller ikke læse dem; de arbejdede for meget og tænkte for lidt. Med den bedre Bedrift og rigeligere Kornavl ophørte Landevejskjørslen; men Hjemmearbejdet blev derfor ikke mindre, om Sommeren mindst 16 Timers Arbejdsdag, fra Kl. 4 Morgen til 10 Aften med et Par Timers Middagshvil og lidt Mellemmadshvil hver Halvdag; Tjenestefolk og Daglejere kjendte intet bedre, vi Børn heller ikke; Fader, som var streng mod sig selv, skaanede ikke os; saa tidlig, som vi nogenlunde kunde, maatte vi tage fat, ofte paa Arbejde, som var over vore Kræfter f. Eks. muge i Staldene; omtrent fra 10-Aars Alderen havde jeg næsten lige saa lang Arbejdstid daglig som de voksne; min Hovedbeskjæftigelse var dog at passe Kreaturerne, Foraar og Efteraar løsgaaende, ogsaa i Kulde, om Sommeren tøjrede. Om Vinteren i de korte Dage havde man jo lang Hviletid, især Mandfolkene, i de lange Aftener. Stor Uret var det mod Kvinderne, at de i Modsætning til Mændene maatte hænge i med Karten, Spinden, Strikning, Syning m.m. lige til Sengetid. Naar Dagen var endt, samledes alle i Dagligstuen til "Mørkningssøvn", Lyset maatte, til stor Plage for os Børn, ikke tændes før 6 eller 6½; det var for at spare paa Belysningen, hvilket vi dog ikke havde Trang for, eftersom vi hvert Efteraar slagtede flere fede Faar, som afgav rigelig Talg; det var kun mere velhavende Folk, som flottede sig med Talglys, mange maatte hjælpe sig med en simpel Tran- eller Bliklampe, som osede langt værre end Lysene. Lysene støbte vi selv en Vinteraften ved at dyppe sammensnoet Bomuldsvæger (hjemmespundet Blaargarnsvæger brugtes til Kjøkkenlys) saa ofte i smeltet Talg, til de opnaaede den ønskede Tykkelse. Dypningen foregik i en stor

oval Lergryde formet udelukkende til dette Brug; den ejede vi i Fællesskab med en Nabo, tænk! og tænk om dette skrøbelige Kar var revnet under Forestillingen og udgydt sit værdifulde Indhold i den Lyng, hvormed den var faststoppet i en Halmløb! Straks, naar Lyset ved $6\frac{1}{2}$ -Tiden var tændt, spiste vi Nadver, altid Byg-grynsgrød lavet umiddelbar efter Middagsmaden, medens der endnu var Ild paa Arnestedet; den blev derefter, indsvøbt i et gammelt Stykke, hengjemt i Fodenden af en Seng; en bedre Grød, end jeg fik den Gang, har jeg ikke faaet siden; vi spiste Aftensmaden saa vel som de andre Maaltider af fælles Fad, hvortil store og smaa langede; efter endt Spisning var enhver forpligtet til at slikke sin Hornske, som derefter nedlagdes i Bordskuffen til næste Maaltid. Paa samme Sted gjemtes ogsaa Bordknive for dem, som ikke havde Kniv i Lommen, og Gafler; de fik sjælden anden Rengjøring, end den Brugeren besørgede paa Stedet paa samme Maade som med Skeerne, med hvilke de ogsaa laa sammenblandede i Skuffen. Ved Servering af Sulevarer brugtes i Stedet for Tallerkener 2 lange Brætter, et paa hver Side af Bordet. Opvask var let nok; Kvindernes Tid og Kræfter skulde anvendes til produktivt Arbejde; men man beklager Datidens Husmødre, som skulde lave al Maden i eller over et Baal anbragt paa Arnen; denne var en temmelig stor firkantet Murflade, hvorover en vid aaben Skorsten, der afgav rigelig Plads til gjennemgang af Røg og Varme franeden og Kulde og undertiden Regn fraoven; Indfyring i Bilæggerkakkellovne var ogsaa besværlig; jeg var omkring ved Konfirmationsalderen, da vi efter Tidens Fordringer fik indmuret et lille Komfur. Efter endt Nadver tog Moder fat paa Spinderokken, Pigen paa Karterne, Karlen paa Tobakspiben, jeg paa Lektie-læsning, Fader snoede ("strøg") Simer, bandt Halmløb eller spandt Hamp med en Haandteen, alt dette ved Hjælp af eet Lys; som den, der sad nærmest, pudsede af og til med en dertil indrettet "Lysesaks"; undertiden befattede Karlen sig ogsaa med huslig Sys-sel eller foretog Besøg hos gode Venner i Byen; under Arbejdet var der sædvanligt Underholdning med Egnens Begivenheder, ny og gamle; kom saa en Nabo eller Slægting i Besøg, saa gik Passia-ren jo bedre. Overtroen var paa Vej til at forsvinde, ingenlunde uddød, og ikke sjældent blev Samtaleemnet de gyseligste Hi-storier om Spøgelse, Gjengangere, Nisser, Trolde, Underjordiske, Bjergfolk og Elvefolk, dels Overleveringer fra Forfædrene, dels noget som Fortælleren ganske bestemt selv havde oplevet; mine Forældre stod i den Henseende paa samme Stade som deres Jævnald-rende, og de unge vidste nærmest ikke, om de skulde tro paa gam-le, erfarne Folks Visdom eller lade være; Overtroens Prædikanter satte en Ære og Stolthed i ret ofte der og der at have staaet i Forbindelse med det Overnaturlige, og ikke saa snart var en i Forsamlingen færdig med sin Gjengangerhistorie, før hans Side-mand sad frugtsommelig med en anden, der var endnu mere skræk-indgydende. Børnene spidsede rigtig Øre til disse Fortællinger; paa mig havde de den Virkning, at jeg neppe om Aftenen turde gaa udenfor Gangdøren uden Følgeskab. Henad Kl. 10 blev der malket "til Kvælds", Køer og Heste fodrede, hvorefter vi spiste Kvælds-

natter, et Stykke Fedtebrød eller et Stykke Brød med Ost eller Kjød, Smørret skulde sælges; en eller anden læste højt Aftenbøn af en meget gammel Bønnebog, dermed var Dagens Gjerning til Ende.

Juletravlheden var ogsaa stor den Gang, Svineslagtning, Klædevadsk, Rengjøring, Brygning og Bagning; vi bryggede to Slags Øl af forskjellig Godhed, hver i sin Tønde, Øl paa Flasker kjendtes ikke. Den Dag, Julebagning skulde foregaa, stod Moder og Pigen op snart efter Midnat, Fader ogsaa, for han skulde som ved alle Aarets Bagninger besøge Ovnens Opvarmning; først en almindelig Portion Rugbrød (Bejts), og den forslog næsten til en hel Maaned, Brødet blev tørt til sidst, men vi havde allesammen gode Tænder; de øvrige Tider paa Aaret fik vi kuns lidt Sigtebrød; men til Jul var der ingen Knaphed, en Ovnfuld almindelige Sigtekager, hvoraf siden hen Halvdelen var af Hvedemel, derefter en Ovnfuld "Kavringer", smaa runde Kager lavet af en bedre Dejg; til sidst Pebernødderne; naar de skulde fabrikeres, blev hele Mandskabet sat i Virksomhed, Tjenestekarlen ogsaa, og for Børnene var de næsten den vigtigste Del; andet lækkert Bagværk hørte ikke til. Jo nærmere Højtiden, des større travlhed inde og ude, og saa kom Juleaften, da var der ingen Mørkningssæde, derimod passende Tøjlette for hele Mandskabet, Lys i blankpudset Messingstage, Bordet dækket med Dug, Porcelænstallerkener og ordentlige Knive og Gafler. Juletræ i Bønderhuse er en senere Aabenbaring. Maaltidet bestod, først jeg erindrer, af 4 Retter Mad: Suppe, "Peberrodskjød", Risengrød kogt i sød Mælk og Fisk, senere var Julenadver kun 2 Retter, fordi ingen ønskede mere. Fader fremsagde Bordbøn før og efter. Naar Bordet var ryddet, kom Salmebøgerne frem, flere Julesalmer blev sunget, Fader var Forsanger, Karlen og Pigen kunde ingen Salmemelodier, Fader kunde heller ikke, men han var ikke undselig, han sang alle Salmer paa een Melodi, der noget lignede "Nu velan vær frisk til Mode". Moder havde ikke Tone i Livet. Jeg ønskede dog, at den Salmesang maatte ende og Kortenspillet begynde. Jo, de fire Voksne satte sig til at spille "Hundredoget" eller "Brus" om Pebernødder; vi smaa fik ogsaa Pebernødder, men kun gamle Kort og Styrvolter; men vi var for ulige i Alder, og jeg for overlegen og gammelklog til at more mig i det Selskab og havde ikke Søkendekjærlighed nok til at agere Barnepige; det interesserede mig langt mere at se paa de Voksnes Spil, som jeg helt godt forstod; tillige ventede jeg paa, at Moder skulde blive søvnig eller nødsaget til at pusle om de mindste, for at jeg kunde indtage hendes Plads. Den Aften fik vi naturligvis en bedre Kvældsatter, Sigtebrød og Øl af den gode Tønde. Husets to Kakkellovne blev kun pudset een Gang om Aaret, og efter gammel Tradition blev den Pudsning altid foretaget Julemorgen og af Mandfolkene; altsaa stod Fader og Karlen tidlig op, Børster og Kakkellovnspulver opløst i Eddike stod parat. Jeg, som laa i Sengen eller gik paa Gulvet og saa paa Arbejdet, kom virkelig i Højtidsstemning derved, det hørte jo julen til, og jeg kan ikke undlade at sætte Grundtvigs "Julemorgen var mit Himmerig" i Forbindelse dermed. Da Kakkellovne

nu stod i straalende Glans, sang Fader igjen en Salme eller flere med Melodien fra om Aftenen. Fader sang ikke andre Tider paa Aaret end om Julen, og der var heller ingen, der opfordrede ham til at synge oftere. Jeg tror ikke, at Børn i glimrende Kostumer, knasende Julegodter, dansende omkring det straalende Juletræ, rækkende efter dets kostbare Gaver, føler sig lykkeligere, end jeg var den Gang i det gammeldags, nøjsomme Hjem. Desværre, saa stor en Juleglæde har jeg aldrig følt som voksen; men jeg maa tilstaa, at det ikke saa meget var Glæden over Jesu Fødsel som verdslig Glæde, der fyldte mit unge Hjerte. Mellem Jul og Nytaar intet Arbejde ud over Madlavning og Kreaturrøgt; Jule-selskaber traadte i Stedet, idet Slægt og Venner skiftevis af-lagde Besøg hos hinanden efter Indbydelse, sædvanligst om Aftenen. Opvartning: Risengrød og Klipfisk eller Ribbensteg, Medister, Flask, hvortil stuvet Kaal eller Brød, Kartoffler var ikke fint nok; derefter Kortenspil, ret livlig Samtale, en Omgang Kaffe med brunt Sukker, Kage til Kaffe kom lidt senere i Tiden; til Slut Saltmadsfad, Øl og Snapser manglede ikke.

En ligesaa mærkelig som sørgelig Skjæbne fulgte tre paa hinanden følgende Slægtled i Gaarden: svagelige Børn. Bedstefader havde 3 svage Drengbørn, meget daarlige, utrivelige, værkbrudne, sengeliggende, indtil de i en temmelig ung Alder slap bort. Læge og Medicin brugtes dengang ikke uden i endnu større Nød (f. Eks. Ulykkestilfælde); ved Siden af var der 5 dygtige Børn, hvoraf dog en Pige døde i ung Alder. Næste Slægtled var mine Forældre med 6 Børn; min ældste Broder Jakob (f. 1845) og yngste Broder Peter (f. 1860) var Undermaalinger paa Legem og Sjæl, ikke just aandsvage heller ikke sygelige, kunde godt bestille noget; men Arbejdet gik langsomt fra Haanden; de var forkrøblede Individier, som manglede Ungdommens Raskhed og Spændstighed, døde begge omkring ved 50-Aarsalderen; deres Svaghed havde været taalelig baade for dem selv og Omgivelserne. Men saa kom tredie Led, min Broder Mathias med 3 Svæklinger af Børn, en Dreng og to Piger; man maa søge Abnormanstalterne for at finde Lighed med dem. Læge, Medicin, omhyggelig Pleje af deres omsorgsfulde Moder, intet hjælp, yderst skrøbelige, værkbrudne, spædlemmede, utrivelige som de var, vistnok daarligere end de svage i første Led; Drengbarnet, som havde udmærkede Sjælsevner, blev over 20 Aar gl., Pigebørnene døde i en yngre Alder. Foruden de 3 svage var der 6 dygtige Børn. Middelalderens Overtro over for unormale Børn har ogsaa gjort sig gjældende i en senere Tidsalder. Nær ved Gaarden er et stærkt Kildevæld, et rigtigt Hjemsted for Elvefolk; passede man ikke godt paa, tog de snedigt et Menneskebarn til sig og lagde et Elvebarn i Stedet, en "Skifting". Ordet Skifting (Skyvting) brugtes almindeligt i min Barndom som Øgenavn, tillige som Betegnelse for et Menneske, særligt et Mandfolk, med slet Opførsel. Bjergfolk eller Højfolk og Underjordiske ombyttede ogsaa Børnene, saa kunde der sagtens blive mange Skyvtinger. Et Middel mod Ombytning var at lægge Staal i Vuggen, til Barnet var døbt, med Daaben var Barnet sik-

ret mod de lumske Væseners Efterstræbelser. Mine Forældre var aldeles ikke overtroiske i dette Stykke, mine Bedsteforældre kan jeg ikke indestaa for.

Den Vinter, jeg fyldte 6 Aar, blev Grundvolden lagt til min aandelige Habitus, den lagde Moder. Som Haandens Arbejde var daarligt tilrettelagt, saa var ogsaa Aandens. Jeg tror ikke der eksisterede uden en eneste Udgave af en Abc, jeg saa i mange Aar ikke andre; Paa første Side de gotiske Bogstaver, smaa og store, dem maatte jeg først lære at kjende, allesammen, paa næste Side Bogens eneste Billede, et Skræmmebillede af "Vorherre" ved Siden af nogle faa Staveøvelser; tredje Side Fadervor, derefter hele Luthers lille Katekismus, Bord-, Morgen- og Aftenbønner, "en nyttig Bøn for Smaabørn" m.m. Religionskundskab og Guds frygt skulde indpodes sammen med Staveøvelserne. Om Foraaret kunde jeg læse "flydende"; jeg havde endogsaa begyndt paa Balles Lærebog, saa Folk, jeg præsterede min Dygtighed for, undrede sig over min store Lærdom; men Moder havde ogsaa taget strengt paa mig, saa Flid og Slid maatte erstatte Bøgernes Mangler. Derefter søgte jeg Skolen i fuldt ud otte Aar og lærte saa godt som ingen Ting - rent skandaløst med en saadan Skolegang! Tidligere havde alle Sognets Børn, saaledes ogsaa Fader og hans Søkende, søgt Hejlskov Skole, hvor Præsten og Degnen boede; Skolen i Hald var af nyere Dato, den maa være bygget omkring ved 1830 og bar alt for tydelige Spor af Tidens Armod, en lille lavloftet Skolestue med Tørverum, ingen Legeplads, Læreren, Jens Majgaard (Mojgaard) boede i sin private Lejlighed, en endnu tarveligere Hytte. Han havde i sin Ungdom været Sømand, været gift 3 Gange og efter Sigende mishandlet alle sine 3 Koner; han havde altsaa Verdenserfaring, var stor og kraftig bygget, vist nok velbegavet, men rent blottet for de Egenskaber, der skulde anvendes i Skolen; han kunde klare sig med en meget lille Løn, fordi han var yderst sparsommelig, og fordi han i Lighed med andre fattige tiggede Mælk hos Gaardmændene. Hos Jens Mojgaard fortsatte jeg den Studering, jeg havde paabegyndt hjemme. Prygl hørte til Dagens Orden, endda var det ikke altid let at holde Disciplin, hvor Børn sad saa sammenstuede, som vi gjorde; naar én var uartig, saa kom Tampen frem ledsaget af Udraabet: "Saa skal ogsaa Dælen sættes i Dig"; da han havde saa megen Verdenserfaring, sagde han "Dælen" i Stedet for "Dævlen". Naar jeg sagde, jeg lærte ingen Ting i min Skoletid, saa var det ikke sandt, for vi lærte Luthers Katekismus, Balles Lærebog og Birchs Bibelhistorie paa Ramse udenad ved Lektielæsning hjemme, og det Barn, som ikke kunde sine Ting ved Jens Mojgaards Overhøring, fik i Reglen ogsaa Prygl. Disse 3 Bøger var skrevet i et Sprog, der ikke passede for Børn, knap nok for Voksne; men de havde gennem 2 á 3 Generationer vundet Hævd, og det var Forældrenes saa vel som Lærernes Overbevisning, at naar et Barn ved Udgangen af Skolen kunde staa paa eet Ben og ramse disse Bøger fra Begyndelsen til Enden, saa kunde han blive en god Statsborger, godt rustet for Tid og Evighed. Balles Lærebog var især streng at faa til Livs, for stor, med

mange, lange og tørre Anmærkninger; den har kostet Tusinder tungnemme Børn trælssomme Aftener og tunge Taarer. Da jeg var 12 Aar, blev Jens Mojgaard afløst af en ganske ulærd Bondekarl, Lønnen var jo ikke til hensigtsmæssigere Kræfter. Efter Faders Overenskomst med Læreren i Hejlskov, gik jeg de sidste 2 Aar en lang Vej til Hejlskov Skole. Lærer Sørensen besad Dygtighed og Seminarie-Uddannelse, men tænkte blot paa at skrabe Penge sammen, saa den Visdom, jeg hentede der, var heller ikke stort beventd. Det ene af disse to Aar havde jeg Ophold hos Morbroder Jens Skov i Lund, fordi Skolevejen derfra var meget kortere; men jeg skulde tillige være Vogterdreng, og jeg havde det ikke saa godt hos ham, som jeg og mine Forældre havde ventet. Min Konfirmationsforberedelse foregik i Vinteren 1856-57. Tages Sognets to Lærere og Præsten i Samling som Oplysningens Befordrere, saa kunde alligevel sidstnævnte slaa Rekorden i Uduelighed. Han kom til Embedet i en noget fremrykket Alder fra Hovedstaden, hidtil efter Sigende væsentligst underholdt af rige Slægtninge, forædt, fordrunken, uhyre korpulent; af alle de Lejesvende, der i Tidernes Løb har beklædt Præsteembeder og andre Embeder, var han sikkerlig den mest udprægede Type; om hans Dovenskab, Letsindighed, Ødselhed og Drik gaar der endnu Frasagn i Befolkningen. Efter en 7 á 8 Aars Forløb kunde han ikke mere, nedlagde sit Mandat, drog med sin fornemme og forfinede Hustru tilbage til Kjøbenhavn og døde snart efter. Jeg med 31 andre Konfirmander mødte efter Ordre hver Tirsdag og Fredag Morgen Kl. 9 i Præstegaardens Folkestue, hvor vi lavede en vældig Halløj, indtil vi omkring ved Kl. 11 blev kaldt ind til Præsten i hans Studereværelse, hvor, af Mangel paa Plads, nogle maatte staa op. De vel kjendte Bøger fra Skolen blev drøvtygget en Gang mere, Overhøring deri og Opramsning af en hjemmelært lang Salme og en Smule Samtale over et tilfældigt Dogme - færdig! Det var en streng Vinter med langvarig Frost og megen Sne, Pigebørnene døjede meget, især de fra Anekset (Ørum). Forældrene der fandt da paa et snedigt Raad og foregav Børnene lidende af Mæslinger, og Præsten tog Børnenes Udeblivelse i 1 á 2 Maaneder under "Epidemien" med stor Ro. Folk saa den Gang med større religiøs Alvor end nu om Stunder paa Konfirmationshandlingen, og Pastor Schiødt holdt en sentimental Tale, der smæltede Hjerterne. Ovenpaa havde vi stort Middagsselskab af indbudne Slægtninge; som en Mærkelighed kan anføres, at der for første Gang i vort Hus blev serveret med Chokolade paa denne store Dag. Den havde Farbroder Jens foræret, et helt Pund. Presenter ved højtidelige Lejligheder kom ellers først i Brug længe efter den Tid.

Et nyt Afsnit i mit Liv begyndte nu, fritaget for Skolegang, som jeg var. Er der vel noget Barn, der efter Konfirmationen gider se de forhadte Skolebøger mere? Vort Husbibliotek var en gammel Bibel, en Huspostille, Peder Dass' Katekismus, Uglenspejls Historier, nogle Salme- og Bønnebøger, der ud over intet, Laane- eller Sognebiblioteker kjendtes ikke. Men nu havde vi allerede i flere Aar haft Avis, "Viborg Stiftstidende", for andre Blade

eksisterede ikke der paa Egnen. Nærmeste Postkontor var Viborg, hvortil der gik Bud, kun hver Lørdag; det var en privat Postrute med Endestation i Hald, etableret af de Herre- og Præstegaarde, som laa undervejs; samme Post besørgede tillige Bøndernes faa Sager for en billig Penge. Vi maatte finde os i at modtage ad Gangen 6 Aviser (de lærde Folk var jo ikke bedre stillet), de var ganske praktisk allerede læst af en Viborg Borger, til hvem vi følgerigtigt betalte Avisens halve Pris, i hvilken endda en Nabo deltog, som læste den bag efter os. Godt var det, om Nutidens ødsle Mennesker i de voldsomme Bølgebrydninger vilde tilegne sig noget af tidligere Slægters Sparsommelighed! Vi levede sparsommeligere og nøjsommere end nødvendigt; dog gav vi meget bort til Fattigfolk, af hvilke, der var mange; den offentlige Omsorg for fattige var lunken og daarlig, saa gik de til Dørene med den traditionelle Bøn: "Be'er om lidt i Guds Navn", Mælk (om Sommeren endog til Ostelavning) Sul, Lys, Uld ved Faareklippingstider, brugt Tøj, m.m. Moder lod ikke venstre Haand vide, hvad højre gjorde, og Fader, som ellers var saa gjerrig, knurrede ikke derover. Han selv ydede mere i anden Retning, med Kjørsel: Pløjning for Husmænd med Jord, Hjemkjøring af Hø, især af Tørv uden Vederlag, jo, "Pløjegilde", hvilket han satte liden Pris paa. Jordemoderkjørsel ad lang og daarlig Vej, ofte i strengt Vejr, var han kjed af; men han kjørte alligevel mangfoldige Gange, og saa tillod Omstændighederne ikke engang Bispisning.

Som stor Dreng fortsatte jeg min saa tidlig paabegyndte Deltagelse i Gaardens mangehaande Arbejder, og jeg er vis paa, og det har jeg siden forstaaet, at af alle kjendte Livsstillinger var Landbruget det, jeg havde bedst Anlæg for; jeg kunde blevet en dygtig Landmand. Men jeg var spændt for haardt for, fik i Sommerhalvaaret aldrig tilstrækkelig Søvn og Hvile, vi levede i en Levning fra Bøndernes Trældomstid, skjønt denne forlængst var ophørt. Lærer Sørensen havde oftere foreholdt Fader, at jeg havde alt for gode Evner til at blive i Bondestanden, jeg burde vælge noget bedre og skjønnere end "Skovl og Greb"; han nævnede Handels- eller Lærerstanden. Farbroder Jens talte og virkede i samme Retning. Om ham maa jeg fortælle lidt. Han havde gaaet hos Fader i mange Aar som Tjenestekarl, havde samme Tid drevet ikke saa liden Handel med Uld og Skind og derved samlet en efter Tidens Pengeværdi ret pæn Kapital, giftet sig, da han var højt oppe i Trediveerne med en ligesaa gammel Pige, der var arbejdsom og sparsommelig som han; de kom til at bo smukt i en Skov, paa billige Vilkaar, ganske nær Herregaarden i et Arbejderhus, hvorved holdtes en Ko, 3 á 4 Faar, 1 Svin og Fjerkræ; arbejdsom, som han var, arbejdede han i sin Fritid som Daglejer i Gaardens store Have. De havde det saa godt, var økonomisk vel stillet, havde ingen Børn; men Farbroder blev tungsindig, Skovens Ensomhed havde nogen Skyld, men Hovedaarsagen dertil var, at han havde giftet sig med en Kvinde, som han ikke elskede, et Fornuftparti. Han mente, han kunde komme paa ret Kjøb igjen, naar han maatte faa Lov til at opslaa sit Paulun hos Fader og indtage sin

gamle Plads som Arbejder i Gaarden. Mine Forældre vilde saa nødig, og Moder græd over den Indkvartering; men de kunde under de for Haanden værende Omstændigheder ikke andet end indgaa derpaa. Altsaa blev der i Forbindelse med Stuehuset bygget en beskedent Lejlighed til Farbroder og Hustru, hvortil de 1857 eller 58 flyttede, efterat de havde levet i deres første Hjem i 5 á 6 Aar. Der blev de saa boende Resten af deres Liv, Farbroder levede længst, blev nogle Aar over 70.

Efter adskillig Overvejelse blev det besluttet, at jeg skulde være Lærer; jeg i 16 á 17-Aars Alderen, saa med lysere Haab paa Lærergjerningen end paa det trælssomme Bondearbejde, med hvilket jeg trods min unge Alder havde indhøstet saa rigelig Erfaring, hvor meget aandeligt Arbejde, der skulde til for at naa det nu valgte Maal, havde jeg intet Begreb om. Efter Høsten 1859 begyndte jeg at læse hos Lærer Nielsen i Ørum; han var en meget dygtig og meget begavet, ugift, ung Mand, kun 4 á 5 Aar ældre end jeg. Meningen var, at jeg skulde optages paa Ranum Seminarium næste Sommer; jeg hængte godt i, hvilket ogsaa kunde gøres nødigt, eftersom jeg begyndte paa aldeles bar Bund; jeg opholdt mig i Reglen den halve Tid hjemme, den anden halve Tid i Ørum; men da Sommeren kom, led jeg den største Skuffelse, jeg hidtil havde prøvet. Vi stolede paa, særlig efter Lærer Nielsens Overbevisning, at Tiden for Optagelseseksamenen sikkerlig blev bekjendtgjort i Viborg Stiftstidende, eftersom Ranum laa i Viborg Stift; men en skjønne Dag fik vi ad mundtlig Vej Besked om, at Eksamenen var afholdt, og der stod jeg med lang Næse og aaben Mund. En skriftlig Beklagelse til Seminariets Forstander Fabricius over den lidte Skuffelse førte kun til Svaret: "Se at opmuntre bemeldte N. C. Pedersen til at fortsætte med Læsningen til næste Sommer". Det gaar ofte i Livet saadant, at det, som i Øjeblikket volder Ærgrelse og Fortrød, siden viser sig at have gavnlige Følger, saaledes ogsaa for mig i dette Tilfælde. Jeg fik en Vinterlærerplads fra 1. Nobr. til 1. Maj i Tastum, kun et Par Mil fra Hald, cir. $\frac{3}{4}$ Mil sydøst fra Skive; i økonomisk Henseende gavnede den mig ikke, Lønnen forslog lige til Kost og Logis; men jeg erhvervede Øvelse i at undervise og samtale med Børn, hvilket utvivlsomt kom mig til Gode ved Dimission i "praktisk Færdighed", et Fag, der er saa svært for de unge Eksaminander. Jeg havde en Fordel til, som ogsaa betød noget: Jeg fik Kost og Logis, det vil sige, udenfor Skoletiden, stadigt Ophold hos en Familie, som nylig var flyttet til Byen, kommende fra Thorning Sogn, Blichers Egn; det var en temmelig stor Gaard, Manden, Rasmus Paarup, havde kjøbt den uden Penge og maatte forrente hele Kjøbesummen; Familien bestod af Forældre og 6 voksne Børn, 4 Sønner og 2 Døtre; naar undtages den ene Søn, som var komplet Idiot, var alle de øvrige Lemmer af Familien udmærket begavede, dygtige, arbejdsomme og oplyste, saa jeg neppe nogensinde senere har truffet sammen med en Bondefamilie saa opvakt og intelligent som den; under et halvt Aars Samvær med disse Mennesker delagtiggjordes jeg vel nok i deres fremskredne Kul-

tur. Men min bestemmelse efter Fabricius's Tilskyndelse at fortsætte med Læsningen gik kun daarligt i Opfyldelse; Lejligheden var ikke dertil. Fra 1. Maj læste jeg atter hos Lærer Nielsen et Par Maaneder, indtil Optagelseseksaminen afholdtes, det var ved Midsommertid 1861; vi mødte en stor Flok Aspiranter, mer end dobbelt saa mange, som kunde optages. Ved to Aars Forberedelse var jeg ikke kommen højere i Visdommen, end at jeg sammen med flere andre kun blev optaget "paa Prøve", det vil sige, vi Prøvemennesker maatte underkaste os en Eksamen til Jul; den bestod vi for Resten allesammen og fik saa derefter vore Navne indskrevne i Seminariets Aarbøger.

Min Afrejse til Ranum foregik under Livsfare. Fader havde hystret en Lystsejler i Nabobyen Lundø til at besøge mig til Bjørns-holm, Lørdag var bestemt dertil; men det stormede, Søndag var sidste Dag før Mødetiden; tidlig Morgen var Vejret medgjørligt, og vi lettede Anker; men neppe havde vi sejlet en Timestid og var kommen igjennem Hvalpsund, førend Stormen var der igjen, en vesten Orkan, altsaa Sidevind. Fjorden der, med Himmerland paa den ene Side, Salling, Fur og Mors paa den anden, er bred og dyb nok til, at der kan rejses hushøje Bølger; vort Fartøj var en liden Baad, som Stormbygerne nu og da kastede næsten helt paa Siden; man kunde kjøbt mit Liv for en billig Penge; men Manden, Skipperen, forstod fuldkomment sine Ting, en forkert Manøvre, et Fejlgreb i Sejlsnøre og Ror, og vi havde ligget der. Kaptajnen paa en fuldrigget Fregat vilde øjeblikkelig paa en saadan Nødde-skal være gaaet "nedenom og hjem". Vi valgte at naa Land snarest muligt, vort Landingssted blev Risgaard, en lille By eller et Fiskerleje, hvor jeg lejede en Mand til at kjøre mig med Flyt-tegods til Ranum; vi naaede dertil tidlig paa Eftermiddagen, for Sejladsen i Stormen var jo foregaaet ret hurtigt. Aldrig saa snart var jeg indtraadt i det Logis, jeg i Forvejen havde sikret mig, før der udbrød Ildløs i Byen, ikke langt borte. I Mangel af et ordnet Brandvæsen optraadte selve Seminarieforstanderen som Kommandør over det tililende Mandskab, som alligevel i den vedvarende Blæst intet udrettede, Bygningen nedbrændte totalt. Jeg havde rigtignok holdt mit Indtog i Seminariebyen under Elementernes Rasen, hvem kunde vide, om det var et godt eller daarligt Varsel.

Næste Dag begyndte det ny Skoleaar, vi blev 28 i første Klasse. I Aaret 1849 flyttedes Seminariet fra Snedsted til det mere centralt beliggende Ranum, Bygningen var altsaa temmelig ny, og for os Bønderkarle, der kun kjendte de tarvelige Almueskoler paa Landet, tog den sig helt imponerende ud; den var en énetages teglhængt Bygning med Loftsværelser, paa Midten Gangdøren, hvorover stod med Metalbogstaver "Kongeligt Seminarium"; fornedet var den delt i 6 Rum foruden Plads til Loftstrappen, i Midten en rummelig Gang og lige over for Bibliothek, der tillige var Lærerværelse, til venstre for disse to Rum to Klasseværelser og til højre et Klasseværelse og Orgelstuen, som den kaldtes. Paa Loftet et Kvistværelse, hvori naturhistorisk Samling og physiske Apparater havde faaet Plads, endvidere fandtes fire aflange Værel-

ser, to i hver Gavlen, oprindelig Boliger for to Lærere, siden fri Logier for otte fattige Elever. En fri aaben Plads, begrænset af Præstegaarden, Seminariet, Gymnastikhus og en Landevej tog sig smukt ud; et Anlæg manglede (er kommen siden), men erstattedes ved, at Eleverne havde fri Adgang til Præstegaardens Have. Seminariets Lærere: Historikeren Fabricius var, som nævnt, Forstander og naturligvis Historielærer, tillige Sognepræst for Bjørnsholm og Malle Menigheder; han har skrevet "Lærebog i Danmarks, Norges og Sverrigs Historie" og sin store "Illustreret Danmarkshistorie for Folket"; han var en overordentlig kundskabsrig Mand, udrettede alligevel intet eller ubetydeligt som Lærer, da han sjælden mødte i Klassen før i Slutningen af sin Time, var vist ogsaa upraktisk som Forstander; han søgte efter Opfordring eller Ordre derfra og kom som Præst til Drejø ved Fyen, underligt at begrave sine Kundskaber der! De øvrige var alle dygtige og pligttopfyldende, Kand. theol. Wulf var Lærer i Religion og Dansk, Kand. polyt. Jensen i Matematik, Fysik, Naturhistorie, Botanik og Tegning, Seminarist Petersen i Skjønkrivning, Regning, Geografi og Pædagogik, Hansen i Sang og Musik, Sergeant Nielsen fra 1. Infant.-Bataill. i Gymnastik. Fabricius, Jensen og Hansen var den Gang gamle Pebersvende, giftede sig siden alle tre. Petersen var mest afholdt af Eleverne, et klogt Hoved, i mange Tilfælde en god Raadgiver, ogsaa for Egnens Befolkning, Hansen (hi hi hi!) besad ualmindelig Dygtighed i sit Fag, særlig i Violinmusik, men var en sølle Pedant, uden Almenoplysning, Gjenstand for Elevernes Grin og Haan, en tarvelig Representant i Lærerpersonalet.

De første Elever, som frekventerede Ranum Sem. havde haft det daarligt nok med Hensyn til Kost og Logis, Vadsk og Rengjøring hos den temmelig ukultiverede Befolkning, som uforberedt skulde modtage en saa fin Indkvartering; Stadsestuen blev som oftest omlavet til to Seminarist-Værelser, man indrettede et Kammer i et Udhus, eller opførte ny Bygninger med Lejligheder: i min Tid var indvandret fremmede, som drev Forretning med Pensionat, Vadskeri, Udleje af Værelser, Bageri, endogsaa en Smugkro, som siden er bleven rigtig Kro, manglede ikke. Vi var med faa Undtagelser 2 om et Værelse og sov 2 i samme Seng, derved slap vi med den halve Udgift til Husleje, Ildebrændsel, Belysning og Rengjøring. Vi spiste i Reglen hos Husværten, og den almindeligste aarlige Pris for en Mand for hele Opholdet var omkring ved 120 Rgd = 240 Kr.; vi holdt vor egen Belysning og pudsede selv vort Fodtøj; vi brugte til Belysning Raolie i de dertil egnede Lamper, som lyste omtrent lige saa godt som Petroleum, der for Resten snart efter kom i Brug. Med Takst 120 Rgd om Aaret var det en Forudsætning, at vi rejste bort i Sommer- og Juleferien. Om vort daglige Studium paa Sem. og hjemme er der ikke noget at fortælle; de fleste af os arbejdede flittigt; vi var ikke saa forlystelses- og nydelsessyge som Nutidens Ungdom. Vi havde dog tre Fester om Aaret: Kongens Fødselsdag (Frederik 7) 6. Oktb. var den største og skønneste; Bal hele Natten, Forstanderen

og en fire á fem af de mest civilicerede Elever udgjorde Festkomiteen; unge Damer af Omegnens Honoratiores blev inviterede - den Invitation lod de sig vist ikke tilsige to Gange - vi dansede i Gymnastikhuset; Seminariets Værelser, der var ryddede for Borde og Bænke, anvendtes til Spisesale og anden selskabelig Underholdning; vi havde Løgstørs dygtigste Musik og dygtigste Restauratør. Varm Spise ud ad Aftenen med Snapse og Vin og Bordtaler, siden Punch ledsaget af Fædrelandssange og mere Tale. Alle Seminariets Lærere deltog, derimod ikke alle Elever; de Elever, som deltog, betalte for sig selv, for Damerne og af Opmærksomhed mod Lærerne ogsaa for dem, saa det blev en dyr Omgang. Dagen efter havde vi fri, da Lærebøgerne var alt for prosaiske lige oven paa alle skønne Minder fra Natten. Jeg var med til disse Kongens Fødselsdagsfester alle tre Aar, ikke saa meget for Kongens Skyld, som af Danselyst, og fordi jeg erkjendte min Trang til at faa mit Bondevæsen, om muligt, noget afslebet i Omgang med dannede Mennesker. Skjønt vi trakterede Damerne med alle de gode Spise- og Drikkevarer, lod de næppe være med at more sig over vore mer eller mindre kejtede Manerer. Enkelte Forlovelser blev desuagtet indgaaet i Ranum paa Frederik den Syvendes Fødselsdag, det var lige saa lidt som Dansen af Hensyn til Kongen; den smukke, nedringede Dame gav sin Haand og sit Hjerte til den vordende Lærer trods hans primitive Dannelsesstandpunkt.

Disse Sjette-Oktober, ét Aar i Fastelavn, maaske ved en "Le-gestue" hjemme i Juleferien var de eneste Tider i Løbet af tre Aar, at vi unge Mennesker fik vor større eller mindre Danselyst tilfredsstillet. Man sammenligne vor Nøjsomhed i dette Stykke med de Fordringer, der stilles af Nutidens Ungdom, for hvem Bal en Gang om Ugen Aaret rundt neppe er nok! Dette nævnte Fastelavnsbal var nær blevet skjæbnesvangert for alle Deltagerne. Vi Seminarister havde i Almindelighed ikke mindste selskabelig Omgang med Egnens Folk; alligevel lagde vi denne Gang Beslag paa dens unge Piger, som taknemmelige tog mod Indbydelsen. Det var i Krinolinernes Tid, og disse Apparater havde nu ogsaa holdt deres Indtog i Landsbyerne; men til at begynde med hjalp Ungmøerne sig paa praktisk Maade med Tøndebaand, Spanskrørsbøjler, Kottøjrer o.a., blot deres Nederdele fik et stort Omfang. Under Dansen kom vore Skinneben stadig i ubehagelig Berøring med de interimistiske Krinoliner; men det skjæbnesvangre laa ikke deri, heller ikke i, at det var Bønderpiger i Stedet for de nedringede, men - Karlene; vi havde gjort Regning uden Vært; de mødte mandsstærke, skinsyge uden for Gymnastikhuset med Næserne klemt flade mod Vinduesruderne; vi havde forsøgt at gaa dem i Bedene, prøvet paa at berøve dem Førstefødselsretten - vi fremmede Snyltere! Og Pigerne, hvem skulle de sympatisere med, deres egne eller de fremmede, som venskabeligt havde inviteret dem? De havde aabenbaret os Karlens Jalousi og Angrebsplaner, som de vidste Besked om; og vi havde en Holger Danske (Johansen, blev Lærer i Bjerregrav ved Randers), stor, med Kæmpekræfter, heller ikke bange for at vove Trøjen, han og et Par modige Medhjælpere

havde ligefrem Kamplyst, Lyst til at værne om Stridens rødmossedebler; de havde forsynet sig med Slagvolter, som stod i en Krog nær Døren; flere Gange, naar Allarmen udenfor blev for stor, var de ude med Vaaben i Haand og drev Angriberne, hvoraf de fleste vistnok kun var store Drengene, paa Flugt; jeg er vis paa, at havde én vovet sig for nær ind paa Livet af Johansen, saa havde han slaaet et Slag, der var blevet skjæbningsvangert baade for ham selv og den trufne. Jo, Johansen var Vendelbo, og han var ikke vanslægtet fra Fædrene. Omsider fortrak Karlene, og den første puniske Krig var endt. Jeg var passiv i Kampen, men ikke i Dansen, som fra nu af traadtes med Ungdommens Liv og Lyst; jeg mindes, at Ranum Piger dansede lige saa godt, om ikke bedre, som Ranum Seminarister. Med Udeladelse af deres Krinoliner havde de taget sig bedre ud baade under Dansen og paa Bænkerne; stakkels Kvinder, som altid er afhængige af Modens lunefulde Fordringer!

De andre Aar i Fastelavn slog vi "Kat af Tønden" eller morede os med anden Sport; indendørs var Kortenspil, især Skakspil, yndede Vinterfornøjelser. Mortensaften blev Seminaristerne trakterede med Gaasesteg over hele Linien, og vi saa med Glæde Pigerne afhente de stegte Gjæs hos vor tyske Bager, som tjenstvillig havde overtaget en Gjærning, som ikke enhver Husmoder eller ethvert Kjøkken kunde præstere; ovenpaa Gaasegildet Kaffe med Kage, siden Punch, dog tør jeg ikke paastaa, at sidste Del af Traktementet blev serveret i alle Kvarterer. Afholdsforeninger var her i Landet ikke startet den Gang; men til daglig var vi desuagtet total afholdne; hvorfor skulde heller unge læsende Mennesker nyde Spiritus til daglig! vi nød den heller ikke ved private Selskabeligheder, da var det altid Chocolate, f. Eks. ved Fødselsdagsgilder.

Paa Ferierejser afbenyttede Eleverne sædvanligst Apostlenes Heste, Folk var den Gang ikke bange for at gaa et langt Stykke, Cykler kjendtes ikke, og offentlig Befordring eksisterede kun paa faa Ruter. Afstanden mellem mit Hjem og Ranum var omtrent $4\frac{1}{2}$ Mil, den Spadseretur var jeg ikke forskrækket for, hvad Længden angik, snarere fordi hele Strækningen langs Fjorden var daarlige Marker, Heder, tyndt befolket. Midtvejs laa Stistrup Mølle med den elskværdige, gjæstfrie Madam Skou af den bekjendte Kjeldsenske Slægt, der skulde vi altid ind, og hvad enten man var alene eller vi var flere i Følge, beværtede hun os uden mindste Vederlag med Mad og Drikke og glædede sig, gammel som hun var, over vor ungdommelige Underholdning, medens hendes Mand, hvad jeg siden har hørt, fjærnedes sig, misundelig over det Gode vi nød. Paa alle mine Ferierejser var Hjarbækfjorden en Hindring; der maatte jeg jo færges over; det privilegerede Færgested var Virksund; en enkelt Gang, naar Fjorden om Vinteren var belagt med Is, som var utryk, maatte jeg derom ad; men saa blev Vejlængden rigtignok langt mere end $4\frac{1}{2}$ Mil; ellers foregik min Overfart i Reglen fra Lundø paa Hjemmetsiden til Kragbakken i Louns

paa Himmerlandssiden, der var Sejlladsen kortest. Jeg har staaet paa Kragbakken eller Kragbakkerne, den sydvestligste Spids af Himmerland, og nydt et vidt Udsyn over store Dele af dette og store Dele af Mors, Salling og Fjendsherred med de tilgrænsende Limfjordsarme og nærved høje Bakker og smukke Dale. I en af disse smukke Dale, langt vest for Louns, derfor nærmest Lundø, boede min sædvanlige Færgemand, Gaardmanden og Fiskeren Niels Krag; men hans Bolig var ikke smuk; de faldefærdige Huse og forrevne Straatage vidnede om Armod, og en ulidelig Stank inde og ude, især om Sommeren, af forraadnede Fiskeindvolde og meget andet vidnede om et græseligt Svineri; men Manden besørgede min Overfart og for en rimelig Betaling. I Sommerferien tog jeg ikke liden Del i det travle Høstarbejde med Mejning og Hjemkjørsel af Korn. Ved min Afrejse saa vel efter Sommer- som efter Juleferien modtog jeg en Pengeforsyning til at betale et halvt Aars Kost og Logis, Boghandlere- Skomager- og Skræderregninger og til løbende Udgifter. Ved Begyndelsen af mit andet Skoleaar ankom en Elev, Søren Laursen, fra Højslev, Nabosogn til Ørslevkloster. Da vore respektive Hjem laa saa nær hinanden, blev vi selvfølgelig Rejsekammerater i Ferierne i de følgende to Aar, ligesom vi ogsaa delte Logis i Fællesskab i Ranum. Han var et rart Menneske, en trofast og paalidelig Ven, men døde i en temmelig ung Alder som Lærer og Kirkesanger i Hem ved Skive.

Ved Slutningen af det andet Aar tog vi Afgangseksamen i Historie, Geografi, Mathematik, Naturhistorie (Dyreriget) og Botanik, det var jo Lettelse, men ny Fag kom til: Kirkehistorie, Litteraturhistorie, Pædagogik og praktisk Øvelse i Byens Almueskole. Mit tredje Aar var Krigsaaret; kun en Elev stod for Tur og blev indkaldt tilligemed Gymnastiklæreren, Sergeant Nielsen (Lærer Petersen overtog saa Gymnastikundervisningen). Krigen forulæmpede os ikke, vi læste uforstyrret af den; en Afdeling Preusere laa i længere Tid i Løgstør og Omegn, og en Trop Kyrasserer lod sig ofte til Syne i vore Gader og underholdt sig gjerne og længe med Bager Hertel, hvorfor han blev mistænkt for Spioneri. Vor sønderjydske Elev Martin Jepsen (siden ufordelagtig bekjendt som Lærer i Storarden) lagde sit pæredanske Sindelag for Dagen ved at knalde hans Butiksrunder; men Jepsen fik en alvorlig Irettesættelse af Forstanderen i Klassens Paahør. Fjenderne, som laa spredte over Landet, forulæmpede aldrig den civile Befolkning; de Mishandlinger og Grusomheder, som tyske Soldater tillod sig i Verdenskrigen 50 Aar derefter, danner en skjærende Modsætning dertil; hvad hjælper saa Tysklands høje Stade i Oplysning og Kultur?

Der havde meldt sig 5 Privatister, som ønskede at opnaa Eksamen sammen med os; den skriftlige Del foregik i 3 Dage i Maj. Tidligere havde Seminariernes Regnelærere selv forfattet Dimissions-Regneopgaverne; dette var naturligvis for stor Frihed; for det første blev Fordringen i Regning ikke den samme ved alle Seminarier, for det andet var der Mulighed for, at Regnelæreren

kunde begunstige sine Elever og samtidig højne sig selv i Anseelse som Regnelærer. Aaret før min Dimission, altsaa 1863, kom Op-gaverne forfattet af Docent Fjord, for første Gang i forseglede Pakker fra Ministeriet; saaledes kom jo ogsaa Stil- og Tegneop-gaverne. Jeg husker godt den frygt og Spænding, hvormed dette Aars Dimittenter imødegik Situationen. Ad Aare skulde jo ogsaa jeg sammen med min Klasse i Lav med Herr. Fjords Produkter; men i Løbet af et Aar maatte vel Frygten noget miste sin Brod. Jo, jeg vandt en stor Sukces, for saa underligt gik det til, at jeg af 33 Dimittenter var den eneste, som havde alle 3 Regneopgaver aldeles rigtige, dermed var ikke afgjort, at jeg var den alledygtigste Regner, vi var 6, som fik ug. Kun de, der har bestaaet en Eksamen, kjender Spændingen, Ængstelsen og Forstyrrelsen i Befindendet, som den foraarsager, med et Ord: Eksamensfeberen. I 4 Dage d. 25. - 28. Juli tog vi den sidste og sværeste Del. Skjønt tiltraadt Seminariet med tarvelig Foruddannelse erholdt jeg dog første Karakter "Meget duelig", som det den Gang hed, hvortil fordredes 164 Points. Jeg naaede 172, manglende Karakter i Sang, og i Musik fik jeg kun et bedrøveligt 2-Tal (tg). Saa stor, som Pinagtigheden havde været under Eksamen, var ogsaa Glæden, da den var overstaaet; Dagen eller Dagene efter mødtes vi med Palmer i Hænderne, lykkelige ved Bevidstheden om, at den opslidelige Læsen og Eksamensterperi for bestandigt var lagt bagved os. I Haven, hvor vi havde tilbragt saa mange Fritimer, indbød Forstanderen til en lille Festlighed; der blev talt og sunget og sagt et hjerteligt Farvel til Lærerne og til hverandre indbyrdes, og da vi sang "Saa vil vi nu sige hverandre Farvel", saa stod der Taarer i de flestes Øjne. Snart efter drog vi alle bort, foreløbig til vore respektive Hjem.

Min Hjemrejse blev lige saa kompliceret, som Henrejsen havde været, den skulde nemlig ogsaa foregaa tilsøs. Fader havde efter Bestemmelsen hyret en Lundø Skipper til at hente mig og Kammeraten S. Laursen, der var færdig med Aarseksamen samme Tid, ved Bjørnsholm; men Skipperen kom ikke den bestemte Dag, vi ventede til næste Dag og én Dag til - forgjæves! Telefon kjendtes ikke, der var heller ikke anvendelig Telegraf, og jeg skulde denne Gang have alle mine Ejendele med. Jeg maatte saa bide i det sure Æble og leje en Vogn til at befordre os til Louns, henved 4 Mil; den Gang gjæstede vi ikke vor gamle Bekjendt, Niels Krag, Vejen var nærmest til selve Byen, hvortil vi kom ved Aftenstide. Fiskerne drager altid deres Aalegarn om Natten (Pulsvaad, Snurvaad); saa paatog et Baadelav, som regelmæssig var fire Mand, sig, førend de opsøgte deres Fiskeplads, at sejle os til den anden Side Fjorden, ikke til Lundø, men til Hald Strandbred, i hvilken Retning man dog mente, at Fjorden var en Mil bred. Det var flinke Mænd, som ikke forlangte ret meget for den Afstikker, de havde gjort; jeg tror, Folk den Gang gjennemgaaende var mere tjenstagtige og mindre pengegjerrige end nu om Stunder. Vi tilhyllede mine Klenodier med en rigelig Mængde Tang, og Søren Laursen lagde sin Vej om ad mit Hjem, omtrent en Fjerdingvej.

Efter de første Velkomsthilsener, Glæden over Gjensynet og Glæden over den lykkeligt overstaaede Eksamen, klargjordes saa Aarsagen til den paatænkte Befordringsmiddels fejlslagne Plan. Næste Dag hentede Fader og jeg mine Sager i Tangbunken, medens der gik Ilbud til Skipperen om, at min Flytning allerede var foregaaet. Søvn og Hvile var en sød Vederkvægelse oven paa den overstandne Eksamen og oven paa den sidste Tids forcerede Læsen; nogen Deltagelse i Gaardens Arbejde var nærmest en behagelig Adspredelse.

Efter halvanden Maanedes Forløb (15 Sptb. 1864) overtog jeg Pladsen som Vikar ved Hvidbjerg Skole, $1\frac{1}{4}$ Mil vest for Skive, medens den fast ansatte Lærer aftjente sin Værnepligt, hvilket varede til næste Aars Sommerferie, saa længe blev jeg der. Lønnen var 15 Rigsdaler (30 Kr.) maanedlig og frit Ophold hos Lærerkonen, det var en almindelig Vikarløn, og et stort Greb i Embedets Indtægter. Jeg skulde tillige forestaa Kirkesangen, og nu følte jeg, som jeg saa ofte under hele min Lærervirksomhed har følt, Mangel af Sangevne. Dog Præsten (Pastor Boeck i Brøndum) vilde Dagen før Gudstjenesten sende mig Salmenumrene, saa jeg ved Hjælp af Violinen kunde øve mig paa Melodierne og desuden støtte mig under Sangen i Kirken; saaledes kom jeg helt godt over den Vanskelighed.

Læreren (Mads Møller Nielsen) og Hustru levede et ulykkeligt Ægteskab; han var et stakkels halv forstyrret Individ, hvilket gav sig til Kjende i hans Opførsel mod Hustruen, ved hans Optræden i Skolen og ved hans Samkvem med Befolkningen; hun havde ogsaa sine Fejl og Ejendommeligheder; bedst var det for alle Parter, at han var borte. Madam Nielsen førte en sparsommelig Husholdning, hvilket hun af Hensyn til Embedets Indtægter ogsaa var nødt til; først havde hun en Søster til Medhjælp, siden en Tjenestepige. Der var ogsaa knap med Ildebrændsel, hvorfor hun foruden Skolestuen kun opvarmede et Værelse, der tjente hende og Pigen til Soveværelse, Spiseværelse og Dagligstue. Jeg indtog mine Maaltider Morgen, Middag og Aften for mig selv i en kold Stue, og jeg laa om Natten i et ganske lille, meget koldt Gjesteværelse. Hvor skulde jeg være i de lange Vinteraftener? Tilbringe dem i Madammens og Pigens temmelig beskedne Lejlighed fandt jeg uudholdelig, Underholdning, Samtale med dem ligesaa, og jeg nænnede ikke at fordre en Stue opvarmet af Hensyn til min Person. Det var tilvisse i det hele et trist og uhyggeligt Hjem; det daarlige Forhold mellem Ægtefællerne, begges uheldige Egen-skaber, var sagtens Aarsag deri. Jeg har aldrig, hverken før eller siden, levet i et saa kjedsommeligt Hus som dette.

Jeg tør sige, at jeg i ikke liden Grad vandt Hvidbjergernes Yndest, ung, livsglad og selskabelig anlagt, som jeg var, tillige ogsaa fordi jeg var deres Børns Lærer; de saa mig gjerne i deres Huse, og jeg benyttede mig deraf, saa det var kun undtagelsesvis, at jeg tilbragte en Aften i Skolen; hos Lærer Him-

melstrup i Brøndum kom jeg ogsaa ret ofte, heller ikke sjældent hos Pastor Boeck. Om Sallingboerne blev der sagt, at de var dygtige, driftige og virksomme Folk, og ved mit Kjendskab til dem fik jeg denne Mening bekræftet; Landmændene, i Besiddelse af disse gode Egenskaber og den frugtbare Jord, opnaaede saa ogsaa Velstand, Rigdom og - Selvbevidsthed, dette gav sig til Kjende i en ikke liden Luksus i Klædedragt, Møblement, Kjøretøjer og flotte Selskaber. I Skive, Centralen for Salling, Fjendsherred og Harsyssel, kunde man, naar en eller anden Begivenhed kaldte Landboerne til Byen, kjende Sallingboerne blandt andre skikkelige Mennesker paa de fine Klæder - ikke paa Sproget; thi de talte det vestjydske Maal saa bredt og plat som nogen. Husmændene og Tjenestefolkene anstrengte sig for at følge Trit med Gaardmændene, men kunde alligevel ikke, hvorfor der ogsaa fandtes et tydeligt Skjel mellem de to Klasser. Men hvilke Fejl, man lægger Sallingboerne til Last, saa var de dog brave, ærlige og aabenhjertige Folk, Husmændene og Daglejerne indbefattet; de interesserede sig for Oplysning; af Hensyn til deres Børn havde de Kjærlighed til Skolen, og dersom Læreren var dygtig i sin Gjering, blev han delagtig i denne Kjærlighed, som ikke blot blev en stille indvendig Glød, den gav sig ogsaa Udslag i ydre Kjærtegn: de gav rigelige Sulevarer til hans Kjøkken, et stort Pengeoffer i Kirken, indbød ham til deres Selskaber m.m.

Lærer Nielsen kom hjem, og jeg snørede min Randsel til Afrejse. Han fungerede fra den Tid kun et á to Aar, saa blev han afsat, og ikke uden Grund; stakkels Mand og stakkels Kone, beklagelsesværdige begge to! De gik hver til sin Side; jeg kjender ikke, om de blev lovformelig adskilte; de havde kun haft ét Barn, som var død; hun var ikke udsat for at lide Nød, da hun havde et godt Barndomshjem, som havde Evne og Villie til at modtage hende, desuden en Broder, som var Lærer i Ramsing ikke meget langt fra Hvidbjerg. Nielsen drog til Amerika, hvor saa mange baade dygtige og daarlige Mennesker er søgt til, men kom tilbage lige saa hjælpeløs, som han drog bort; var en Tid Kolportør med Indremissions Skrifter og endte paa Klim Fattiggaard, hans Barndomshjems Kommune, hvor han var forsørgelsesberettiget.

Heldigt for mig, at jeg havde et godt Hjem, dertil drog jeg og havde nu fra Sommerferiens Begyndelse til et Stykke hen i Januar en lang og kjedelig Afbrydelse i min Lærervirksomhed. Det var paa den Tid meget svært at faa Plads, efterdi en Mængde sønderjydske Lærere, ved Slesvigs Afstaaelse til Tyskland, strømmede herind og blev af Nationalfølelse begunstiget paa de hjemlige Læreres Bekostning. Foruden den ved Lærerkrafternes Overflødig-
hed foraarsagede Hindring i at faa Plads, havde jeg endnu en Kalamitet, jeg skulde fremstille mig paa Sessionen det følgende Efteraar; paa det Sted var der ingen, som traadte mig i Vejen. Jeg slog mig saa foreløbig til Ro, Søgen Embeder nyttede kun lidt, der var Hunde nok til at gnave hvert Ben, der fandtes. Jeg havde det ogsaa rigtig godt, og jeg kan tilføje, at det omtrent-

lige halve Aars Ophold var den behageligste og skjønneste Tid, jeg nogensinde har tilbragt i mit Barndomshjem, at sige naar Opholdet var saa langvarigt; saa gjerrig var Fader ikke mere, at han forlangte, jeg ved Arbejde skulde gjøre Fyldest for Mad og Drikke; Fader, Farbroder Jens og Broder Mathias, 18 Aar gl., var tilstrækkelig mandlig Arbejdskraft; dog i Høstens Travlhed skammede jeg mig over at være ledig Tilskuer, det var mig nærmest en Glæde og Adspredelse at deltage, nu jeg havde naaet den voksne Alder, idet jeg mindedes mit Slid, den Gang jeg som Barn og halvvoksen manglede Kræfter. Jo, jeg tog ogsaa fat andre Tider, naar et større Arbejde forelaa. Om Efteraaret pløjede jeg i lang Tid hver Dag, for den Gjerning, havde jeg altid haft Lyst til, fandt ogsaa Trøst i den Tanke, at kunde jeg ikke erholde et tilfredsstillende Lærerembede, vilde jeg være Landmand "vende tilbage til Jorden igjen, hvoraf jeg var taget". Jeg gik meget i By, besøgte Slægt og Venner, kom hyppig i Præstegaarden, hjembudt af den ny Præst Broager, Pastor Schiødtes Afløser, en daarlig Præst, men et elskværdigt Menneske, en tynd Splejs, sparsommelig, husholderisk, i et og alt en Modsætning til den ødsle, forædte og fordrukne Schiødte.

Paa Sessionen i Skive blev jeg uden Betænkning fundet værdig til at deltage i Fædrelandets Forsvar som Infanterist, Mødetid til Uddannelse i denne hæderlige Bedrift en Gang henad Foraaret. I Januar blev Skals Lærerembede ledigt ved Dødsfald, og jeg blev ved personlig Henvendelse hos de stedlige Autoriteter antaget som Vikar i Vakancetiden. Med Hensyn til Kirkesangen slap jeg over det døde Punkt ved Pastor Boecks Erklæring: "Han har ret tilfredsstillende forestaaet Kirkesangen her". Jeg tog altsaa Afsked i Hjemmet, det blev mit sidste længerevarige Ophold der, under hvilket jeg dog var gammel nok til at forstaa og paaskjønne, hvor velsignet det er, at et godt Hjem staar aabent for en forloren Søn, naar alle andre Sunde er lukkede; fra nu af blev jeg ikke mere ledig paa Torvet, heldigvis, og mine Besøg hjemme blev herefter kun korte og lidt efter lidt tillige sjældne, overensstemmende med Skriftens Ord: "Manden skal forlade Fader og Moder og holde sig til sin Hustru", og hende fandt jeg snart efter i Skals.

Fader kjørte mig dertil, kun 2 Mil ad nærmeste Vej; men for tredie Gang i mit Liv voldte Vandet mig Rejsebesværlighed. For stærk Blæst til at vove Færgefarten med Kjøretøj over Virksund, valgte vi den meget længere Vej, sønden om Hjarbækfjord; stort Højvande, foraarsaget ved Vestenstormen, tvang os længere mod Syd, saa at Rejseruten nu blev mindst 4 Mil i Stedet for 2. Og ogsaa der blev min Lønning 15 Rgd. om Maaneden foruden Kost og Logis i Skals Kro. Paa den Tid saa man endnu op til saa lærde Folk som Præsten og Degnen med ikke liden Ærbødighed, og Befolkningen i Skals gjorde ingen Undtagelse. Nys afdøde Lærer Dahl var næsten bleven deres Afgud. Han kom dertil i 1857 udstyret med alle til Lærergjerningen ønskelige Egenskaber, hvorfor han

ogsaa førte Skolen til et usædvanligt højt Kundskabstrin; til Sang havde han vakt en Kjærlighed og Lyst, der var enestaaende, virket i Oplysningens Tjeneste paa flere Maader og ved sin Elskværdighed vundet almindelig Yndest. Dygtighed faar ofte i Verden en kort Virketid. Lærer Dahl døde efter 9 Aars Forløb, og hele Sognets Folk sørgede oprigtigt over hans Død, at den var fremkaldt ved et Ulykkestilfælde gjorde Sorgen større. Det var ikke let, ung som jeg var, at blive en saa udmærket Lærers Efterfølger; men jeg klarede alligevel Situationen helt godt i den cir. 3 Maaneders Vakancetid, og jeg tør godt sige, at jeg vandt almindelig Agtelse og Venskab hos ældre og yngre. Der var megen Selskabelighed, nu i Vintertiden, Mænd og Karle tog sig somme Tider nogle gode Bægere i Kroen, ogsaa i private Huse; Ungdommen holdt meget af Dans; i dette Stykke kunde jeg heldigvis staa Maal med den, vandt endogsaa en Slags Berømmelse ved, at jeg ("Degnen") ikke var for fornem til at valse med i Dansesalene.

Skals var Anneks til Laastrup, hvor Præsten boede, Pastor Wahl var af den gode gamle Slags, der opfyldte sin Pligt, der ud over intet; han sad lunt inden Døre, drev selv sin Præstegaard, var ret dygtig Landmand, daarlig Præst; sine Prædikener oplæste han Ord til andet af et Papir, sine Lejlighedstaler ved Bryllupper, Begravelser og Skriftemaal ligesaa, at han selv var Forfatter af Manuskripterne var ikke nødvendigt. Han kjørte oftere til Viborg i lukket Vogn, holdt saa an udenfor Skolen, hvor Vægen førte forbi; i Følge sin Pligt, endnu mere i Følge sin Embedsværdighed maatte han inspicere Skolen; med fornem Nedlæghed: "Maa jeg saa be' om en Pen", Hestene skrabede i Gruset udenfor, Præsten skrabede sit Navn i Skolejournalen, Farvel! Børnene gjorde stramt Honnør ved at staa op, hvortil de var dresse-rede fra tidligere Inspektioner. Den "bitte Præst" (Drachmann) men Embedsaristokrat lige til Fingerspidserne! Lærer Poulsen i Thostrup, gift med Seminarieførstander Fabricius's Søster, blev kaldet til Embedet, under ham dalede Skolen ligesaa kjendelig, som den var vokset under Lærer Dahl. Jeg vikarierede derefter en ganske kort Tid i Thostrup, saa kom min Indkaldelsesordre at møde ved 6. Inf. Batt. i Viborg.

Aldrig har jeg været saa kjed af nogen Gjerning i Livet som af den, jeg nu tiltraadte. Paa den Tid kunde man endnu "stille for sig", det vil sige leje en Soldat, der fra 22-Aarsalderen havde tjent sine 8 Aar i Linien, til at møde i Stedet, Prisen var en 6 á 700 Rgd.; især da Udsigten til at faa Embede var daarlig, vilde jeg ikke af med den Sum. Vi Begyndere fik udleveret det allerdaarligste Tøj, luvslidt, lappet, knap nok Tid til Pasning, foreløbig kun Trøje á la Dreng, og det daarligste Lædertøj: Livgehæng, Tasker, Remme. Landets bedste Sønner var i et saadant Kostume brændemærket som Tugthusfangerne, der ogsaa saas paa Gaden. Gadedrengene gik bag efter os og raabte Rekrut! Rekrut! de Meniges Kvarterer var naturligvis ogsaa tarve-

lige. Viborg var nylig bleven Garnisonsby, derfor havde den ingen Kasernebygning, og dog laa der foruden sjette Batt. tillige ottende; at Byen uforberedt kunde skaffe Husrum til saa stort Mandskab, deri indbefattet standsmæssige Boliger for Officerer, større Lokaler til Lazareth, Tøjhus m.m. vidner om, at Bolignød paa den Tid ikke kjendtes.

Læremestre paa Rekrutskolen var Underofficerer, endda af de laveste Grader, Mænd uden Aandsdannelse, derfor stadig grov, raa Tiltale ledsaget af Eder; først forberedende Øvelser: alle tænkelige Bevægelser med Legem og Lemmer, Vridning, Bøjning, Gang, Løb, Hoppen, Springning osv., altsammen af Helbredshensyn sundt, altsammen kjedeligt, for klodsede og tungnemme Karle besværligt. Værdige til at bære Gevær lød saa Kommandoen: Gevær ved Fod! Gevær paa Skulder! Gevær i Hvil! Presenter Gevær! Fæld Gevær! tusinde og atter tusinde Gange transportere Bøssen fra den ene Stilling i den anden, indtil alle Sinkerne kom med, og indtil alle Grebene blev udført tilstrækkelig smukt og i samme Øjeblik af hele Troppen. Kan nogen tænke sig en mere aandsfortærende Idræt og en mere unyttig Anvendelse af Tiden! i Krigen skjænker man ikke de møjsommeligt indøvede Kunster en eneste Tanke. Skive-skydning var de fleste interesserede i, Marschøvelser ad Landevejene og Felttjeneste, Legen Krig, ude mellem Lyngbakkerne maatte henregnes til fagmæssig Dannelse.

Ved Novemberstid Hjempermittering for en stor Del af Mandskabet ved Lodtrækning, samtidig Bekjendtgjørelse: en - og kun én - Mand af Batt. antages som Intendentur-Assistent, meld sig, hvem der ønsker! Betingelserne var: ligge et halvt Aar til Oplæring i Regnskab og Bogføring, fri for at deltage i de aarlige Manøvrer, kun Indkaldelse i tilfælde af Krig, og da tjenestegjørende ved Intendanturen, Lønning og Rang som Korporal. Jeg meldte mig sammen med flere. Ved en Slags Eksamen (Regneopgaver og Stil) blev jeg den udvalgte. I den Vinter, som nu fulgte, levede jeg et sandt Driverliv. Intendanten, Foureren, Depotsergeanten (mine Læremestre) indsaa, at den Skrive- og Regnefærdighed jeg allerede sad inde med, var tilstrækkelig; det daglige Regnskab varede i Reglen kun en Timestid; kun ved hver Maanedes Slutning havde vi i en 2 á 3 Dage et stort Arbejde med Battaillonens samlede Maanedsregnskab, der indgaves til Ministeriet. I Krigstid kunde nok Dags- og Maanedsregnskabet mange Gange fordobles. Jeg læste i Bøger fra et Lejebibliothek, spillede Kort og Skak med Kammerater, udførte en Mission paa Amtssygehuset ved at besøge de syge, Bekjendtskab med én Patient førte til Bekjendtskab med andre, de glædede sig over mine Besøg, der var dem til Trøst og Opmuntring i deres ensformige, kummerfulde Tilværelse. Efter Reglementet skulde Værten yde os Lys og Varme; hvis han ikke leverede os det i Kvarteret, skulde vi tage til Takke med Ophold i hans Familie; dette Ophold kunde undertiden være mindre begærligt for begge Parter; jeg og Enkemadam Hillers levede dog tilsammen i god forstaaelse under Samværet. Menigmands Lønning

var 20 Skilling om Dagen (24 Sk. = 50 Ør.) og 7½ Pund Rugbrød hver femte Dag, hvortil kom lidt Penge til "Undermondering" (Støvler og Undertøj). Brødet var tilstrækkeligt, Pengene derimod ikke; velhavende medlidende Karle understøttede de fattige, som sultede i bundløse Støvler. Jeg var sparsommelig og brugte dog i 11 Maaneder 30 Rgd. af min egen Lomme. Hver Soldat har bragt et stort Offer paa Fædrelandets Alter ved Spild af Tid og Penge. En Skandale at Staten lønnede saa daarligt!

Den første Maj (1867) vendte jeg tilbage til Fredens Gjærning, i Mangel af bedre en Huslærerplads hos Gaard- og Kroejer Fjelrad i Nybro Kro, cir. halvanden Mil vest for Viborg. Han gjaldt for en rig Mand, i alt Fald var han saa rig, at Børnene var for "gode" til at søge Almueskolen, Kvoles, hvortil de ogsaa havde en lang Vej; han optraadte som Knaldproprietær med en stor Mave, men stod i Oplysning og Dannelse ikke over Bønderne; han var en velbegavet, respektabel Mand, Hustruen en dum Gaas, kun egnet til at føde Børn, i hvilken Bedrift hun viste særdeles Dygtighed. Dagen efter min Permission tog jeg fat paa 4 unge Fjelrader, 2 kloge som Faderen, 2 daarligt begavede som Moderen. Jeg levede godt, intet Kniberi hverken paa Kost eller Løn, og jeg stod i et godt og venskabeligt Forhold til Familien, men ensomt var der; Gaarden, Kroen, laa ganske isoleret, langt til Naboer og nærmeste Byer, ingen Selskabelighed, kun faa Krogjæster, Søgningen var stærkt formindsket, siden Tværbanen Langaa-Struer anlagdes.

Jeg ved ikke, om nogen har elsket Huslærerstillingen, jeg elskede den ikke og var derfor glad, da jeg erholdt Konstitution ved det nyoprettede Embede i Almtoft; det var en Aflægger fra Kjellerup Skole, midtvejs mellem Viborg og Silkeborg; jeg tiltraadte Pladsen først i Oktober efter 5 Maaneders Ophold i Nybro Kro, hvoraf 1 Maaned udgjorde Sommerferien. Skoleforholdene var interemistiske; en Gaardmands Storstue var lejet og indrettet til Skolestue, indskrænket Legeplads, ingen Gymnastikapparater, ingen Bolig for Læreren, den skulde han selv skaffe, dog var ved Provstens Fordringer fastsat anordningsmæssig Lønning, 6 Td. Rug og 34 Td. Byg betalt efter Kapitelstakst + Skolepenge, 3 Mark (1 Kr.) af hvert Barn. Da Kapitelstaksten i disse Aaringer var ret høj, blev min Løn jævn god. Skolejord skulde købes, en Skole bygges, det varede over 2 Aar med at ordne disse Ting, saalænge blev jeg der. Jeg fik hele Tiden Kost og Logis, med egen Seng, hos Sadelmager Bruun, hvis Hustru var Lærer Sørensens Datter i Kjellerup. Befolkningen i den Egn, Almtoft indbefattet, kom jeg ikke til at synes saa godt om, som om Sallingboerne og Himmerboerne, Venlighed, Aabenhjertighed manglede her; et religiøst Parti, som kaldte sig de "hellige", og som havde bestaaet i en lang Aarrække, var især utilgængelige og ufordragelige; de havde til dels Tro og Meninger tilfælles med Indremissionen, men stod i Aandshovmod og pharisæisk Stolthed over denne. Jeg tilbragte saa meget af min Fritid i Kjellerup og navnlig hos Lærer Sørensen og Hustru; den Mad, de ydede mig, blev til Fordel for Svi-

gersønnen og Datteren; der var ogsaa flinke Familier i Almtoft, i hvis Huse jeg var velkommen, saa Adspredelser og Selskabelighed manglede jeg ikke.

Sognets Jordejendom var af god Kvalitet, ikke saa god som Salling Jord, heller ikke i saa god Kultur. Den Tid laa ikke langt tilbage, da Folk her betragtede Karten, Spinden og Strikning som deres vigtigste Gjerning, hvorved de skulde erhverve Livets Ophold, af den Grund blev Agerdyrkningen forsømt. Nu var den gamle Husflid stærkt paa Retur, men ingenlunde ophørt; hist og her, især hos Smaakaarsfolk, bevægede Rokkehjulet og Strikkepindene sig endnu med vanlig Fart; man forbavsedes over at se, med hvilken Hurtighed en Kvinde kunde levere en færdig Strømpe, Børn lærte tidlig at tage Del i Arbejdet. Det sidste Sommerhalvaar, jeg var Lærer i Almtoft, overtog jeg tillige Pladsen ved en privat Skole i Kjellerup, kun en 7 å 8 Børn. Om Formiddagen 6 Timer i Almtoft Skole, om Eftermiddagen 4 Timer ved den Private; det var et strengt Arbejde, men jeg udholdt det og havde saa i dette halve Aar en forholdsvis stor Indtægt. Da jeg flyttede fra Almtoft havde jeg sammensparet 500 Daler (1000 Kr). Unge Lærere i Nutiden! gaa hen og gjør ligesaa!

Endelig var Forhandlingerne angaaende Almtoft Lærerembede tilendebragte, anordningsmæssig Indtægt, Bygning, Jordlod, vær's god! Jeg havde med god Grund ventet at blive den lykkelige ved Besættelsen, saa kom en Mand i Vejen med en Slæde, det var Pastor Cold, Sognepræst til Levring og Hørup Menigheder; ved velvillige Gaver fik han anskaffet et Stueorgel til Sognets Kirke (Hørup) og den Bestemmelse vedtaget, at den Almtoft Lærer fremtidig skulde levere Musikken ved Gudstjenesterne dersteds. Jeg Stakkel, som hverken kunde synge eller spille, var dermed slaaet af Marken. Jeg havde i Løbet af 5 Aar, som nu var gaaet siden min Dismission, søgt adskjellige Steder og nedladt mig til polsk Tiggergang hos Pier og Poul - uden Held. Blandt de Embeder, jeg søgte, var ogsaa Hurup. Jeg husker endnu, at da jeg bad Pastor Cold om en anbefaling paa min Ansøgning om dette, svarede han: "den skal De faa, for den har De fortjent." Maaske var Drivfjeren til denne Udtalelse ikke alene hans gode Mening om min Lærerdugtighed, men ogsaa en følt Trang til at hjælpe mig til Embede andetsteds i Stedet for Almtoft, som han ved sin Orgelkjerlighed havde afskaaret mig fra at søge. Hvad han skrev fik jeg ikke at se; men skjønt jeg undlod at agitere personligt, fordi Hurup laa saa langt borte, og skjønt jeg søgte sammen med 32 andre, fik jeg dog Embedet. Det kan jeg takke nu afdøde Proprietær Jermiin til Haslevgaards Mølle for, den eneste Mand i Sogneraadet, som besad Oplysning og Dannelse, af den Grund tillige den eneste, som havde Forstand paa anbefalingers og Eksamenskarakters Værdi.

Jeg kom hertil sidst i November 1869. Befolkningen tog imod mig med stor Venlighed ogsaa med stor Forventning om, at jeg

kunde og vilde udrette noget som Lærer, hvortil der unægtelig i høj Grad trængtes. Afdøde Lærer Jensen havde vist næppe lagt megen Dygtighed for Dagen; nu havde Embedet staaet ledigt et Par Aar, medens man forhandlede om Oprettelse af et nyt Lærerembede for Tofte-Sandhusene. I den Tid var Undervisningen for den væsentligste Del nærmest blevet besørget af en Bondekarl, nej Bondedreng, fra Smidie, Lars Chr. Jensen, som manglede alle mulige Betingelser for at varetage den Gjerning; han efterlod sig i Skolejournalen de rædsomste Kragetæer, og Børnenes Skrivebøger burde været opbevaret som Kuriositeter. Hvorfor hjalp man sig med en saadan "Kig in der Welt" paa en Tid, da der var Overflødhed af eksaminerede Lærere!

Skolebygningen var ikke meget gammel eller meget daarlig, den afgav efter Datidens Fordringer en nogenlunde tilfredsstillende Beboelseslejlighed, og Udhuset var ganske nyt; men Skolestuen var uhyggelig, Murstensgulv med Mursten staaende paa Kant; et Brædegulv havde været billigere; men et saadant var naturligtvis for fint og upassende i en Skolestue; da Murstenene var af en blød beskaffenhed, havde Børnene dannet dybe Gangstier paa de stærkest befærdede Steder; de fleste Vinduer var saa gamle, at de smaa Ruder skinnede i alle Regnbuens Farver. Væggene var Bindingsværk, hvis Stolper og Løsholte traadte stærkt frem i Stuen, fordi disse var tykkere end Muren; et umalet Bjelkeloft; to brede, flade Borde, hvis Flader hver hvilede paa 6 Pæle, nedrammede i Jorden, i Tidens løb skubbete saaledes at Bordene hældede snart til den ene Side snart til den anden; paa den ydre Side af Bordene faststaaende Bænke, paa den anden Side af Bordene løse Bænke, som ret ofte væltede med Rabalder, en gammel Bilæggerovn sammenskruet med Jernbaand. Til dette Billede af en Skole svarede dens Forsyning med Undervisningsmidler, ingen Legeplads, ingen Gymnastikapparater. Hverken Skolekommission eller Sogneraad havde Forstaaelse af Skolens lave Kulturtrin, manglede tillige Offervillighed. Præsten og Provsten var lige glade, hvorledes Stillingen end var.

Den første Vinter var jeg alene i Skolen, fik fuld Kost i Hurup Kro hos den flinke Vært Jakob Vested og hans lige saa flinke Kone, logerede de fleste Nætter ogsaa der, altsammen for 2 Mark (66 $\frac{2}{3}$ Ør.) pr. Døgn; den 5. April samme Foraar holdt jeg Bryllup, og den 10. April flyttede Moder hertil. I otte Aar levede vi i den gamle Kasse, endogsaa helt lykkeligt, og jeg stræbte at højne Børnene i Skolen i Kundskab og Dannelse, saa vidt det lod sig gjøre under de beskikkede Vilkaar. Jeg lod det ikke mangle paa Klager over Skolens utilbørlige Tilstand; men Sogneraadets fornemste Egenskab var Sparsommelighed - en ny Skole! forfærdelige Tanke! Man lagde Brædegulv i Skolestuen, anbragte tidsvarende Skoleborde, pyntede ogsaa lidt paa Beboelseslejligheden, ny Vin paa gamle Læderflasker. Endelig indsaa Autoriteterne, at Hurup nogenlunde maatte holde Skridt med andre Egne i Landet, og en ny, anordningsmæssig Skole blev bygget i Sommeren

1877. For at opnaa mit stadig nærede Ønske maatte jeg yde Bidrag til Udgifterne ved uden Vederlag af Jordlodden at afstaa Bygge- og Haveplads, og ligeledes uden Vederlag afstaa Skolens gamle Have og Gaardsplads, der blev solgt sammen med Skolen, og nu ejes af Barber og Fisker Niels Peter Jensen, Laden blev flyttet til den ny Byggeplads. Med Fradrag af Salgssummen for den gamle Skole blev Kommunens samlede Udgift til det ny Byggeforetagende cir. 2800 Kr., al Kjørsel, endogsaa Tækkematerialet blev leveret in natura, og Haandværkerne fik deres Arbejde daarligt betalt, fordi de ved Licitationen bød Priserne ned for hinanden. Den ny Skole viste i sin Helhed tydelige Spor af Sogneraadets Sparsommelighed og Kniberi; men for os, som skulde tage Herligheden i Besiddelse, var det alligevel en stor og kjendelig Bedring.

I de første 19 Aar af min Lærervirksomhed i Hurup var jeg Ene-lærer, og med den store Børneflokk, der omsider voksede til meget over 100 Børn, var Gjærningen byrdefuld og blev endnu mere byrdefuld derved, at Opflytning efter Skoleplanen kun maatte foregaa om Efteraaret, hvorved den Klasse, som havde 4 Skoledage ugentlig bestandig var langt den talrigste, Børneantallet kulminerede, da jeg en Vinter havde 56 Børn i ældste Klasse og Sommeren derpaa 64 i yngste. Man lappede paa Undervisningen ligesom man tidligere havde lappet paa Bygningen ved, at min ældste, Carl, skulde bistaa mig i Skolen, første Aar for 80 Kr., næste Aar for 120 Kr.; derefter ansatte man en Kvinde, Lovise Hansen, hvem $\frac{1}{4}$ Aars Højskoleophold havde gjort mere tosset og indbildsk end hun var i Forvejen, til Lærerinde for en Snes af de yngste Skolebørn i et lejet Lokale. Hun udrettede mindre end intet, og Børnene fik Lov til at være saa uartige som de ønskede.

Præst og Provst bar over med Kniberiet, uagtet mine Forestillinger, tilsyneladende lige glade, om Børnene lærte lidt eller meget; dog alting faar en Ende, ogsaa Bededagen, og Skoledirektion (Provsten) tvang nu Sogneraadet til at tage Skeen i en anden Haand, og hvor meget det end krympede sig, blev Andenlærer-Embedet etableret 1888, naturligvis med Lønning og Bolig for en "ugift", som Loven af 1856 havde givet Anvisning paa. Den Masse smaa Embeder for ugifte, som man siden denne Lovs Ikrafttræden har oprettet hele Landet over, lod formode, at man vilde indføre Cølibat i Lærerstanden. 1888 kom jeg ind under normale Forholde, idet Andenlærerne overtog Halvdelen af Arbejdet. Der har været mange, fordi de skiftede ret hurtigt, indtil 1915 otte Lærere og tildels under Vakancer 5 ueksaminerede Lærerinder. Jeg og mit Hus levede i Fred og god Forstaaelse med dem allesammen med Undtagelse af den sidste, N. P. Fisker, en rød Socialist, hvis Natur det var at hade og misunde alle, der levede under bedre økonomiske Vilkaar end han selv.

Han var en mægtig Demagog, der ved Foredrag og Samtaler stræbte at vinde Proselyter for sine bolschevikkiske Lærdomme og vakte

derved i Befolkningen en hidtil ukjendt Splittelse, som desværre eksisterer fremdeles. Han søgte Embedet efter min Fratrædelse understøttet af sine Velynderes skriftlige Anmodning til de kaldende Myndigheder om, at han maatte blive den udvalgte. Mænd udenfor dette Parti forpurrede imidlertid Opfyldelsen af dette Lærer Fiskers og Velynderes Ønske, han fik ikke Embedet. Jeg fratraadte d. 1. Januar 1915. En Afskedsfest i Hurup Afholdshjem, hvortil jeg med Hustru og hjemmeværende Børn var indbudne, var skjøn, vilde endnu have været skjønnere, hvis ikke nævnte Splittelse i Befolkningen var indtraadt.

Om min 45 Aars Lærervirksomhed i Hurup er der ikke meget af Interesse at fortælle og lige saa lidt om mit Arbejde i Mark og Lade, Kreaturpasning, Brændekløvning m.m., lutter Ensformighed. Dog lidt om Aftenskole, som jeg Tid efter anden befattede mig med, jeg antager i det hele i en halv Snes Vintre. Vi Lærere følte, at vi burde gjøre noget, helst meget, til Oplysningens Fremme, og at vi burde gjøre det uden Vederlag, for ellers vilde ingen deltage i vor Undervisning - dumt nok, dette tjenstvillige Arbejde, for derved fik Folk den Mening, at de nærmest viste os en Tjeneste, en Naade med at møde i Aftenskolen. Jeg tog fat den første Vinter, Aftenskole var en ukjendt Fremtoning, mange Disciple; Petroleumslamper var ikke almindelig kjendte her paa Eggen, derfor daarlig Belysning ved hjælp af Tællepraase, som Karlene medbragte; ingen Vinduesgardiner, hvorved Skriftens Ord gik i Opfyldelse: "Lader Eders Lys skinne for Menneskene" (dem paa Gaden). Jeg tillagde Ildebrændsel, ogsaa uden Vederlag, da jeg ikke gad gjøre Kommunen begribeligt, at den efter Loven var pligtig at gjøre Udlægget.

Efter endt Kursus fandt et Par af de fremmeligste Karle det passende at skjænke mig en Gave, hvortil de indsamlede Bidrag hos Deltagerne; de kom med en Tobakspibe - en Drengepibe til 5 Mark (1 Kr. 66 $\frac{2}{3}$ Ør.), blev skyldigt trakteret med Kaffe, uagtet de bad om Undskyldning for, at Gaven blev ringere, end de havde ventet; Søren Sellegaard, vel kjendt som Maanedsdrukker, havde skjældt dem Huden fuld for deres meningsløse Foretagende, havde endda leveret 2 Sønner til Aftenskolen, begge fattige i Aanden. Siden forlangte jeg Betaling, 2 Kr. af hver Elev, til sidst 3 Kr. Det var et alt for ringe Vederlag for Aftenskolehold i 4 á 5 Maaneder med 2 Aftener om Ugen, hver Aften i 3 Timer; men det forstod Folk ikke, for dem havde kun legemligt Arbejde Værdi. Ligemeget, om der skulde betales eller ej, vilde Aftenskolen ikke gaa længer end én Vinter i Træk og knap saa længe, for naar Juleleselskaberne begyndte med Dans og Kortenspil, var det alvorligere Arbejde i Regning og Skrivning alt for kjedeligt, saa tynnedes Rækkerne paa Skolebænken. Et Foraar havde jeg tilladt Eleverne at danse ovenpaa Aftenskolens Møjsommelighed i Skolen, og det fandt de saa meget skjønt, næste Efteraar, de samledes med mig efter forudgaaet Indvarsling til et konstituerende Møde om en begyndende Aftenskole, nægtede jeg Dansen til Slut, fordi

jeg fandt, at den Fornøjelse var der Overflødighed af i Aarets Løb andre Steder; da tog en af de mundrappeste Ordet: "Naar vi skal betale 3 Kr. uden Dans, saa vil vi slet ikke", hvortil Fler-tallet sluttede sig. Jeg holdt ikke Aftenskole den Vinter og heller aldrig siden - træt og kjed af at kaste Perler for Svin. Der var ogsaa andre Momenter end Karlens Ulyst, der hæmmede Aftenskolen Trivsel: Bordene, hvortil faste Bænke var fæstede, passede til Børn, ikke til voksne; for at have den mest mulige Gavn af Hængelampenes Belysning var det nødvendigt at flytte Bordene samt Bænkene omkring saaledes, at de to og to kom til at vende Bagsiderne sammen, ved Slutning af Aftenen var det kun de pæneste Karle, der blev tilbage for at bringe dem paa Plads i-gjen, medens Resten skyndte sig bort for at undgaa dette Arbejde; mange havde en lang Vej at gaa, ofte i daarligt Vejr og i Mørke; Snefog var en gyldig Grund for de ulystne til at udeblive, alligevel skulde Brændsel, Belysning og Lærerens Arbejde ofres for de faa modige, som havde trodset Uvejret. De erfarne Lærere paa Landet har vist nok nu som Regel ophørt med at holde Aftenskole, fordi det er et utaknemligt og tarvelig lønnet Arbejde.

Præsterne. Min første Præst her paa Stedet var gamle Pastor Bech, et ægte Eksempel af den Tids Præster; de sad lunt inden Døre med rigeligt Tiende og Præstegaardsjorden bortforpagtet, vendte Bøtten med deres Prædikener hvert Nytaar, opfyldte deres Embedspligter efter Evner, der ud over intet; ejendommeligt for Bech var hans pengebegjerlige, upaalidelige og uldne Væsen, og at Graaden under fremsigelse af Prædikenen ofte overvældede ham, Krokodillegraad mente nogle, andre, at det var en Følge af Alderdom. Graaden smittede gamle Koner, saa de stemte i med adlydende Skriftens Ord: "Græd over eder selv og eders Børn". Selvfølgelig var han noget af en Aristokrat, Bureaukrat, der følte sig hævet et godt Stykke over Menigheden, hvori indbefattet Lærerne, Menigheden var til for at unde ham et Levebrød. Han var ellers en fredsommand. I Skolen gjorde han hverken Gavn eller Skade, og ligesaa gik det vel i Kirken.

En Bæk med rigeligt Vand efterfulgtes af en Lygte (Löchte) uden Lys, en Mand med en brav, redelig og retskaffen Tænkemaade og med god Villie til at fremme kristelig Oplysning og Tro i sin Menighed. Men han kjedede Kirkegængerne med lange, tørre Prædikener, og han betog Konfirmanderne al Lærelyst ved streng Fordring til Udenadslæring og indholdsløse Samtaler, som om han hængte Tøj til Tørring. Ordsproget "Man skal betale en god Spillemand for at spille og en daarlig for at holde op" gjorde sig let gjældende. Naar han ved Konfirmationen skulde overhøre Børnene i Religion og samtale med dem, gik han uhjælpelig i Staa; Pikken med en Fingerkno paa Panden fremkaldte kun tøvende en ny Impuls; forvirrede, meningsløse Spørgsmaal, Springen fra et Dogme over i et andet uden Sammenhæng gjorde hele Præstationen til et jammerligt Makværk, medens Tilhørerne undrende bemærkede: "Præsten er ikke stiv i sin Latin".

Uagtet han saa daarligt magtede sin egen Gjerning, viste han som Skolens Tilsynsmand ikke liden Myndighed, navnlig var det ham magtpaaliggende, at jeg nøjagtigt rettede mig efter Læseplanen, Timetabellen, hvilket jeg aldrig havde gjort. Tænk! - saa udspionerede han Konfirmanderne (ja, det gjorde han) om mit Forhold til Timetabellen og opdagede gennem dem, at jeg var en Lovovertræder, saa at sige: prostituerede mig over for mine Skolebørn - den Stymper! Vreden sad i mig, da Præsten og jeg tilfældig traf sammen hos den gamle, døende Hans Jørgen Anthonisen, begge komme i Sygebesøg. Medens vi drak Kaffe sammen med nogle af den syges Naboer i Stuen ved Siden af Sygeværelset, kunde han ikke dy sig, men bebrejdede mig min selvraadige Opførsel over for den i hans Øjne saa betydningsfulde Tabel. En formelig Irettesættelse paa dette Sted og i fleres Paahør! Saa tog jeg Bladet fra Munden og sagde: "Herr. Pastor! vil De mig noget af den Slags, saa bor jeg her vesten for, her ønsker jeg at sidde i Fred." Præsten blev flad, de andre gjorde store Øjne - hvilken Dristighed af Læreren! Præsten drog dog ikke til Felts mod mig for denne Udtalelse, kun nogle Naalestik ved Eksaminer f. Eks: "Hvorfor kan den Dreng ikke læse bedre? det Barn skriver alt for daarligt, af Bibelhistorie fortalt for lidt", Slag i Luften, som var lette nok at afparere, hidrørte nærmest fra hans Uforstand, Mangel paa sund Dømmekraft om Skolens Gjerning og ingen Hensyntagen til, at jeg var Enelærer med et Børneantal langt over, hvad Loven foreskrev.

Hans Optræden en Gang over for mig ved en Begravelse lignede snarere Chikaneri. Det var blevet Skik, at jeg overbragte Præsten Ligsynets og Skifterettens Attester; saa fandt han paa mod Sædvane at blive Staaende langt borte, og jeg, som havde begyndt Vandringen imod ham, kunde ikke andet end fortsætte. Naa, saaledes! tænkte jeg, altsaa en Ydmygelse, at jeg véd det! Det var sidste Gang, at jeg ved den Lejlighed paatog mig en Tjenerskikkelse; for Eftertiden leverede rette Vedkommende selv den Afdødes Rejsetilladelse i Præstens Hænder, og det var vel ikke vanskeligt for Præsten at udfinde Grunden til denne Forandring. Pastor Löchte var en Mand, der som saa mange andre var kommen paa en uret Hylde; han havde sine gode Sider, de før nævnte Egenskaber, og da han tillige var en Ordenens og Lovens Haandhæver, kunde han maaske gjort god Fyldest i en anden Branche f. Eks. i Handelens eller Bankverdenens Tjeneste, som juridisk Embedsmand o. lign. Den legemskraftige Mand døde tidlig, ramt af Apopleksi, efter en cir. otte Aars Virksomhed her; som Præst ønskede ingen ham en længere Levetid. Men nu flokkedes Folk, ung og gammel i overordentlig Mængde omkring hans Baare; stort Ligfølge har altid været et Særkjende for Egnen, og her - en Præsts Begravelse! særlig interessant at være med! Taler holdtes i Hjemmet og i Kirken af Omegnens Præster, som lovpriste den Afdødes Dyder. Kun den ene Gang samlede Pastor Löchte en stor Tilhørerkreds.

Hans Efterfølger Præst og Provst Høfler, den nu fungerende, er af en hel anden Støbning: en Mand med megen Lærdom, kundskabsrig paa mange Omraader, sætter desuden heller ikke sit Lys under en Skjeppe, en ypperlig Lejlighedstaler og Foredragsholder, snakkesalig saavel i Selskabssalen som paa Prædikestolen, taler hurtigt og flydende i velvalgte Ord og Vendinger. Der er ingen Fare for, han skal gaa i Staa, hvor han optræder som Taler eller Kateket, han kører snarere for hurtigt frem. Han er overordentlig flittig, læser meget, skriver endnu mere, endogsaa som Referent til Dagbladene. Som Provst for Hellum og Hindsted Herreder har han udført et stort Arbejde, særlig paa Skolevæsenets Omraade, kom derved ofte i Konflikt med adskjellige Sogneraad, fordi hans maaske for strenge Fordringer til Udgifter ikke stemmede overens med deres Syn paa Sagerne. Præsterne og Lærerne i Provstiet klager undertiden over, at han volder dem nødvendige Bryderier med nødvendige Skrivelser, Frugter af hans hurtigt flydende Pen. Men hvorom alting er, blev han ved sin 25-Aars Jubilæumsfest som Præst i Als Sogn i Aaret 1920 for sin Virksomhed og Dygtighed i forskellige Retninger af vedkommende høje Autoriteter udnævnt til "Ridder af Dannebrog". I anledning af samme Fest, medens Provstiets Præster, Venner og Bekjendte skjænkede ham værdifulde Præsenter, indsamlede Sognets Beboere en Pengesum paa 1500 Kr., som de overrakte deres fattige Sjælehyrde. Ja, for fattig er han. Økonomi i Husholdning er hans svage Side, og dette gjælder vist ikke mindre hans Hustru. Sine store Evner og store Arbejdsiver til Trods har han ikke vundet Beboernes Tillid eller Agtelse - langt fra; dette ligger i hans uheldige og egenyttige Opførsel over for dem. Ikke alene tog han en drøj Betaling for sine Taler ved Brylluper og Begravelser, men ogsaa for Udstedelse af visse Attester i Embedsmedfør uden at tage Hensyn til, om det var Folk, der paa en eller anden Maade havde vist ham værdifulde Tjenester.

Værre endnu var hans Prakkeri og Fedteri og er fremdeles. Han er bekjendt som den, der aldrig betaler, hvad han køber; han maa først kræves, i Reglen flere Gange; den Sælger, der undser sig for det, og det hænder, faar intet; paa Forretningsrejser i Sognet eller udenfor sender han mundtligt eller skriftligt Bud til den og den, mestendels en Lærer, sjældnere en Præst, at han ønsker at spise til Aften hos ham en opgiven Dag; mig har han hjemsøgt mange Gange med en saadan Anmodning til stor Bestyrrelse for Moder, der ikke saa sig i Stand til, til enhver Tid at dække et Bord pænt nok for Provsten, endog hun ikke sparede Ulejligheden. Ved Eksaminer stillede Provsten ligefrem Fordringer til Lærerens Gæstfrihed, og de øvrige Medlemmer i Skolekommissionen sympatiserede tilsyneladende med ham i denne Triumf. Ofte har han klappet mig paa Skulderen med det venskabelige: "og saa en bedre Middag Herr. Pedersen!" hvori tillige laa et Stæk af Overlegenhed, saa jeg tilsidst gav ham det vel fortjente Svar: "Herr. Provst! jeg vil sige Dem, at jeg i Anledning af Eksamen ikke skylder Skolekommissionen nogen "Middag" endsige en "bedre Middag".

En Lærer, der ved flere forskjellige Lejligheder havde kildret Provstens kræsne Gane med Mad og Vin, opnaede det pæne Skudsmaal af ham: "Lærer N. N. er som en Lærer bør være", og saa stod Skolen endda, bekjendt nok, paa et meget daarligt Stade. Et Sted var Lærerens Kone syg, saa undlod Provsten at holde Eksamen der i det Halvaar, fordi Læreren ikke kunde servere "en bedre Middag"; Skolekommissionens andre Medlemmer lader saa gjerne Provsten egenmægtig tage en saadan beslutning, lidet interesseret i Skolens Gjerning, meget i deres private. Eksamen er for Læreren ikke saa streng og alvorlig som for hans Hustru, der ved, hun skal aflægge Prøve i den ædle Kogekunst overfor en Gourmand som Provsten. Ved hans hyppige Visitatser rundt om i Provstiet gjør de samme Forhold sig gjældende som i hans hjemlige Sogn. Provstens virkelige gode Villie til at gjøre sine rige Evner frugtbringende i Oplysningens Tjeneste strander altid paa Befolkningens Modstand over for hans upraktiske, ukloge og egennyttige Fremgangsmaade, Landboernes Tankesæt kan han, Kjøbenhavneren, aldrig blive fortrolig med - desværre! Provsten ved vel sagtens Besked om, at Menighedslemmer i gamle Dage forærede lækre Sulevarer til Præstens Kjøkken, og han undlader ikke ved passende Lejlighed over for velhavende Koner at hentyde til noget saadant; men disse vil ikke forstaa halvkvæden Vise. At frembære den slags Ofre er et overlevet Stadium.

Ved Betragtning af, hvorledes en Nutids Præst attraar at brandskatte Folk, særlig Lærerne, fordi hans Vej ofte falder om ad dem, kan jeg ikke undlade at tænke paa, hvilken iøjnefaldende Forandring, der i min Levetid er foregaaet med Præsternes Optræden over for Menighederne; for et Par Menneskealdrer siden hed det: tre Skridt fra Livet for Lærere som for andre! ser I ikke hvem jeg er! og nu: Efterkommerne af den Slægt, som i hin Tid tog Hatten dybt af for Præster, er nu nærved at føle sig som de overlegne, og i samme Forhold, som Bøndernes Værdighed er steget, er Præsternes aftaget; disse har som Aarene gik bestandig rettet sig efter den Erfaring, de har gjort ved at stikke Fingeren i Jordbunden. Ligesaa er det gaaet Biskopperne. Laub og Svane i Viborg, hvilke Aristokrater paa deres Visitatser! ogsaa over for Præsterne; Høg over Høg! Gjæsterne ved "Bispemiddagen" i Præstegaarden i tre Afdelinger, Biskop, Præst, Lærer, Servering og Opvartning i Forhold til Rangklassen. Nu har Biskopperne saavel som Præsterne stukket Fingeren i Jorden og mærket Luftningen og ved den Øvelse blevet til venskabelige Mænd, der tillige optræder som Talere paa Foldetribuner, et forhen ukjendt Fænomen og uværdig for en Biskop.

O M B R E V E N E

I et brev til sønnen Thorvald skriver N. C. Pedersen som 91-årig med en håndskrift, der endnu er fast og sikker:

"Man skal vist lede længe, inden man finder et lignende Tilfælde som hos mig, hvor de voksne udeværende Børn efterhaanden med deres Ægtefæller og Børn i saa mange Aar kan vedblive at besøge deres Fædrenehjem."

At det også har været til stor glæde for ham og for hans kone, medens hun levede, udtrykker han gang på gang:

"Jeg har jo al Grund til at glæde mig over at se Eder og over at nyde Samværet med Eder, og - tænk! ogsaa glæde mig ved at opleve den stille Fred og Ro, der indtræder, naar I er rejst."

N. C. Pedersen var en ypperlig og flittig brevskriver. Mellem hjemmet i Hurup og børnene rundt om i landet er der gået en strøm af breve, der fortæller nyt fra egnen, og som giver et indtryk af det gode forhold og den stærke tilknytning, der var til hjemmet. I nogle af brevene er der tilføjelser af hans kone, hvori udtrykkes en dyb omsorg for børnene, især for de to svage børn, Metha og Alma.

Af de ca. 40 breve og kort, som vi er i besiddelse af, og som er skrevet i en næsten ubrudt periode på 40 år, gengives her et udvalg. Det er måske et spørgsmål, som vi har talt indgående om, hvor interessante disse mange breve kan være, især for den yngre generation, der ikke selv har kendt ret mange af de omtalte personer, et forhold, vi i øvrigt har søgt at bøde på ved at knytte oplysende kommentarer til de enkelte breve. På den anden side finder vi, at de giver et levende indblik i familiens hverdag med dens små og store begivenheder, glæder og sorger, børnene, der vokser op, uddanner sig, og stifter familie, Novos første spæde begyndelse, altsammen ting, der er med til at levendegøre de mange tørre oplysninger om aner og efterslægt.

En del gentagelser kan ikke undgås, men man kan her prøve at lægge mærke til dateringen, idet nogle af brevene er skrevet med flere års mellemrum, og det derfor er naturligt at gentage hans bemærkninger om helbredstilstand m.m. Den gammel-dags retskrivning er her, som i Levnetsbeskrivelsen, bibeholdt, ligeså tegnsætning. Enkelte rettelser er foretaget med nansom hånd, især benytter Karen Marie ikke megen tegnsætning, og visse udeladelser af trivielle eller denne bog uvedkommende begivenheder er markeret ved tankestreger.

BREVE FRA NIELS CHR. PEDERSEN OG HANS HUSTRU TIL BØRNENE

Det ældste brev, vi har bevaret, er fra 1898 og stilet til Marie. Hun læste til lærerinde i København og var blevet angrebet af tuberkulose. På dette tidspunkt begyndte Carl som postassistent, Harald var netop udlært i Bælum som maskinarbejder, og Møller havde været andenlærer i Hurup og var forlovet med Emilie.

Kjære Marie!

Hurup Skole 30 Marts 1898

Vi have i Dag modtaget baade Dit Brev og et Brevkort fra Frøken Hansen. Den Sygdom er jo en slem Forstyrrelse i Regningen, det kan ikke nægtes; men der er jo ikke andet at gjøre end at overgive den Sag til Guds vise Styrelse og Tro, at ogsaa Modgangen er til vort sande Gavn. Hul paa et Blodkar i Lungen har jo saa mange haft, og Helbredelsen har ofte været langvarig, vel især af Mangel paa Forsigtighed, men det kan ogsaa læges i forholdsvis kort Tid. Jeg anser det ikke for en Umulighed, at Du endnu kan komme til Eksamen 2. Maj; om ogsaa Du kommer til at mangle den nærmest forudgaaende Beredelse, saa gaar Du op paa Stumperne, og jeg har set Eksempel paa, at det er gaaet over Forventning; muligvis kunne og ville Eksaminatorerne læmpe sig lidt paa Grund af Elevens nylig overstandne Sygdom. Hvorom alting er, saa maa Du jo nu se at vinde Helbredelse, derfor ligge rolig, og ikke ærgre eller græmme Dig; der bliver vel en Udvej til at naa det Maal, Du har foresat Dig.

Karl forlod Terndrup saa tidlig, at han var hjemme en 2 á 3 Dage og derefter i Selskab med Harald paa Besøg i Skals og Hald; førstnævnte Sted havde de sat Emilie Stævne, hun var ogsaa sammen med dem i Skals en Dags Tid, hvorefter Chr. Worsøe kjørte hende hjem, medens K. og H. gjorde Besøg i Hørup Mølle hos Anders Giversen. Karl begynder sin Virksomhed i Dag i Fredericia. Det kan godt være, at Harald i en nær Fremtid kommer til Kjøbenhavn, der er lovet ham Arbejde derovre, men jeg tror ikke, han er enig med sig selv, om han vil derover eller blive i Bælum en Tid endnu. Møller kommer og tilbringer Paaskeferien hos os; han er fremdeles meget vel tilfreds i Skjørping, han mener ogsaa, at hans Helbred er bleven meget bedre siden han kom der.

Vi ere ellers allesammen raske og leve ved det gamle. Med Ønsket om snart at høre fra Dig igjen forbliver jeg Din hengivne Fader.

N. C. Pedersen

og Karen Marie skriver på bagsiden:

Kære Marie, vi ere allesammen meget bedrøvet over at du er bleven syg, og Du ved jo nok at jeg er altid slem til at tage

mig saa nær naar mine Børn feiler noget, men jeg har dog ogsaa lært og forstaa hvor jeg kan finde Trøst i Sorgen og jeg beder ogsaa hver Dag at vor Herre vil hjælpe os og staa os bi i Nøden, og jeg har den Troe det nok maa være til vor Gavn og jeg synes ogsaa at jeg kan forstaa af Dine Breve Du ogsaa kan bøje Dig under Guds Villie. Nu vil jeg slutte mit Brev for denne gang med ønske om at Du snart maa blive rask igjen fra din Moder Marie Pedersen.

- o -

På bagsiden af et brev fra Anna til søsteren Marie, dateret 29. februar 1899, udtrykker Karen Marie sin bekymring over Alma:

Kære Marie!

Du kan tro jeg gik og ventede i flere Dage efter Brev, Du kan jo nok tænke jeg gik med Uro i Sindet over Alma, det er ogsaa et stort Savn for mig at Alma er borte fra Hjemmet hun er jo i mine Tanker baade Nat og Dag og dog var det jo min Skyld at Alma kom til Kjøbenhavn, o Gud lad mig aldrig komme til at fortryde det, jeg har jo gjort det i den bedste Hensigt. Du vil nok lade mig vide om hun gjør nogen fremskridt. Du har jo været Syg, men det er vel ikke af nogen alvorlig Betydning, her hjemme har de næsten været syge alle sammen, men det gaar vel nok over, jeg venter naturligvis efter at høre fra eder med det første, hvad synes Alma om det naar der kommer Brev til hende, det vil jeg gjerne vide. Du vil nok læse Brevet for hende, Du maa nok helst lægge Brevet i en Convolut. Nu mange kjærlige Hilsener fra din Moder. Hils ogsaa Harald at nu kommer hans Tøi snart.

- o -

Den 29. oktober 1902 blev Harald gift med Ane Marie Nielsen, og i den anledning skriver Niels Chr. Pedersen:

Kjære Harald!

Hurup Skole d. 28. Oktbr, 1902

Herved bringer jeg min og Moders bedste Lykønskning til den forestaaende Begivenhed i Morgen. Du kan vel forstaa, at det ikke er med ublandet Glæde, vi tænke derpaa, eftersom Din Vej nu kom til at gaa i en hel anden Retning end vi havde tænkt, og fordi Du nu indtræder i Ægteskabet paa en saa brat og uventet Maade. Dog, vi have set mange Eksempler paa, at et Ægteskab er bleven indgaaet under de lyseste og skønneste Forhaabninger og endt i Daarlighed, og vi have ogsaa set Eksempler paa lige det modsatte. Da vi nu ikke kunne være til Stede ved Vielsen i Morgen, saa ville vi nedbede Guds Velsignelse over Dig og Din tilkommende Hustru, som altsaa fra nu af er vor Svigerdatter, at Lykke, Glæde og Tilfredshed nu hvile over Eders fælles Bo og over Eders hele Samliv. Vi ville be-

de Gud forunde Eder Styrke og Dygtighed til lidt efter lidt at grundlægge et Hjem, som ogsaa i økonomisk Henseende kan tilfredsstille Eders rimelige Ønsker.

I skulde set, hvor tarveligt Moder og jeg begyndte: Skolen var gammel og grim, Vinduer og Døre utætte, to gamle Stole og et gammelt Bord, et Sengested og en Slagbænk. Vi havde alligevel cir. 2000 Kr. i Sparekassen; men dem nænnede jeg ikke at bruge, Møblementet kom saa lidt efter lidt; der er dem, der vil sige, det er tarveligt nok endnu.

Jeg har ogsaa til Gode i Aar udlagte Penge hos forhenv. Kjbm. Christensen, Borgergade 7, for 37 Pund Kirsebær á 8 Ør. = Kr. 2,96 + en Kasse 0,35, altsaa Kr. 3,31, dem maa Du have hos ham og selv beholde.

Moder har travlt med at ordne og vadske Dit Tøj, som skal følge med Sengeklæderne. Jeg tænker det bliver sendt paa Lørdag med Dampskibet; hvis ikke, saa bliver det sendt én af de første Dage derefter.

Jeg skal hilse og lykønske fra Otto; Meta er selv i Færd med at skrive. Nok engang: Lykke og Velsignelse paa Eders Bryllupsdag fra

Din heng. Fader N. C. Pedersen.

- o -

I 1916 ligger Carl alvorligt syg af pernicios anæmi:

Kjære Marie!

Hurup 25/2 16

I Anledning af Dit Brev, modtaget i Dag, skal jeg ikke undlade at meddele, at vi i Gaar lod Meta rejse til Esbjerg for at være til Nytte og Trøst og saaledes bidrage til, at Agnes ved Siden af at bevare sine sjælelige Kræfter tillige kan bevare de legemlige.

Moder og jeg havde stor Lyst til at se og tale med Carl, naar vi tror det er paa det sidste med ham; men jeg kunde jo ikke deltage i Agnes's Gjerning, snarere forøge den, og Moder har Frost i Fødderne, saa hun maa blive hjemme og kjæle for dem, kan heller ikke bruge anstændigt Fodtøj. Hun er saa dygtig og frisk af Helbred, saa vi kan undvære Meta i lang Tid, om fornødent gøres. Da Meta altsaa er dernede, er det saa ikke rigtigst, at Du opsætter Din Esbjergrejse, indtil vi paany faar Efterretning derfra? Det er heller ikke givet, at Carls Død er saa nær forestaaende; man lægge Mærke til, han tror selv, han overvinder Angrebet denne Gang som tidligere; men man kan nok være klar over, at den Tid, han har tilbage, er ikke lang, kan neppe tælles i Aar. Hvorfor skal han dø saa ung, naar han efter mange Aars Trængsel og Kamp har naaet at stifte et godt og lykkeligt Hjem? Ingen kan svare paa Livets Gaader. Han har hele sit Liv, lige fra den Tid, han begyndte

at skjønne, været Godheden selv, som Du siger; han led hellere Uret end gjorde Uret, og jeg er vis paa, han ikke har plettet sit Minde ved en eneste slet eller uværdig Handling. Men med Hensyn til at naa en Plads i Samfundet viste Verden ham saa haard en Pande, nogen Grund var vel ogsaa den, han nænnede ikke at bruge Albuerne. "Kunde Du ved Guld og Sølv at love kjøbe Dig en nordisk Kvindes Tro". I dette Stykke sjakkede han ikke agterud. Jeg har forstaaet, at Agnes elskede ham med hele en Kvindes Kjærligheds varmeste Glød, en Kjærlighed, der har staaet sin Prøve ogsaa naar Uvejrsskyerne saa ofte lagde sig tunge og klamme paa deres Vej. Saa kan vi vel sige, at Carl i saa kort et Aaremaal har naaet en større Kjærligheds Lykke, baade kvalitativt og kvantitativt, end andre har naaet i et langt Liv. - Vi faar nok Brev fra Esbjerg i Morgen, Meta lovede at skrive snart; dersom, der er noget af Betydning, skal Du nok faa Meddelse derom fra

Din heng. Fader N. C. Pedersen

4 dage senere døde Carl, og det næste brev omhandler begravelsen og hjemrejsen fra Esbjerg:

Kjære Marie!

Hurup d. 13 Marts 1916

Hermed Fodtøjet tilbage med Tak for Laanet. - Hjemrejsen, som foregik fra Esbjerg Fredag Nat 12,18, var ikke ganske efter Ønske. Vi naaede Randers i god Behold, Moder i Kludesko - for sent! Toget var som sædvanligt forsinket, $1\frac{3}{4}$ Times Ophold paa "Hotel Hadsund", hvor vi spiste medbragt Mad, medens de halve Stole stod paa Hovedet ovenpaa den anden Halvdel, en Pige forsøgte at tænde i Kakkellovnen, vadskede Gulv og lavede Kåffe til os. Paa Randers-Hadsund St. uhyre snavset, ogsaa jeg kunde se det, i Toget ogsaa snavset, koldt i Begyndelsen, varmt til Slut. I Hadsund henved 4 Timers Ophold, først en kortere Tid hos Klaus-Niels, hvorfra vi telefonerede til Jeppe Frederiksen og Ane Nymark, siden paa Afholdshotellet, hvor der var hyggeligt og varmt. Jeppe havde en god Fodpose, derimod havde Telefonbuddet glemt at tilsige om Medbringelse af mere Rejsetøj, saa vi frøs med Anstand lige imod den meget kolde Nordøstvind, medens de smaa Heste trippede rask nok hen ad den frosne og ujævne Vej. Moder forsøgte ved min Hjælp at fæste et Baand over Ørerne, det var som Ræven under Harven. Hjemme straaede Dagligstuevarmen os i Møde, takket være Ane Nymark og Alma; sultne, som vi var, delikaterede vi os med Æg, Grisesylte og The, og dermed svandt al legemlig Nød; Alma og Hønsene, som Mine Knudsen havde passet, havde ikke savnet os. Om Natten sov vi begge uafbrudt i cir. 11 Timer, et To-døgns Søvn. Trods Rejsens Ærgrelser og Lidelser befandt vi os rigtig vel, Moder ogsaa; Fødderne ser bedre ud nu end i Esbjerg, vi faar dem nok helbredet, selv om det vil tage Tid, Frost er ikke let at faa Bugt med; men jeg vil sørge for, at hun skifter Fodtøj saa lidt som mulig, det udendørs Arbejde,

her skal gøres er kun en Bagatel, som Alma og jeg let kan besørge.

Det ser ud som, naar vi, Forældre og Børn (Søskende), skal samles i Flok, saa skal Mødestedet være paa Kirkegaarden, "her mødes alle Veje". Lad os dog ønske og haabe, det maa vare længe til, inden tunge Sorger atter giver Anledning til Sammentræf.

Efter Aftale bliver Meta i Esbjerg en Ugestid, gjør paa Hjemrejsen besøg hos Otto i Aarhus. Hilsen fra Moder, Alma og

Din heng. Fader N. C. Pedersen

Den 5. maj 1915 var familien samlede ved Haralds første kone, Ane Maries begravelse.

Fisker Jens og Ane Nymark var venner af huset og omtales i flere breve; Mine Knudsen blev senere Haralds anden kone.

- o -

Kjære Otto!

Hurup d. 12. Sptbr. 1919

Efter at vi i henved fire Uger har ventet paa Meddelelse fra Sindssygehospitalet, og efter at jeg i Løbet af den Tid har klaget vor Trang og bedt om Plads for Meta, indløb endelig Hospitalets, som det forekommer mig, temmelig bureaukratiske Svar: "I Anledning af Deres Andragende af 16. f. M. meddeles at Deres Datter (Navn) paa Grund af Pladsmangel ikke kan modtages her i Hospitalet." Underskrevet af konstitueret Overlæge Henry Lind. Du er altsaa løst fra Dit løfte angaaende Metas Ledsagelse. Mange Byer i Landet bygger Boliger for Husvilde; kunde der ikke for Staten, som ødsler med Penge i saa mange Retninger, være Grund til at følge dette Eksempel overfor de Sindssyge? Kjære Otto! Du, som boer saa nær Anstalten, kunde jo tage Anledning til paa Familiens Vegne at forespørge hos Forstanderen, om der for Meta, hvis hendes Sindssygdom vedvarer, ikke i Fremtiden er Mulighed for hendes Optagelse. En ny Ansøgning skal ledsages af nye Lægeerklæringer (Besvarelse af Anstaltens overmaade mange Spørgsmaal), og Lægehonoraret er dyrt; man kjedes ved gjentagende at søge forgjæves.

Vi har det trods Metas ynkelige Tilstand taalelig godt; hun er fremdeles rolig og laver ingen Molest af nogen Slags, hun gaar næsten regelmæssig Ture i nærmeste Omkreds, aflægger nu og da korte Besøg hos gamle Bekjendte, kommer ogsaa regelmæssig tilbage igjen; ingen af os kan udholde at ledsage hende, da hun ikke vil tale og helst være alene. Moder er kjed af at hun ofte præsenterer sig i en uheldig Paaklædning; men hun taaler ikke altid, at der gøres Indgreb i hendes Valg af Klædningsstykker, alle Naboer ved jo saa god Besked om hendes mentale Tilstand, at Undskyldning for hendes utidssvarende Dragt er paa Forhaand færdig. Hun har i lang Tid spist lidt,

enkelte Dage endogsaa meget lidt, saa det ser ud, som hun er legemlig syg; vist nok er hun træt, hun ligger om Natten cir. 14 Timer i Sengen og ganske rolig, sover vist ogsaa en passende Del af Tiden, tager de fleste Dage en Middagshvile foruden.

Ja, hele min Meddelelse drejer sig jo om Meta, og det er en Følge af, at vi stadig har hende i Tanken baade tidlig og sildig; om os selv har jeg kun det at skrive, at vi har det taalelig godt og nok at bestille begge to, mest har dog Moder. Men jeg kan ikke overkomme at skrive de ensformige Referater om Meta til hver enkelt, gjør mig derfor den Tjeneste, naar Du og Agnes har læst mit Produkt, at sende det til en af Flokken i Kjøbenhavn, ligemeget til hvem, den vil jeg saa bede kundgjøre Stoffet for de øvrige, maaske ogsaa for de grevelige Folk. I Haab om, at dette mit Ønske maa ske Fyldest, beder jeg Eder alle modtage de hjerteligste Hilsener fra Eders hengivne Moder og Fader.

N. C. Pedersen

P.S. Jo Otto, vi ønsker saa gjerne at vide, hvorledes det gaar med Agnes's Hals, Dine Øjne og Din Svigermoders Sygdom. N.C.P.

De grevelige Folk: Emilie og Møller i Greve.

- o -

Kjære Harald!

Hurup d. 12. Febr. 1920

Herved vor bedste Lykønskning til Din 42 Aars Fødselsdag og en liden Fødselsdagsgave fra Moder, et Par Strømper, hvis Forarbejdning er Frugt af hendes Fritidssyssel især i de lange Aftener.

Jeg maa sige, at vi trods Metas Sygdom alligevel har det godt; Moder og jeg er stadig helt raske, hverken spansk eller dansk Syge; ikke heller Gigt, som dog er en almindelig Plage. Metas Tilstand er væsenligt uforandret, dog forekommer det os, at hun er en Kjende bedre, mindre forstyrret; men hun holder fremdeles Sengen, sovende eller vaagende, den meste Tid, er i Reglen oppe lidt hver Dag, hekler en lille Smule, gjør det rigtigt, helst drive; hun foretager Spadsereture, naar Vejret er der til; instinktmæssigt holder hun sig indendørs, naar Vejret er daarligt, heldigvis; for en Tid siden gik hun ud sent paa Eftermiddagen, Mørket faldt paa, Moder blev som sædvanlig urolig, jeg maatte ud at søge efter hende; jeg faldt i det glatte Føre og slog mig ret haardt, Baghoved og Bækken, saa jeg mærkede Følgerne i flere Dage, Meta kom hjem før jeg; hun er Gud ske Lov rolig, nogenlunde medgjørkelig og volder sjældent Fortrædelighed, hun er jo ogsaa legemlig syg, træt, spiser ikke ret meget.

Møller har meddelt os, at han, Du og Thorvald har i Forening overvejet, hvorledes vor Guldbryllupsfest heldigst burde fej-

res. Jeg vil gjentage, hvad jeg har svaret ham: Jeg ønsker intet hellere, end at Højtideligheden maatte foregaa paa et Hotel i Kjøbenhavn eller maaske i Greve Skole, hvorved opnaaedes et kjærkomment Samvær af kun Familiens snevre Kreds, og hvorved tillige opnaaedes en for Moder og mig, ja Meta med, tiltrængt Adspredelse, som en Sjællandsrejse, nogen Tids besøg hos Eder (Kbh.) og i Greve forhaabentlig vilde afgive; men denne Realisation er udelukket, hvis der ikke inden Højtidsdagen i Metas Tilstand indtræder en kjendelig Bedring, hvilket desværre er usandsynligt, for Tiden er hun en Umulighed paa Rejse og Besøg. Tilbage bliver saa at afholde Festen hos os, i Hurup, og det synes jeg ogsaa har sine Ulemper og Besværligheder: flere som skal rejse til Jylland end under den anden Plan til Sjælland (fradrager Moder og mig, som hvis Metas Sygdom ikke var, kan være hjemmefra i længere tid), Hen- og Tilbagereisen under Paaskehøjtids Overfyldning af Rejsende paa Damper og Jernbane, og stakkels Meta, som i Stedet for at have Glæde af Festen snarere faar Skade deraf, tillige vil Tanken om og Tilstedeværelse af et legemlig og navnlig sjælelig sygt Medlem af Familien i høj Grad fordunkle Festen. Jeg foreslaar helt unklad at holde Guldbryllup paa den bestemte Dag eller rettere opsætte dermed til lykkeligere Tider. Vi vilde gjerne have alle vore Børn med Ægtefæller paa en Gang samlede omkring os, og vi vilde gjerne; at det maatte blive en skøn Sammenkomst. Jeg vil give Eder i Kjøbenhavn og Greve at overveje Sagen og derefter lade os høre Eders Mening.

Juleselskaberne florerer endnu. Der bydes paa Chokolade og Kaffe med Kage i udsøgt og rigelig Mængde, Kortenspil, Cigarer, til Slut Dessert. Medens store Dele af Europa sulter og fryser, lever vi, endogsaa Arbejderklassen, i Morskab og Overflødhed, lidet anende at ogsaa Uvejrsskyer svæver over vore Hoveder. At arbejde og spare lærer vi ikke, trods gjentagne Formaninger, førend den bitre Nød driver os dertil.

- - -

Jeg maa bede Dig hilse Marie og Thorvald og kundgjøre for dem mine Meddelelser haabende, at de vil tage til Takke med dette indirekte Svar paa de Breve, vi for ikke længe siden har modtaget fra dem. Karens Tandbørste og Bælte medfølger. Jeg hørte af Maren i Aftes, at Ejgil er syg, forhaabentlig ikke spansk.

Hjerteligst Hilsen til Dig, Mine og Børnene fra Moder og

Din heng. Fader N. C. Pedersen

Endvidere medfølger et Forklæde til lille Gudrun, en Gave fra Meta. Vi føjer Meta i at sende det, fordi vi forstaar, at hun holder af Barnet, og fordi hun selv har kjøbt det hos Maren med Tanken paa Gudrun og i Øjeblikket saa temmelig ved Samlingen, Maren har sagt os, at hun under Forretningen talte hel fornuftigt.

Maren, som omtales flere gange i Brevene, er Mines søster. Indtil Mine blev gift med Harald havde de to søstre i fællesskab en broderi- og håndarbejdsforretning i Hurup, som Maren drev videre alene, indtil hun i 1923 blev gift med købmand Karl Hald i Hurup. Guldbrylluppet blev holdt i Hurup 5. april 1920.

- o -

Hurup d. 17. debr. 1920

Kjære Thorvald, Marie, Harald og Mine med Børnene!

Nærværende Skrivelse, altsaa et Cirkulære, adresserer jeg til Dig, Thorvald, fordi Du i den senere Tid har tilskrevet os to Gamle uden Besvarelse, og fordi jeg tænker, at Du har bedst Tid og Lejlighed til at bringe samme i de øvrige ovennævntes Hænder.

Jeg kan da meddele, at vi har det godt og glæder os begge to ved et godt Helbred; den Træthed, som hjemsøgte Moder sidste Foraar og Sommer, har hun overvundet, og hun varetager nu den huslige Gjerning med samme Dygtighed, som hun har gjort i over 50 Aar. Siden 1. Nvbr. har vi derfor ingen Pige. I kjender nok Moder - hun sidde til Stads paa Stuen, mens Pigen arbejder! dertil har hun hverken Ro eller Lyst, og holde Pige til at overtage den Rolle, som tilkommer Moder, vil vi heller ikke.

"Dagen gaar med raske Fjed," den korte Dag, for da har vi nogen Sysselsættelse begge to, Moder mest, det kniber mere med at faa Ende paa de lange Aftener, da er hendes Gjerning ogsaa tilendebragt; hun kunde yde væsentlig Hjælp med at lappe og stoppe Børns og Børnebørns gamle Tøj, om hun havde det ved Haanden, hendes egen Aftenhaandarbejde er utilstrækkelig Tidsfordriv. Vi læser, henligger skiftevis paa Divanen, indtil Kl. 9 á 10, "saa vender vi Lyset i Stagen og trækker saa Dynen om Hagen". Jeg er Medlem af en Klub, 6 Mand, Kortenspil (Esmakker) hver Mandag Aften fra Kl. 5 til 12, kun en kort Afbrydelse midtvejs med Kaffedrikken, jo "Jyden han er stærk og sej"; samme Tid deltager Moder i Reglen i Dameselskab hjemme eller ude; men ikke i 6 Timer, for i unyttig Tidsfordriv er Kvinderne neppe saa udholdende som Mændene. Ud over "Blaa Mandags" Fornøjelserne har vi ikke ret megen Selskabelighed.

Kan vi vente nogen af Eder hjem i Jul? For Tilfældet købte jeg i Gaar 27 pund Flæsk i Hjemmeslagteri (1 pund Kr. 2,03) og vi har saltede Sild og saltede Aal; kan disse Varer ikke lokke, saa skal jeg fortælle, at Hans Knudsen har solgt til Jule-slagtning 2 fede Kvier (for tils. 1023 Kr.), og sagtens faar jeg efter Formue og Lejlighed et passende Kvantum, i Nødstilfælde har vi to Kokker, som kan gale; desuden bager Moder i Dag Smaakager, siden bager hun vel nogle større Kager, endnu større henter vi hos Fransine - altsaa! men Aarstiden er jo ikke gunstig.

Til Slut saa lykkelig og glædelig en Jul for Eder alle, som det ønskes og haabes af Eders Forældre, Svigerforældre og Bedsteforældre.

N. C. Pedersen

- o -

Dette brev er skrevet sommeren 1921 og giver et godt indblik i familiens kommen og gåen hos lærerparret sommeren igennem. Christine, som omtales her, er Mines søster, gift med Jens Christian Jensen, Ane Kathrine og Hans Knudsen er Mines broder og svigerinde.

Kjære Harald!

Hurup d. 7. Juli 1921

Jeg har god Tid til at skrive, dette er ogsaa en af Grundene til at dette Arbejde fremkommer. Om os selv har jeg ikke videre nyt at fortælle ud over hvad Emilie har kunnet meddele, dog den glædelige Forandring, at Moder er raskere end i de Dage, Emilie var her. I gaar (Onsdag) arriverede Mine hertil, det vil sige til Maren, med de to yngste, medens Bodil fandt behag i at opholde sig i Buddum noget længere. Christine var Kusk, hendes to yngste gjorde ogsaa Følgeskab. De kom ved 4-tiden. Moder og jeg, Ane Katrine (Hans havde ikke Tid) og den uundgaaelige Spil-Anders og Hustru var inviterede til Kaffe i den højtidelige Anledning. Efter stærk Opfordring blev Moder og jeg til Aftensmad, medens de tre forsvandt; vi var altsaa de anseteste Gjæster næst efter Mine og Christine. I Dag spiser Mine og Børnene til Aften hos os; Maren har ikke Tid at møde før til Kvældsnadver, Jordbær. Jeg maa beklage, at Jordbærrene er forbi, naar Du kommer; Marie var heldigere, hun var her i Højsæsonen. Vi havde mange; i en Maaned har vi spist saa mange hver Dag, som vi orkede, foræret mange bort, og dog solgt for 70 Kr. á 1 Kr. Pundet, dog gav jeg til hver Kjøber saa stor Overvægt, at det blev omkring ved 40 Ør. I gunstigt Vejr vilde der være blevet mere end dobbelt saa mange. Vi havde Brev fra Otto i Dag, nærmest for at spørge, om Moders Helbred er saa god, at vi kan tage mod ham med Familie, og det kan vi godt, glæder os oven i Kjøbet meget baade til hans og Dit Besøg, for Moder og jeg lever i en lignende Ensomhed hele Aaret, som Du i disse Dage. Du nævner ikke Karen; hende vil jeg specielt indbyde til at følge med; hun kan da ikke gaa som en enlig Fugl paa Fuglebakkevej, naar alle de andre er fløjet.

- - -

Mine besøgte paa Gjennemrejse i Tirsdags Meta paa Amtssygehuset. Mine fandt, hun er i Bedring, det sagde ogsaa Overlægen. Kunde hun opnaa Helbredelse, var det jo en stor Glæde; hun var dog en bedre Støtte for Moder, for mig ogsaa, end en Tjenestepige.

Hvad jeg mere kunde have at fortælle, vil jeg opsætte til ef-

ter d. 17. og slutte med de hjerteligste Hilsen til Dig og Karen fra Moder og Din hengivne Fader.

N. C. Pedersen.

- o -

Kjære Harald!

Hurup d. 13. Febr. 1922

Først vor bedste Lykønskning paa Din 44-aarige Fødselsdag; undskyld at den kommer for sent, jeg huskede ikke i rette Tid, at Posttrafikken er indstillet om Søndagen. Dernæst kan jeg gjerne sige, at vi har det godt, dog med en lille Notabene, for Moder har ikke kunnet taale den langvarige Frost, og navnlig gjorde en 2 á 3 Døgn streng Kulde det af med hende, saa hun maatte søge Sengen for at holde Varmen. Skjönt vi har en meget dygtig Formiddagspige, der kan varetage alt Arbejde i vor Husholdning, endogsaa helt godt lave de Madretter, vi ønsker - tro saa, om Moder kunde skaane sig alligevel, hun stod endogsaa forholdsvis tidlig op og havde Kaffen færdig naar Pigen kom, tvertimod min Protest. Hun har ligget en 8 á 9 Døgn, finder sig endda taalmodig deri, hun har det ogsaa godt, har ikke Lidelser af nogen Slags, læser Bøger og Blade, sover godt og spiser godt; hun kan godt staa op, men det er vist bedst, hun venter dermed til indtrædende Tøvejr; i Morgen skal Læge Paludan tilse hende, men kan Lægen gjøre et gammelt af megen Trængsel og Modgang svækket Menneske kraftigt igjen! Hun foretrækker at ligge i Dagligstuen paa Divanen for at oplives af Solskin og Landevejsfærdsel, om Natten ligger jeg der ogsaa paa en amerikansk Fjederseng, der lettelig lader sig flytte om Dagen til Stuen ved Siden af gjennem Dobbeldøren. Pigen forlader os ogsaa under disse Forholde Kl. 1 á 2, jeg kan magelig klare Husholdningen Resten af Døgnet, især da jeg ikke har andet at bestille; jeg kan lave Kaffe og The og opvarte Moder, den Bedrift er jeg oplært i fra Perioder i vor tidligere Tilværelse. Min Klubaften (Mandag) kommer Pigen og gjør Vagttjeneste til Midnat, hun er saa flink, har ogsaa et udmærket Haandelag til at pusle om en Syg.

Kjære Marie!

Saa langt var jeg kommen med min Skrivelse til Harald, da Dit Brev arriverede. Da jeg mener, Du er mest længselsfuld efter at høre om Moders Bulletin, tillader jeg mig at tilskikke Dig Haralds Brev, naturligvis med det Paalæg at Du sender det sporenstregs til ham, det var jo for sent Fødselsdagsbrev i Forvejen.

Ja kjære Marie! jeg vil gjentage mit mundtlige Ønske fra i Sommer: Gid Du atter maa falde i Ro paa Skolekathetret. Den alt opslidende mundtlige og skriftlige Kamp i offentlige og personlige Affærer - uh!

Kan ikke en af I Kjøbenhavnere bringe en Hilsen fra os ud til Greve? Hjerteligst til Eder alle fra Moder og

Eders heng. Fader N. C. Pedersen

- o -

Kjære Harald!

Hurup d. 30. April 1923.

Om det passer os at tage imod Eder i Pinse, jo det kan sagtens passe, for vore Børns Besøg er vor Alderdoms bedste Glæde og vil vedblive at være det, saalænge vi lever. Jeg vilde ønske, at I allesammen boede saa nær, at vi ret ofte maatte se Eder, selv om Besøgene rimeligvis saa blev kortere. Saaledes var Forholdene for et Par Menneskealdre siden, i det mindste paa Landet, saaledes som jeg husker det fra min Barndom, da Børnene paa Grund af de daværende primitive Samfærdselsmidler i Reglen bosatte sig i den Egn, hvor de var født og opvokset; selvfølgelig var ogsaa samme Egns Indvaanere indbyrdes beslægtede. Men Du mener vel med Dit Spørgsmaal, om vi af Helbredshensyn kan taale Byrden af Eders Nærværelse. Jeg har talt med Maren, og der kan ikke være Tale om andet, end at I som sædvanligt skal bo hos hende, hun drager altsaa det store Læs, og den Del af Tiden, vi faar Lov til at have Eder hos os, skal Moder ikke forestaa Madlavning og Opvartning; hun har Aftale med Ane Sørensen, som vil udføre Arbejdet ved saadanne højtidelige Lejligheder. Thorvald med sin Elis vil nok bevidne, at Moder under deres Besøg i Paaske ikke havde nødig at slide sig op. Vor Helbredstilstand er for Resten som i Paaske, vi er Gud ske Lov raske begge to og besørger selv den huslige, daglige Gjerning. April er min travleste Maaned; jeg har ogsaa i Aar gravet hele Haven og lagt 11 Skp. Kartoffler, et lidt større Stykke end de foregaaende Aar, da jeg har ryddet et Parti vantrevne Frugtbuske væk. Jeg skal hilse fra Maren, hendes tilkommende Gemal har omsider faaet Tilsagn om Møde i Skifteretten førstk. Onsdag, naar saa Sagen med Datteren sagtens den Dag lader sig ordne, er han færdig til at indtræde i den "hellige" Ægtestand, Maren ogsaa, for det sagde hun; maa-ske kommer I til Bryllup i Pinse. Naar Onsdag er gaaet, faar I Brev fra hende.

Vi havde i Dag Brev fra Otto og der igjen nem Efterretning om Meta. Hendes Tilstand er fremdeles uforandret; hun var elskværdig den Dag Otto besøgte hende, hendes Tale dog uden Indhold, men Værtinden sagde, at hun Ugen forud havde været vanskelig og umedgjærlig. Alma har det godt, for nu føler hun sig hjemme i Vodskov.

Til slut maa jeg bede Dig hilse Mine og Børnene, ved Lejlighed ogsaa Thorvald med Gemalinde. Eders Besøg - Dit og Mines - imødeses og ventes med Glæde af Dine heng. Forældre.

N. C. Pedersen.

Karl Halds første kone var død, og inden nyt ægteskab skulle der skiftes med datteren.

- o -

Kjære Marie!

Hurup 12/12 23

Ja, Du skal jo have Svar paa Dit Brev. Først maa jeg fortælle, at Moder den sidste halv Snes Dage har været syg og sengeliggende; det begyndte med et Halsonde, Lidelse fra Svælget helt ned igjennem Brystet, vistnok Forkjølelse, som havde sat sig i Spiserøret; den fik vi fordrevet ved Hjælp af varme Uldstykker. Nu ligger hun smertefri, spiser og sover nogenlunde normalt; da hun ikke føler Trang eller Lyst til at staa op, har hun vel heller ikke Kræfter der til; bedst ogsaa at blive i Sengen for ikke at paadrage sig en ny Forkjølelse; hun haaber dog at komme paa Benene igjen inden Jul.

- - -

Vi venter altsaa Dit Besøg til Jul; vi kan vel ogsaa vente Haralds to ældste, som gjør Følge med cand. medi. Martha Korsgaard og Moder. - - -

Uden Anledning til videre (den nære Jul) forbliver jeg med Hilsen, ogsaa fra Moder,

Din heng. Fader N. C. Pedersen

Martha Korsgaard blev gift med læge Nørgaard. Dette lægepar var i mange år læger i København, og var knyttet bl.a. til Haralds og Mines hjem og deres børn.

- o -

Kjære Marie!

Hurup d. 2. Juni 1924

Jeg forsøgte i Aftes en Telefonsamtale med Dig Kl. 7, siden Kl. 8; men traf Dig ingen af Tiderne hjemme; derfor skriver jeg i Dag. Jeg skal fortælle, at Moder og jeg har bestemt os til i Pinsedagene at aflægge Besøg hos Høgh og Anna og derefter fortsætte med Besøg hos vore Slægtninge i Hvam, Skals, Hald m. fl. St. Anna vil ogsaa invitere Dig; tildels af den Grund lægger vi Rejsen til Hvilsom om ad Aalborg, idet vi afbenytter Als Rutebil herfra Lørdag Morgen og indtræffer saa i Aalborg Kl. 9 á 10, Frederikstorv. Du maa bestemme hvilket Tog (eller maaske Bil) vi skal afrejse med fra Aalborg, og Du maa tillige paatage Dig at underrette Høgh om, hvad Tid han skal afhente os: i Hobro, hvis det er Tog, sagtens i Hvam, hvis det er Bil. - - -

Dersom Du ikke kan modtage os ved Bilens Ankomst til Aalborg, saa vil vi tage Ophold paa Højskolehjemmet og afvente Din Ankomst dertil.

I Haab om det ventede Sammentræf i saa nær Fremtid forbliver
jeg Din heng. Fader

N. C. Pedersen

- o -

Hurup d. 22 Juni 1924.

Kjære Harald og Thorvald med Gemalinder!

Jeg har saa travlt med Havearbejde (aldrig har Ukrudtet floret som i denne Sommer), derfor har jeg kun Tid til at skrive om Søndagen; jeg maa oprette, hvad jeg forsømte under min 11 å 12 Dages Fraværelse; af samme Grund maa I begge hjælpe Eder med den samme Skrivelse; og naar jeg adresserer den til Dig, Harald, fordi Du er ældst, saa vil jeg bede Dig hurtigst sende samme til Thorvald.

Jo, vi kørte i Bil baade paa Hen- og Hjemrejsen hele Vejen mellem Hurup og Hvilsum; paa Henrejsen medtog vi Marie paa Hobro St., hvorefter vi alle tre tilbragte Pinsedagene i Hvilsum; men Moder var bleven daarlig og træt af den hurtige Kørsel og maatte holde Sengen i flere Dage. Det var Meningen, hun vilde været i Skals og taget Ophold der, mens jeg gjorde Udflugt til Hald; men hun kom ikke længere end til Hvilsum. Om Onsdagen kørte Anna Marie og mig til Hvam med deres berømlige Kjøretøj, hvorfra Marie tog med Bil i Nord, jeg med Tog mod Syd, efterat vi begge havde hilst paa den rige Jens Jensen. Efter Høghs og Annas Opfordring fik jeg arrangeret et Besøg i Hvilsum Skole til om Mandagen af Moders Søster med Søn Laust og Chr. Worsøe og Hustru fra Skals og bemeldte J. Jensen med Hustru og en Datter fra Hvam. Moder var da kommen paa Benene igjen og glædede sig over Samværet med sine Slægtninge, navnlig sin gamle Søster - nærmest at tænke for sidste Gang. Paa mine Besøg i Skals og Hald (i Hald var jeg i henved 3 Døgn) havde jeg det meget skjønt og vore Slægtninge havde det alle rigtig godt. Nu er Moder og jeg i vore gamle Folder igen, Pigen og Hønsene forefandt vi ogsaa i bedste Velgaaende.

Jo, I er naturligvis velkomne hver og én i denne Ferie som i de foregaaende hos os; men Børn og Børnebørn tilsammen er jo en vældig Flok, som vi umulig kan have paa én Gang. I kan vel korrespondere sammen om Besøgstiden. Lille Gudrun lever et skjønt Liv herovre, hun har erhvervet sig en stor Selskabskreds af jævnaldrende Pigebørn, dog Børn fra ordentlige Hjem; indtil Fredag d. 6. ds. boede hun hos os, siden den Tid boer hun hos Maren; hun er et rart, livligt og klogt Barn, som er let at komme af Sted med.

- - -

Moder og jeg glæder os nu til at se Eder under lykkelige Forholde i anstundende Ferie, med Haab om at dette maa finde

Sted forbliver vi Eders heng. Forældre.

N. C. Pedersen

Jens Jensen var Karen Maries halvbroder, søn af Jens Jensen Præstgaard og Mette Christensdatter Kioldgaard. Se Karen Maries aner nr. 3a. Den gamle søster var Karen Maries Halvsøster, datter af Anders Andersen Giversen og Karen Nielsdatter og hun hed Dorthe Marie. Sønnen Laust Nielsen var en kendt hestehandler i Skals (se 3a). Om Chr. Worsøe se også under 3a.

- o -

I december 1924 var N. C. Pedersen indlagt i Ålborg for mavekatarr og dette brev, en rundskrivelse til hele familien, er skrevet 2 dage før Karen Marie døde.

Kjære allesammen!

Ålborg 11. decbr. 1924

Jeg rejser hjem paa Søndag, for nu er jeg i god Bedring. Naar jeg vil holde Diæt i lang Tid, er der Haab om, at jeg kan vinde mit Helbred igjen. Jeg har selv fremkaldt denne haardnakkede kroniske Mavekatahr ved mange Aars Haardførhed og Lige-gyldighed, idet jeg altid var fuldkommen rask om Dagen, derimod ikke om Natten. Jeg har ikke haft det godt her, tilbragt de fleste Nætter søvnløs med slemme Mavelidelser, ak saa lange Nætter; nu er disse Lidelser omtrent ophørt, derfor sover jeg alligevel ikke godt. Overlæge Olivarius gjælder for en stor Dygtighed, Specialist i Mavesygdomme; jeg er ogsaa bleven grundig undersøgt, to Gange ved Oppumpning af indtaget Mad, der er ingen Ting i Vejen med Maven, den er i temmelig god Orden, heller ikke noget i Vejen andre Steder, alligevel er jeg for Tiden slet ikke vel tilpas, det er knap nok jeg kan udholde at skrive, i Gaar havde jeg det bedre, det gaar lidt op og ned. Tiden er lang, Marie besøger mig i Reglen hver Dag, jeg besøger ogsaa hende, for i de sidste Dage gaar jeg lange Ture paa Gaden; de pensionerede Lærere Møller, Bælum og Bendix Lyngby, som boer her, besøger mig ogsaa, til Tidsfordriv læser jeg Aviser og lægger Kabale, som jeg dog saa ofte ikke har haft Kræfter til. Maden og Sygeplejen er udmærket.

Ja, kjære Emilie! Du er naturligvis hjertelig velkommen i Hurup til en hvilken som helst Tid; saa gamle, som Moder og jeg er, var det en Lykke, om vi havde en Datter om os hele Tiden, en Tjenestepige kan ikke udfylde en Datters Plads. Kjære Møller! det glæder mig, at det gaar fremad med Dit Befindende, at Din Sygdom, Træthed, Melankoli, eller hvad det nu var, ligesom bortsvinder, og at Du atter bliver et normalt Menneske; Du var ogsaa for ung og for dygtig til at gaa i Brokkassen. Gud give den Bedring maa vedvare!

Moder har været syg, fik endogsaa sendt Bud efter Anna, som vistnok kommer til Hurup i Dag, hun er alligevel bedre; det

var Uret at forlange Anna til at rejse den lange Vej og savnes i Hjemmet.

Kjære Emilie! jeg beder Dig sende Brevet til Harald snarest; saa faar Thorvald det jo ogsaa, jeg kan ikke udholde at skrive til hver enkelt Person. Hjerteligst Hilsen til Eder alle fra Eders en Gang saa raske, nu syge Fader

N. C. Pedersen

- og underneden har Emilie tilføjet:

d. 13.

Jeg har faaet dette Brev i Dag og sender Eder det og nu medens jeg sad og skrev til Fader, fik jeg Telegram og den sørgelige Meddelelse, at vor kære Moder er død i Nat. Nu er jeg meget ked af, at jeg ikke rejste hjem, men jeg fik Brev fra Moder gennem Maren Hald, at Mor havde det godt og vilde helst, jeg kom naar Fader kom hjem. Det har været for meget for Moders svage Kræfter at blive alene. Ja, engang maatte det jo blive, men det er saa svært naar Stunden er der.

Vi har haft en ualmindelig god og opofrende Moder, som vi kan mindes i Kærlighed. Gid Moders sidste Aar havde været lidt lettere for hende, det havde hun som faa fortjent.

Guds Fred være med vor kære Moder.

Kærlig Hilsen fra os alle.

Eders hengivne Emilie.

- o -

Kjære Harald!

Hurup d. 8. Jan. 1925

Tak for Dit Nytaarshilsen til Marie og mig; vi fandt begge, at det var et vel stilet Brev, indeholdende Tankeslutninger, som passede saa ganske paa Moder. Jeg skal ikke her udbrede mig over hendes mange store og gode Egenskaber, dem vil I Børn og jeg bevare i kjærlig Erindring til vor sidste Stund, heller ikke tale om hendes Svaghed. Hvor har hun ikke arbejdet, ja slidt, hele sit lange Liv! ogsaa mere end nødvendigt; men hun kunde ikke lade være. Nu var hun træt, Gud ske Lov, hun slap saa let, uden nogen egentlig Sygeleje, ogsaa uden synderlig Dødskamp, omringet af Ægtefælle og to Døtre.

Dit Ønske, at det ny Aar maa bringe mig mit Helbred igjen, begynder nu at gaa i Opfyldelse, jeg er meget bedre end i Begravelsesdagene; jeg spiser med ret god Appetit, holder endda ikke streng Diæt, sover ogsaa tilfredsstillende om Natten, og de slemme Mavelidelser, jeg havde i Begyndelsen af Sygdommen er omtrent ophørt; jeg er tiltaget 3 Pund i Vægt, siden jeg blev vejjet i Aalborg; altsaa, altsammen gode Udsigter.

Marie tilbragte hele sin Juleferie hjemme hos mig, og det var jeg glad for, vi levede ganske herskabeligt, opvartet hele Dagen igjennem af min dygtige Husholderske, Laura. Vi aflagde Besøg hos Jeppe Fred., Carl Hald og Jens Nymark, ikke flere, modtog Kontrabesøg af de samme med Undtagelse af Jens Nymark, hvis Kone helst vil blive hjemme med sin Gigt. I Forgaars rejste Marie til Aalborg, Skolen begyndte i Gaar.

Nu er jeg alene i Huset, da Pigen helst gaar i Byen, naar hun er færdig med sin Bestilling; hun og jeg kan heller ikke føre en Samtale ret længe. Aftenen er især lang. Pigen sover her, da jeg ikke vil være alene om Natten; men hun kommer ikke hjem, før høj Sengetid, længe efter jeg er gaaet i Seng. Jeg kan jo godt faa Besøg om Aftenen, hvis jeg ønsker det, hvis jeg vil bede en eller anden om at komme.

Denne Ensomhed varer dog ikke ret længe, for paa Mandag kommer Agnes, alene, som det fremgaar af Brevet, Erik har hun faaet anbragt i Kost og Logis efter Ønske hos en Familie, maaske saa ogsaa Else bliver i Esbjerg foreløbig. Jeg haaber, jeg maa finde mig glad og tilfreds under de ganske ny Forholde.

Jeg venter, at alle Dine Omgivelser, ogsaa Thorvald og Elis, bliver delagtiggjort i mine Meddelelser; dermed hjerteligst Hilsen til Eder alle.

Din heng. Fader N. C. Pedersen

Efter Karen Maries død blev det hurtigt bestemt at Carls enke, Agnes, som boede i Esbjerg sammen med datteren Else, overtog husførelsen hos N. C. P.

- o -

Kjære Harald

Hurup d. 20 Marts 1925

Du skal jo have Svar paa Dit sidste, lange, velskrevne Brev.

Jeg maa fremdeles holde nogenlunde Diæt, og naar jeg gjør det, saa bestaar min Sygdom væsentligt kun deri, at jeg stadig maa tage Afføringsmidler, altfor meget synes jeg. Jeg holder mig klogeligst til Amerikansk Olie, en Spiseskefuld hveranden Aften; givet i en Mundfuld kold Kaffe døjer jeg ikke med at tage den. Rask som førhen bliver jeg ikke mere, maa være tilfreds endda og taknemmelig for de mange gode Aar jeg har oplevet, da jeg ikke kjendte til Sygdom. Jeg har dog endnu Kræfter til hver Dag at save og kløve Brænde, som jeg anser for en nyttig og gavnlig Bevægelse, gaar ogsaa af Sundheds Hensyn daglig lange Ture.

Jeg har til Sovekammer det lille Værelse mellem Kjøkkenet og Sovekammeret, det luneste Værelse i Huset. Agnes har Moders og mit Sovekammer, som hun selv har møbleret, idet vi flyttede vore gamle, brede Sengesteder op paa det vestre Gjæstevæ-

relse. Hun plejer mig som en Kvinde i Barselseng, endogsaa med større Omhu, end min Sygdom nødvendiggjør. Saa meget er vist, at jeg har al Grund til at være vel fornøjet med mine huslige Forholde; hvad det angaar, saa har jeg aldrig haft det skjønnere eller fredeligere end jeg nu har det.

Det glæder mig, at Pigebørnene er dygtige og udholdende i deres Studeringer; glæder mig ogsaa, at Insulinen har Udsigt til at vinde Terrain, det har stedse forekommet mig som et dristigt og voveligt Foretagende, og navnlig synes jeg, at Thorvald maa staa eller falde med Insulinen. Hils ham og Elis, og vær ogsaa selv med hele Huset hjerteligst hilset fra Din hengivne Fader

N. C. Pedersen

Insulinet omtales her første gang. Harald og Thorvald havde udsendt deres første præparat d. 16. februar s.å. under navnet No-vo.

- o -

Kjære Harald!

Hurup 24/10 1925

- - - Jeg skal levere et kort Referat af Provst Höflers Afsked med Menigheden, skjønt det er knap nok jeg gider. Provstiets Menighedsraad og Lærere har skjænket ham 1080 Kr. og leveret ham kontant paa et stort Møde i Hadsund. I Torsdags Aftes var Hurupperne opfordret til at deltage i en Afskedsfest med Provsten og Frue i Hurup Afholdshjem. Der mødte kun cir. 40, og Værten, der havde ventet mindst dobbelt saa mange, brændte inde med en Masse Kage; Agnes og jeg deltog; jeg, Lærer Mikkelsen og Ane Jeppesen holdt Taler ved det "fælles Kaffeboard" og priste naturligvis, som det sig hør og bør, Provstens "store og gode Handlinger". Til Slut holdt Pr. en Tale saa lang som et ondt Aar. Der blev overrakt Pr. og Frue en Gave, Sølvskeer og Sølvgafler, til Værdi af cir. 100 Kr. I Søndags holdt Pr. Afskedprædiken i Hurup Kirke; i morgen holder han i Als. Paa Tirsdag flytter de, de skal bo paa Vesterbrogade nær Værnedamsvejen paa 4. Sal. Hjerteligst Hilsen til hele Huset fra

Din heng. Fader N. C. Pedersen

Vi har haft Brev fra Anna, Høgh har det godt nu.

- o -

Kjære Harald!

Hurup d. 12. Febr. 1926

I Anledning af Din 48-aarige Fødselsdag sender jeg Dig disse Linier med inderlig Ønske, at det ny Aar maa blive for Dig og dine et godt Aar med al mulig Lykke og Glæde.

Der gaar jo oftere, særlig ved Marie, Bud imellem os, derved slipper jeg fri for at skrive, hvad jeg i Almindelighed heller ikke har stor Lyst til. Nu, da jeg har faaet Pennen fat, maa jeg fortælle noget om mig selv og om Forholdene her i Hurup. Jeg er Gud ske Lov fremdeles temmelig rask, maa dog stadig tage Afføringsmiddel (Perafinellii) og være lidt forsigtig med, hvad jeg spiser; naar jeg gjør det, saa kan jeg godt udholde at kløve Brænde, gaa lange Ture og være i Aftenbesøg til Midnat og derover.

Jo Aftenselskaberne florerer i Vinter som i tidligere Aaringer: Chokolade og Kaffe med mindst lo Slags ekstra god Kage, Dessert til Slut, enkelte Steder Aftensmad, alt efter Traditionen; det ene Hus vil ikke staa tilbage for det andet, derfor det fjollede kostbare Kapløb. Juleselskaber kan disse Gilder vel neppe kaldes; var der ingen Jul, vilde selskabelige Sammenkomster nok fremkomme alligevel, hvad de lange Vinteraftener ogsaa opfordrer til.

Der var 3 (tre) Ansøgere om Als Præsteembede, én fra Haderslev (forhenv. amerikansk Præst, ikke Theolog), én fra Vadum pr. Nørre-Sundby og én fra Nors pr. Thisted. Henrykte over at Folket nu har faaet saa stor Indflydelse paa Præstekaldelsen satte Menighedsraadsmedlemmerne sig i Bevægelse for at føle Ansøgerne paa Tænderne, først rejste 3 til Vadum og Nors, siden 8 til de samme 2 Steder, tilsammen 11, medens kun 6 foretog Rejsen til Haderslev; disse Rejser kostede Kommunen en 6 á 700 Kr.; "men Mennesket lever ikke ved Brød alene" og "man kan ikke købe Guld for dyrt". Thyboen, Pastor Rugholm, fik Embedet; han er Gaardmandssøn fra Brønderslevegnen, 32 Aar gl., har allerede siddet i Embede i 5 Aar. Vil unge Mænd vælge en sikker Levevej, saa studér Theologien; det er et godt Brødstudium, som det altid har været, oven i Kjøbet er jo Kvinder hidtil nægtet Adgang. Søndag d. 21. ds. skal Provst Aleksander Rasmussen i Kongerslev indsætte vor unge Præst i Als og Hurup Kirker. Den Dag skal der nok blive talrige Kirkegænger, de nærmeste Søndage ogsaa, Folk elsker at se og høre Nyt, Præstebræmsen vil sikkert heller ikke mangle, særlig da den unge Pastor hverken er gift eller forlovet.

De foregaaende Præster og Tidsaander har dysset Als og Hurup Menigheder haardt i Søvn; der skal Tegn og Undergjæringer til for at vække dem; mon den ny Præst kan levere noget i den Retning?

Kjære Harald! Jeg maa nu bede Dig hilse hele Din Familie ogsaa Thorvald og Hustru og Olaf, ja ikke alene hilse, men ogsaa meddele Dem Indholdet af denne min Skrivelse, for saa vidt som det kan interessere dem. Modtag ogsaa selv hjerteligst Hilsen fra

Din heng. Fader N. C. Pedersen

Haaber, det gaar fremdeles godt med Insulinen.

Kjære Harald!

Hurup 10. Maj 1926

- - -

Om mig selv kan jeg meddele, at jeg har det taalelig godt, ja taalelig, for mit Helbred er ikke saa godt som det har været, det gaar ned ad Bakke: Mavekatarh og Forstoppelse, Parafinolie er ikke længer tilstrækkelig, jeg tager ved Siden af Kaskalintabletter, ofte Uro i Maven, saa jeg undertiden sover daarligt om Natten. Agnes har al ønskelig Omsorg for mig og sørger for, at jeg holder en strengere Diæt, end jeg hidtil har gjort. Daarligere er jeg alligevel ikke, end at jeg ogsaa i dette Foraar har selv besørget alt mit Havearbejde, gjødet, gravet, lagt Kartoffler, saaet Kjøkkenurter med mere; en Lettelse i Gravearbejdet blev det, at jeg har beplantet cir. 250 Kvadratalen af Havens nordvestlige Hjørne med Gran; jeg tænker, at Kartoffler herefter bliver i saa lav Pris, at det for mig ikke gjælder om en stor Kartoffelavl; jeg har nu i Foraaret solgt 2 Tdr. Kartoffler á 4½ Kr., den Indtægt er ikke stor. Undrer og ærgrer mig over, at jeg ikke begyndte mit Haveanlæg her med en saadan Beplantning, den kunde saa allerede nu have ydet Skjønhed og Læ.

Det glæder mig overordentlig, at det fremdeles gaar godt med Insulinen; det sér jo ud som Eders Livs økonomiske Velfærd er afhængig af den Bedrift, og navnlig synes jeg, at Thorvald maa staa eller falde med Laboratoriet, hvor det bedrøvede mig, da han gik ud af "Ø.K.". Med endt Eksamen maa Bodil saa staa paa egne Ben, den næste Kamp bliver en Kamp om Plads, Embede, Overproduktion af Lærere og Lærerinder, som der allerede er.

- - -

Als Menighed er særdeles tilfreds med vor ny, unge Præst, Rugholm; han er en vel begavet Mand, taler godt, besøger hyppig syge og gamle, beforder sig selv ved alle Lejligheder i sin egen Bil. Adskjellige gjør sig Umage med at vinde hans Bevaagenhed, de bekjendte Præstebræmser.

Jeg skal hilse fra Carl Hald og Maren, de har det godt, Byggeriet er begyndt, idet Soklen blev lagt i Lørdags, 90 Kvadratalen lagt til Husets søndre Ende.

Hjerteligst Hilsen til Eder alle, deri indbefattet Thorvald og Elis, fra Din heng. Fader

N. C. Pedersen

Agnes havde tænkt at ville tilføje lidt; men hun har travlt med Rengjøring, "Hovedrengjøring" hedder det; jeg skal hilse fra hende.

- o -

Kjære Harald!

Hurup d. 27. Oktb. 1926

Det glæder mig, at I fremdeles har det godt, og at det stadig gaar fremad med Forretningen, det bliver jo med den nu foretagne Udvidelse og Anskaffelse af ny Maskiner og Apparater til en Storbefdrift i Lighed med saa mange andre, hvis Stilling i Fremtiden ingen kan have nogen Mening om, men gid den maa lykkes og trives. Det er kjedeligt med de mange og store, udestaaende Fordringer, I har jo dog Brug for Penge; det er godt at Bodil har en Gjerning at udføre hjemme, for med Hensyn til at faa Ansættelse ved Skolen deler hun Vilkaar med en Masse andre unge Lærere og Lærerinder, hvoraf der nu er Overflod. For en Snes Aar siden var der næsten Mangel, og Lærerstanden følte saa at sige en skadefro Glæde derover, fordi Staten ikke vilde punge ud med tilstrækkelig Lønning; men saa kom Løntillægget, og saa . . ., i saa lille et Land som Danmark kan der snart ske en Omvæltning; men Bodils Tid kommer vel nok.

- - -

Jeg har ikke mere af Interesse at meddele, delagtiggjør ved Lejlighed Thorvald i Skrivelsens Indhold og sig kun at han skal nyde Modtageræren af mit næste Brev til Eder.

Hjerteligst Hilsen til ham og Elis, til Dig og hele Dit Hus fra Din hengivne Fader

N. C. Pedersen

- o -

Kjære Marie!

Hurup 10. Juni 1927

Mit Sammentræf med Lærer Nørby er nu fastsat til Lørdag d. 18.; jeg kommer saa med Als Bilen til Kafe Gl. Avlsgaard, hvortil Lærer N. og Hustru allerede er arriveret. Jeg bliver nok i Aalborg Natten over og faar saa rigelig Tid til et Samvær med Dig. - - - .

Fra Aalborg af tænker jeg at tage med Viborg Bilen til Hvam, derfra med Tog til Skals og videre med Tog og Bil til Hald, hvor mit kjæreste og længste Ophold vil blive. Min Broder og jeg drøfter saa gjerne Barndoms minderne, de er ikke allesammen lyse - langt fra; vi fik vor Part af Datidens trælsomme Slid, Haardførhed og tarvelige Levemaade. Den Forandring til det bedre, som er foregaaet i vort Levetid, er næsten et Trylleri. Paa Hjemrejsen tager jeg Hvilsom, der maa jeg helst efter Annas Paabud ikke komme før d. 25, da Pigebarnet saa er færdig med sine Eksaminer.

Erik rejste til Esbjerg og opholdt sig hos en velkjendt og tjenstvillig Familie, indtil han fik Hyre som Messedreng paa en af Rutebaadene mellem Esbjerg og England, han har allerede gjort en Englandstur. Helge har det fremdeles godt, har nylig

skrevet fra Ostende, hvor han forundrede sig over de mange pragtfulde Hoteller og Kathedraler, derfra anløber de Brest. Olaf faar 3 Ugers Ferie, gjør først en Afstikker til Esbjerg og Aarhus, Else faar 14 Dages Ferie; de kommer efter Rejseplanen begge hertil d. 19. eller 20. ds. Robert kommer ogsaa, men Tiden er ikke opgivet endnu. Jeg kommer tilbage fra min Rejse i god Tid for at hilse paa dem.

Til Slut hjerteligst Hilsen fra Agnes og Din heng. Fader

N. C. Pedersen

Broderen, som omtales i andet afsnit, er Mathis, som fik fædrenegården Kragelund i Hald. I 1927 var den forlængst overtaget af hans søn Evald og Line. Annas pigebarn er Nicoline Høgh, også kaldet Tutte. Helge var som marinesoldat på togt med krydseren Gejser til England, Belgien, Frankrig og Spanien. Olaf var lærling i Ø.K., Robert var maskinlærling på Atlas.

- o -

Kjære Harald!

Hurup d. 24. Nobr. 1927

Jeg har brevvekslet med Marie, som Du ogsaa sér af hendes hoslagte Skrivelse. Det er mindre heldigt for Dig at faa Laanet hos mig, der staar paa Gravens Rand; ved min Død vil dette ved Skifterettens Indgriben uundgaaelig blive opsagt, hvorved Du atter faar Ulejlighed med at erholde Laan og Udgift til Obligation. Jeg skriver paa Carl Halds og egne Vegne, han laaner Dig 4000 Kr. og jeg lægger de 2000 Kr. ud, indtil Maries Penge bliver disponible, saaledes som hun foreslaar. Du har altsaa at udstede Obligationer til C. H. og Marie. Men Du maa lade C. H. og mig vide, hvad Tid, inden hvilken Frist, vi skal sende Pengene, for ikke at lide Rentetab (enten Du eller vi).

"Saa mange vare Ordene," jeg mener, nu er mit Ærinde besørget. Om mig selv kan jeg sige, at jeg har det taalelig godt, samme Helbredstilstand som i Sommer. Jeg har i Vinter samme Bestilling som jeg har haft i saa mange foregaaende Vintre, save og kløve 5 Rummeter Klovbrænde; for at have Beskjæftigelse i lang Tid maa jeg spare paa Arbejdet, et Par Timer om Dagen; kommunalt Arbejde, iværksat for Arbejdsløsheden, faar jeg ikke Del i. Vor gamle Klub bestaar fremdeles, naar et af Medlemmerne træder fra, træder en ny til, i Aar er vi: Spil-Anders, P. Chr., Laust Andersen, Lærer Mikkelsens Fader og jeg; i mange Vintre spillede vi Kort Mandag Aften fra 6 til 12, i Aar spiller vi Mand. Efterm. fra 1 til 6, Grunden er, at Fru Spil-Anders kan ikke sove om Natten, naar Manden er ude; jeg er noget kjed af Byttet, de andre er lige glade, altsaa danser vi 5 gamle Mænd efter Ingeborgs Fløjte. "Du er mægtig, Du Kvinde i Nord". For en Uge siden var vi Klubmedlemmer med flere til Fødselsdagsgilde hos Klaus-Peter: Hare- og Andesteg, siden

flot Chokolade og Kaffeboard; Peter optraadte, 90 Aar gl., synlig alderdomssvækket, med et nylig paahæftet Dannebrogskors, som hverken han eller Omgivelserne værdisatte; flere Krigere fra 64 er nylig ligeledes bleven dekoreret; vil man ikke ogsaa lægge Dannebrogskors paa Veteranernes Grave!

Mine 16000 Tørv staar i Mosen, vaade og ubrugelige; mange har dog hjemkjørt Tørv, om hvilke man kan sige, at de bedste kun er nogenlunde; vi holder os i Stedet for Tørvene til Koks og Briketter, der vist ikke er dyrere end Tørvene, naar man skal betale dem færdigbehandlet og hjemkjørt.

Jeg haaber nok, jeg kommer til Kjøbenhavn endnu en Gang; men ikke til Ejgils Konfirmation, det er for tidlig paa Aaret; jeg maa vente til Foraarskulden er overstaaet; jeg maa for vore Feriegjæsters Skyld vælge til Rejsen Juni eller September. Jeg ønsker at se Thorvalds Hybel, som de allesammen finder er saa dejlig og hyggelig. Hils ham og Elis; vær ogsaa selv med Mine og Børnene hjerteligst hilset fra

Din heng. Fader N. C. Pedersen

- o -

Kjære Marie!

Hurup 27. Juni 1929

Jeg forudsætter, at Du besøgte Otto under Dit Ophold i Aarhus i Søndags, saa kan jeg fatte mig i Korthed, hvilket jeg helst vil. Agnes faar ikke Tid til at skrive, hun har travlt med Forberedelse til Flytningen og glæder sig svært til det forestaaende Eneboerliv, Sangviniker, som hun er. Hun har det ret godt, ingen Smerter, men træt, naar hun foretager sig Arbejde af Betydning. Else bliver hos mig, og hun og hendes Moder venter at det kan vedvare i længere Tid. Hun skal jo giftes en Gang; hun og Kjæresten kommer sammen meget tidt. Jeg har nylig skrevet til Otto og inviteret ham med Familie til Ferieophold hos mig, ogsaa i Aar, ligesom i saa mange foregaaende Aar. Else er dygtig til Madlavning og uforsagt, hun tør godt paatage sig Husmodergjerningen, naar der kun bliver 4 Gjester ad Gang: Dig, Otto, Agnes og Inger, deri samtykker ogsaa hendes Moder. Jeg lader Dig altsaa vide, at Du kan komme, hvad Tid Du vil, helst anmeldt en Dags Tid forud. Thorvald med Hustru og sine to Børn skal bo hos Ane Sørensen fra 11. Juli til Maaneden ud; han har jo Raad til at betale, og to Børns Uro alt for meget af Tiden i 20 Dage kan jeg ikke udholde.

Jeg havde en meget skøn Udflugt i 6 Dage, hvad jeg oplevede paa den af interesse vil jeg opsætte til mundtlig Aflevering. Havens Planter voksede godt i min Fraværelse, Ukrudtet ogsaa, saa jeg har haft meget travlt siden min Hjemkomst. I Dag, i Formidd., har jeg slaaet mit forholdsvis store Grønsvær, derfor ryster min Haand vel meget, andre Tider ryster den mindre.

Hils Haralds og Thorvalds, jeg glæder mig til at se dem og

Eder alle i Ferien. Jeg skal hilse fra Agnes og Else. Modtag selv hjerteligst Hilsen fra

Din heng. Fader N. C. Pedersen

- o -

Kjære Marie!

Hurup d. 19. Oktbr. 1929

Herved min bedste Lykønskning til Din Fødselsdag paa Mandag. Du har jo nu naaet den Alder, 54 Aar, fra hvilken man i Almindelighed regner, at Kræfterne aftager, og først nu har Du naaet Overlærerværdigheden; ja, Menneskenes egentlige Arbejdstid er i Virkeligheden saa kort. Gud give, Du maa finde Dig vel i den ny Gjærning, som Du nu har overtaget! maatte Du ogsaa have Held til at faa en rar og dygtig Husholderske!

Alt staar her ved det gamle. Jeg har modtaget de to Hefter af min Levnetsbeskrivelse. Forst. Højrup maa saa være ansvarlig for de to andre og tilbagesende dem, naar han ingen Brug har for dem mere; de har altsaa Værdi til det Formaal hvortil de skal afbenyttes. - - - .

Jeg fik indstændig Opfordring af Harald til at komme til Kjbh. og deltage i Karens Bryllupsfest, jeg havde saa blot at vente en kort Tid for ogsaa at deltage i Karen Margrethes; men jeg kunde ikke rive mig løs fra Hjemmet, mindst paa denne Aarstid: Jeg vil hellere besøge Harald og Møller paa Tiden, naar der intet Gjæstebud er; det er vel Alderen, der medfører Ønsket om Stilhed. Jeg sendte Brudeparret pr. Brev Lykønskning og 20 Kr. i Brudegave. Det er dog en ynkelig Mand, Karen har faaet: den ene Nyre bortamputeret, venstre Arm stiv i Albuledet, højre Arm ogsaa defekt, han kan ingen af Armene føre til Munden, ikke i- og afføre sig Klæderne. Han er altsaa ganske afhængig af Karen, som under hele deres Samvær stadig maa være i hans Nærhed og udføre (som jeg synes) en byrdefuld Mission. Kan Erholdelse af en 20 á 30,000 Kr. af Ulykkesfors. Kasserne og gode Aandsevner bøde noget paa Manglerne? Harald skriver, at Karen er rigtig glad.

- - - .

I Søndags var jeg hos Hans Knudsens til Konfirmationsfest, som maatte opsættes en Uge for, at de to Familier H. K. og Lærer Mikkelsen kunde overvære Højtidelighederne hos hinanden, en pæn Fest; jeg gav 5 Kr. i Konfirm. Gave, holdt en Tale, Lærer Mikkelsen en do., meget lang. Forleden Aften havde jeg Hald og Kjelds med Hustruer i Besøg, vi havde det skjønt med Kortenspil og Kaffe, for mig Afdrag paa ny og gammel Gjæld. Du ved jo at Agnes atter er indlagt paa Amtssygehuset. Hjerteligst Hilsen fra Din heng. Fader

N. C. Pedersen

Karens mand, Nikolaj, var nu ikke så ynkelig som beskrevet. Havde fået den ene albue beskadiget i en elevator.

Hans Knudsen var Mines Broder på Hurup Nørregård. Konfirmanden var hans datter Ingeborg, nu gift med Chr. Bonde på Haslevgård. Agnes havde nyresten.

- o -

Kjære Marie!

Hurup d. 9. Decbr. 1929

Jeg har modtaget flere og lange Breve fra Dig, uden at jeg har svaret; nu vil jeg i Dag imod Sædvane med disse Linier levere en Smule Vederlag.

Jeg har det ret godt, saaledes som jeg har haft det de sidste Aaringer, frisk og rask som i mine Velmagtsdage er jeg jo ikke, det maa jeg ikke forlange nu i min høje Alderdom. Else laver god Mad, den skal være god for at tilfredsstille hende, hun passer upaaklageligt at være hjemme til Spisetiderne, Resten af Dagen og den halve Nat, undertiden hele Natten, er hun ude, hun er jo et Selskabsmenneske ligesom Moderen; hun og jeg fører dog almindelig Konversation, men hendes og mine Interesser gaar ikke paa samme Melodi, og jeg kan og vil ikke forlange en ung Pige, Slægting eller fremmede til at sidde hjemme hos mig; jeg vil ogsaa lige saa gjerne være alene som at have et saa ungt Menneske til Selskab. Uagtet hvad Klage jeg kan fremføre over Else, vil jeg alligevel hellere have hende til Husholderske end Agnes. Agnes betragtede sig som Styrer og Leder i hele Huset og mig nærmest som Gaardskarl. Else og jeg lever i Fred og god Forstaaelse sammen. Agnes og jeg er ogsaa "fine" Venner.

Siden Agnes ved sidste Operation fik en Sytraad fjernet fra Mavesåret er dette lægt, hun er vel tilfreds, spiser og sover, lidt træt, taaler ikke Kulde om Lænden og der afgaar undertiden Grus og Smaasten fra Nyrerne; men hun har faaet et ukueligt Humør i Vuggegave.

Jeg er naturligvis i Lav med mit sædvanlige Vinterarbejde, Brændesavning paa Loftet, og det er mig en Glæde hver Morgen efter Davren at tage fat paa det; jeg arbejder langsommere end Kræfterne nødvendiggør og kun en Timestid eller et Par Timer, for jeg har ikke Raad til at arbejde længere; det savede Brænde stabler jeg op paa ny, pakker det pænt sammen, ganske overflødigt; siden bærer jeg det ned i Kurve og kløver det i Tørvehuset. Jeg er Deltager i vor gamle Klub hver Mandag fra Kl. 1 til 7, er ogsaa stundom med i ekstra Kortspil; ellers har jeg Kabale, Læsning, Gaature, Visit i forskellige Huse.

- - -

Du besøger mig vel nok i Julen; men Du vil nok lade mig vide hvad Tid og hvorlænge. Else vil logere hos sin Moder, saa Du

kan faa Sovekammeret overladt og opvarmet.

Hilsen fra Agnes, som oftere har opfordret mig til at skrive,
fra Else og

Din heng. Fader N. C. Pedersen

- o -

Kjære Harald!

Hurup 12 Fbr. 1931

Herved den traditionelle, men derfor lige vel mente Lykønskning til Din Fødselsdag i Morgen. Forældre og Børn har vel aldrig andet end gode Ønsker for hinanden, 53 Aar, ja hvor Tiden gaar. - Jeg har det fremdeles, saadant, som I saa mig under Eders sidste Besøg; jeg har det godt, og Agnes og jeg lever fredeligt og i god Forstaaelse med hinanden; hun overvandt sin Sygdom i Løbet af en halv snes Dage, hun er livlig og rask, og hendes gode Humør og lyse Syn paa Fremtiden lader hende glemme, at hun gaar med en betænkelig kronisk Nyresygdom.

Nu er Julen for længst forbi; men en Jul, som vi fejrede paa Landet i gamle Dage, eksisterer ikke mere. I de første mange Aar, Moder og jeg levede i Hurup, havde vi selskabelig Forbindelse med en 5 á 6 Familier. Julegilderne maatte holdes, medens Sigtebrødet, Medisterpølsen og Øllet var frisk. Siden afløstes disse Æde- og Drikkegilder med Chokolade og Kaffe, hvortil hørte henimod 10 Slags Kager, og det trak i Langdrag med at faa disse Chokolade og Kaffegilder afholdt; men de gjaldt alligevel for Juleselskaber; nu, særlig i Vinter, synes ogsaa disse Selskaber afløst af - ingen Ting. En Jul paa Landet bestaar nu i en kortere eller længere Travlhed og Forberedelse til den store Fest, den 25. Decbr er Julen forbi. Om Præsterne i Kirkerne de 2 Helligdage kan fremkalde den egentlige rette Julestemning faar staa hen.

- - -

Jeg skal hilse og lykønske fra Agnes. Jeg beder Dig hilse hele Din Husstand, ligeledes hos Thorvalds, hvor Du tillige nok vil meddele Nyhederne. Sluttelig Hilsen til Dig selv fra Din heng. Fader

N. C. Pedersen.

- o -

Kjære Emilie!

Hurup d. 25 Apr. 1931

Herved min hjerteligste Lykønskning til Din 52-aarige Fødselsdag. Hvor Tiden gaar; jeg mindes tydeligt et Tidsrum, cir. 14 Maaneders Forskjel paa Alderen, hvor Du og Harald stadig gik og tumlede tilsammen som Smaabørn skiftevis i Fred og Ufred manglende en Barnepige.

Jeg har det fremdeles ret godt, naar Hensyn tages til min høje Alder; jeg kan ogsaa i Aar grave og tilsaa min Have, hvilket jeg allerede har begyndt med; min Jord er ogsaa anderledes let at behandle end Greve Jorden. Jeg har skiftet med Husholdersker, som jeg nu skal fortælle: Den første April flyttede Christen og Else til Als i en ret hyggelig, lejet Lejlighed, Agnes blev hos mig, men rejste d. 14. ds. til Frederiksværk. Sidst afvigte Lørdag rejste Christen til Silkeborg Sanatorium. I den mellemliggende Tid fra Tirsdag Morgen til Søndag Eftermiddag, forestod Ane Jeppesen min Husførelse; nu har Else overtaget den, indtil Agnes's Tilbagekomst. Jeg har kun Grund til at være vel tilfreds med alle tre Kvinders Opførsel over for mig. 1. Juli flytter Agnes til Als for at være hos Else under hendes forestaaende Barnefødsel. A. J. vil gjerne fra den Tid overtage Pladsen hos mig, ogsaa i Ferien, ja hele Sommeren, og saaledes bliver det vel ogsaa. - I Paaske havde Agnes og jeg tre korte Besøg af Marie, Thorvald og Helge. Th. faldt under en Samtale ved Bordet i Unaade hos Agnes, hvilket han vist ikke tog sig nær. Man kan blot prøve paa at beskyldte én eller anden af hendes Børn for uklog Handling! og den Forbrydelse begik Th., idet han fremholdt Elses utidige Giftemaal, som Agnes burde have fraraadet, modvirket i Stedet for at bifalde, Slægtningenes Mening i samme Anledning blev upaaagtet. Th. havde lovet at være hjemme 2. Paaskedag, altsaa rejste han herfra 1. Paaskedags Eftermiddag (i lejet Bil) og Marie fulgte ham til Aalborg; Agnes tog ikke Afsked med dem i Venskab.

- - -

Jeg vil bede Dig bekendtgjøre for Harald og Thorvald denne min lange Skrivelses Indhold, som ogsaa vil interessere dem, Møller læser vel tilfælles med Dig. Hjerteligst Hilsen til ham, til Dig og ved Lejlighed til Eders Børn fra

Din heng. Fader N. C. Pedersen

Agnes's Sjællandsrejse gjaldt Harry v. Holstein, skibsfører i Vandbygningsvæsenet og bosat i Frederiksværk, med hvem hun blev gift i 1931. Else var 16. november 1930 blevet gift med Christen Frederiksen.

- o -

Kjære Marie

Hurup 21/12 32

Jo jeg har stadig ventet Dit Besøg til Juleaften, og med Hensyn til Logis og øvrige Bekvemmeligheder kan det fuldt ud foregaa saaledes, som Du har tænkt Dig det. Akseline vil ogsaa tage imod Dig med god Villie og er rede til at gjøre alt, hvad Din Kuldskjærhed og Gigtsyge tiltrænger. Hvis Du ikke kom, blev min Jul jo lige saa ensom og trist som Hverdagene, da mine andre Børn vist nærmest tænker paa at opsætte deres Besøg til min Fødselsdag.

Min Helbredstilstand er som den almindelig plejer være, og af min Skrivelse kan Du vel slutte, at mine Sjælevner ogsaa er nogenlunde i Behold.

Jeg kunde nok fortælle en Del om Vandværksarbejdet og om Egnens andre Nyheder; men da Dit Besøg er saa nært forestaaende, vil jeg opsætte dermed, indtil dette indtræder.

Altsaa: Med Haab om Gjensyn paa Lørdag og hjertelig Hilsen er jeg

Din heng. Fader N. C. Pedersen

Vandværket blev støttet af Harald og Thorvald. Bygningen af Havnen ligeledes.

- o -

Til Bodil og Helge ved Carl Eriks fødsel:

Kjære begge!

Hurup 29/4 34

Da I, som det fremgaar af Helges Brev, ikke endnu har valgt Navn til den selvfølgelig saa kjære Unge, skal jeg foreslaa: Esbern (den hist. Esbern Snare, oprindelig Asbjørn), deraf afledet Esben, Esper, Esbern, fordi det har nogen Lighed med Esbjerg. Min Fødeby er Hald, deraf Navnet Harald. Det er ikke ligegyldigt, hvad Navn Individet bærer; men enten kjønt eller grimt, saa er det det voksne Menneskes Evner, Opførsel, og Dygtighed, der giver Navnet Klang. Jeg ved, at Clara ogsaa har leveret en Dreng, saa kan han jo i Forbindelse med endnu et Fornavn hedde Ring. Clara minder mig jo om min egen kjære Clara, der døde saa ung. Hils hende og Manden, hils ved Lejlighed alle mine Børn og Børnebørn og de giftes Ægtefæller, og kjære Helge og Bodil modtag ogsaa I hjerteligst Hilsen fra Eders hengivne Bedstefader

N. C. Pedersen

Emilies datter Clara er gift med Erik Bjørn Christensen fra Ringkøbing. Derfor mente N. C. P. at han burde hedde Ring. Drengen kom til at hedde Ole Bjørn.

- o -

Kjære Thorvald!

Hurup 17/6 34

I Juli Maaned maa jeg jo være hjemme for at modtage mine Feriegjæster, som Aar efter Aar flokkes hos mig i denne skønne Sommertid. Man skal vist lede længe, inden man finder et lignende Tilfælde som hos mig, hvor de voksne udeværende Børn, efterhaanden med deres Ægtefæller og Børn, i saa mange Aar kan vedblive at besøge deres Fædrenehjem, dels enkeltvis, dels samlede. Jeg har jo al Grund til at glæde mig over at se Eder

samlede og over at nyde Samværet med Eder, og - tænk! ogsaa glæde mig ved at opleve den stille Fred og Ro, der indtræder, naar I er rejst.

Emilie har skrevet til mig, at Møller rejser til Kolding først i August og at han sammen med hans Svoger Knudsen foretager en Lystrejse til Tyskland. I den Tid, Møller er borte, agter Emilie at besøge mig sammen med sine to Sønner Poul og Ove, saa førend hendes Besøg er sluttet, kan jeg ikke slippe hjemmefra. Skal Du opsætte Dit Besøg hos mig til henimod Midten af August maa Du jo give Afkald paa Samvær med Dine Søskende, og det kan Du ikke være tjent med, lige saa lidt som Du kan finde Dig i at gjøre to Rejser til Hurup paa saa kort et Tidsrum. Vi maa siden brevveksle om Tidspunktet for min Løsriven hjemmefra. Jeg kan ogsaa godt alene foretage Kjøbenhavnsrejsen med Damper fra Aalborg. September plejer jo ogsaa at være en skøn Maa- ned for Turistliv. I mine Velmagtsdage fandt jeg som alle andre, at Kbh. var en dejlig By, Nordens Athen, nu har den ikke mere noget tillokkende for mig, saa gammel og interesseløs som jeg er bleven. Jeg har dog saa megen Livslyst tilbage, at jeg ønsker at se den herskabelige Bygning, Du har opført, sammen- lignede den med det tarvelige Hjem, hvori jeg er opfødt - hvilken Forskjel! - - -

Din heng. Fader N. C. Pedersen

- o -

Her følger så det sidste brev, der findes bevaret, skrevet i 1938, da N. C. P. var 95 år gammel. Det er et af mange lignende til Thorvald med anmodning om sovetabletter og et par korte be- mærkninger om hans helbredstilstand og hilsener til børn og bør- nebørn. Det er helt usædvanligt at nogen kan føre sin pen så godt, som han gør det her, i så høj en alder.

Kjære Thorvald!

Hurup 4. April 1938

Jeg vil bede Dig om at sende mig en Portion Dormini Tabletter og beder tillige om at det maa ske ret snart; jeg bruger en Tablet hver Nat; en Læge vilde vel fraraade, forbyde det; men det er kjedeligt at ligge søvnløs. Jeg venter Dit snare Besøg i Hurup, da der ligger en lille Pakke adresseret til Dig paa Postkontoret her.

Mine Kræfter aftager kjendeligt, og det anstrenger mig svært at skrive.

Jeg vil bede Dig hilse mine Børn og Børnebørn, som Du kommer i berøring med derovre, og modtag selv hjerteligst Hilsen fra Din heng. Fader

N. C. Pedersen

Hils ogsaa Elis og Børnene.

B I L L E D M A T E R I A L E

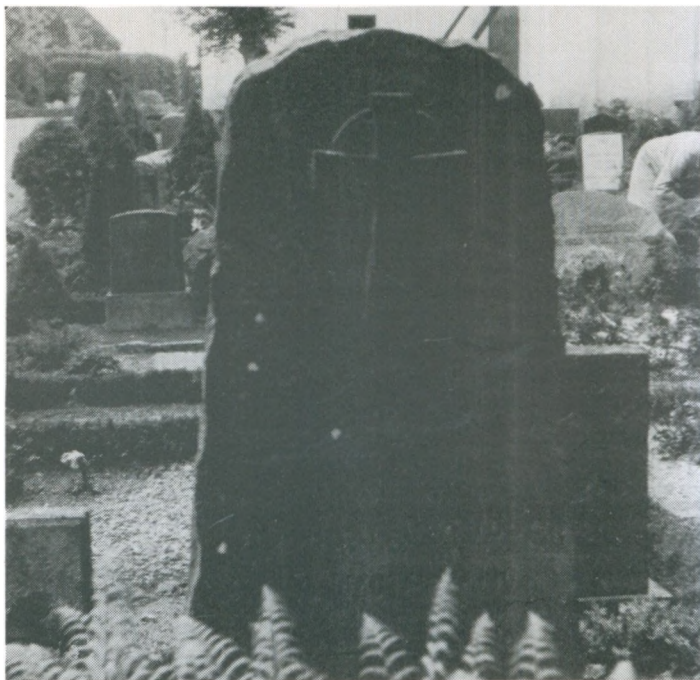
Peder Nielsen, Hald, og hans kone Johanne Jacobsdatter Skov.

Dette billede er fra 1898 og taget i haven på "Kragelundgård" i Hald Vestermark. På dette tidspunkt har Matiis overtaget gården, og Peder Nielsen og Johanne er blevet aftægtsfolk. De ses her omgivet af børn og børnebørn, stående fra venstre Kristine, svigerdatteren Marianne, Matiis og i næste række Mathilde og Martha, og siddende de 4 drenge Evald, Johannes, Per Christian og i vognen den svage Marius. Han og Martha blev ikke gamle, de havde engelsk syge, og døde, han som 25-årig, Martha som barn. Omtalt i levnedsbeskrivelsen side 91.

Peder Nielsen, Hald, som 100-årig

Peder Nielsen og hans kones gravsted i Ørslevkloster

Alvorlig taler ved Alfarsej
 med Grønsvær tækket de gamles Grave:
 Henfarne Slægter – forglem dem ej!
 Henfarne Siægter
 i Landets Marv
 sig ej fornægter.
 Bevar din Arv!

Mette Christensdatter Kieldgård

Niels Christian og Karen Marie Pedersen, Hurup

Hurup Skole, som tillige blev barndomshjemmet for lærerparrets 10 børn

Huset, som lærerparret byggede i Hurup, da de blev pensionerede. Foran huset N. C. Pedersen og hans svigerdatter Agnes.

Trafikminister Fisker og N. C. Pedersen ved havneindvielsen i Hurup.

Feriestemning i Hurup 1922. Øverst t.v. Marie, Karen Marie, Niels Christian, Karen, siddende Harald, Eigil, Mine med Gudrun og den unge pige.

Als Kirke, hvor N. C. Pedersen var degn under hele sin lærergerning.
Her blev hans 10 børn døbt og konfirmerede.

Lærerparrets gravsted på Hurup Kirkegård. To døtre,
Thora og Klara hviler også her.

Ka i how, bette Folkens, da wi gik i Skuel',
te Pedesen saad dærop' po hans Stuel
aa polsed o Piben nier øwver hans Skjegg,
saa Røgen den toged fo Vinner aa Vegg.
Men klaar war hans Hjahn, bagwe Pannen saa høw,
aa han passt, te we løhst', aa we rehnt', aa wi skrøw.

...
....

Han djell' mæ hans Bøjsbø'n dje Kaar aa dje Lod,
aa aalti' di wisst, hwaar dje Skuellærer stod.
For Faa'r aa fo Søn aa fo hans Baa'n ijenn
i halhunner Oer han war Hjelper aa Ven.
Han Slejter opdrow ja, i Dunster aa Støw,
te rejtig de løhst' aa di rehnt', aa di skrøw!

MARTINUS WESTED

**Carl og Agnes Pedersen
(f. Hermann) med deres
4 børn Erik, Helge,
Else og Olaf.
Esbjerg 1915.**

**Harald og Anna Pedersen
med deres 4 børn Robert,
Karen, Bodil og Ejgil.
København 1914.**

**Otto og Agnes Pedersen
og deres datter Inger.
Århus 1920.**

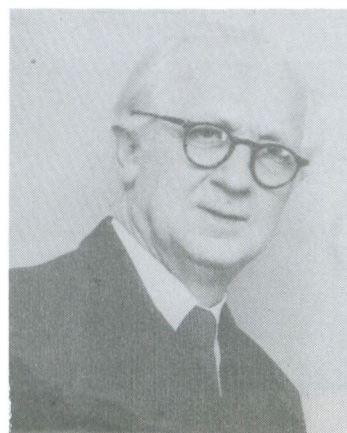
Anders Høgh Petersen og Anna med
Niels og Nicoline (Tutte).

Thora Marie Pedersen

Emilie og Michael Møller ved deres sølvbryllup 1925
i Greve med de 6 børn Clara, Agnete, Karen Margrethe,
Ove, Anna Kathrine og Poul.

Thorvald Pedersen og
hans kone Elis.

Harald og Mine
Pedersens hus
i Holte

Mine Pedersen med sit
oldebarn Michala 1962

Harald Pedersen med sit
barnebarn Anne-Merete
1952

VIII

Gudrun og Knud Hallas-Møller ved sølvbrylluppet 1965. Fra v. svigersønnen Mads Øvlisen, Birthe, Gudrun, Knud, Lise og Mette.

Ejgil og Britta Pedersen med børnene Carl George og Linda. Pennsylvania 1978.

Niels og Elsie Björklund med deres 4 børn, Christina, Helene, Anne og Margrethe (nederst). 1969

Helge og Bodil Pedersen med deres
4 børn: Anne Marie, Nils Armand,
Carl Erik og Ingerlise Armand.
1947

Kirsten og Arne Sejrsgaard-Jacobsen
med børnene Harald, Jacob, Marie
og Karen. 1979

No. 41.
Køekoppe-Indpodnings-Attest.

Niels Christian, Søn af Peder Nielsen
født i Hald og boende i _____ 1/2 Aar gammel, er af mig
underskrevet, Aar 1843 den 18de Aug. indpodet med Køekopper.
Bed noiagtigt Efterhyn imellem den 7de og 9de Dag efter Indpodningen
har jeg fundet alle de Tegne, som vise dem at være de ægte Køekopper: de
vare nemlig hele og ubestadigede, opfyldte med en klar Vædske, i Midten
nedtrykkede, og omgivne med en rød Kreds; hvilket herved, paa Ver
og Samvittighed, bevidnes af

Viborg den 25de Aug. Aar 1843 *Linna*

*Helge og Bodil Pedersen
1947*

1

Levnetsbeskrivelse, Memoirer.

Jeg er født i Hald, Gårdeklaster Sog, Sjunde
Herred, Viborg Amt d. 23de Januar 1848, Fæder, Peder
Nielsen, der Gårdmand. Fæderens Niels Jensen,
som var oppødt i Hald, samme Sog, giftede sig
Gården "Hil" i Hald; han kjøbte den af Høstakabet
for Gårdeklaster i Høstningen af det. atkønde den
hundredde for samme Tid, som mange andre ogsaa
kjøbte, en stor Begivenhed! der Maade Lange være ud-
ret Fæder og Hænder, naar skjønt at den selv
ejere! flere af dem maade dog ikke Opgaver, og
Fæder, der Gårdmand blev solgt ved Høstningen og kam
for fremmede Hænder; enen Bønderne kaldt Høst-
Ved Høstningen, naar blev det gamle Markfællesskab
opkøbt, fik Gården sin samlede Mark og langt
høst for Byen, at en Udplysning af Bygningerne
var nødvendig, og Bønderne vilde ikke de alle besvor-
lige skilte i Høst. Høst: Der var de skæmmelige
sine Bønder, som var Spor af Tidens Aar, men som
Høst, som en pligt af mest gemmet og lidt sagt. (H)

Med sin sirlige, karakterfaste skrift skrev N. C. Pedersen som 80-årig sine erindringer, som tidligere er blevet fotokopierede og næsten ubeskåret medtaget i denne bog.

De anerkendes som et kulturhistorisk dokument, og et eksemplar opbevares på Det kgl. Bibliotek.

Her gengives første side.

NEMLIG!

Den 25. Januari
1843 blev
(min Søn)
Niels Christian

....

1843 den 25 Januari blev
født Næmlig Niels Christian Pedersen

1845 den 9den April blev min Datter
født Næmlig Jacob Pedersen

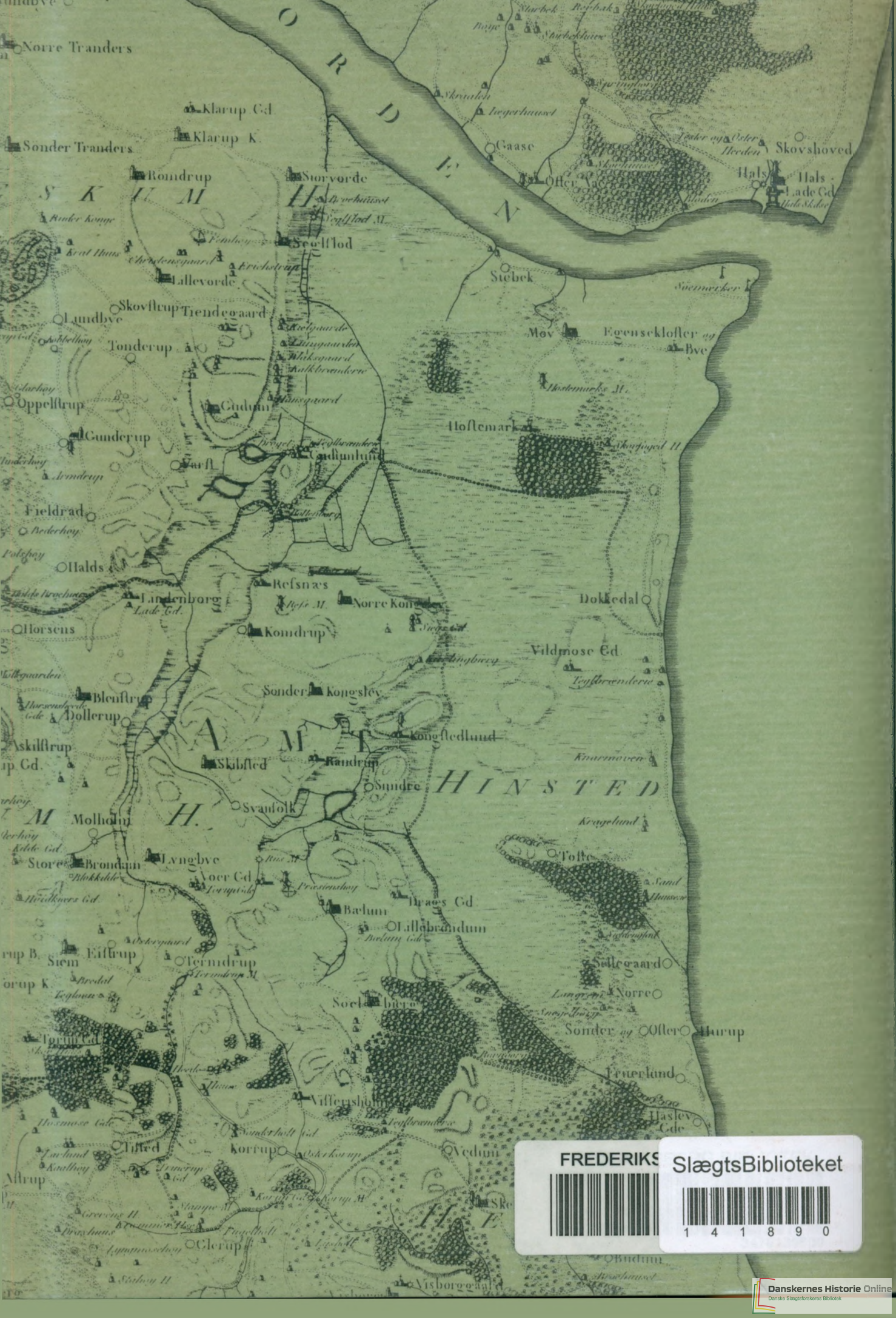
1847 den 5te Mai blev min søn født
Næmlig Mathias Pedersen

1850 den 28 August blev min Datter
født Næmlig Ernestine Pedersen

1854 den 18 April blev min Datter født
Næmlig Kristiane Pedersen

Peter Pedersen, født den 22 April 1861
diede den 29 Mai 1861

I N. C. Pedersens memoirer er omtalt en gammel huspostille, som fandtes i hans hjem i Hald. På titelbladet har Peder Nielsen skrevet sin børns navne og fødselsdata. Denne huspostille findes bevaret og her vises en fotokopi af titelbladet.

Norre Tranders
Sonder Tranders

O
R
D
I
N

S
K
U
M

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

H
H
H

HINSTED

FREDERIKS SlægtsBiblioteket

1 4 1 8 9 0